«Ολυμπιακά... έργα και ημέρες»

Η κάλυψη της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων
του 2004 από τον ολλανδικό και ελληνικό Τύπο

Universiteit van Amsterdam
Master Nieuwgriekse Taal en Cultuur
Scriptie/πτυχιακή εργασία

Naam: J.D. Lok, MA in Journalistiek
Studentnummer: 0220337
Begeleider: mevr. dr. M. Ιωαννίδου
Tweede lezer: dr. H. Hokwerda
Datum: oktober 2010

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Περιεχόμενα

Πρόλογος 4

1. Εισαγωγή 5

2. Θεωρητικό πλαίσιο 7

2.1 Μια ανασκόπηση των θεωριών για τη δημιουργία του περιεχομένου των ειδήσεων 7

2.1.1 Τα κριτήρια που ορίζουν την αξία δημοσίευσης 7

2.1.2 Το ιεραρχικό υπόδειγμα της επίδρασης στο περιεχόμενο 11

2.2 Μια ανασκόπηση των θεωριών για την επίδραση στο κοινό που έχουν οι ειδήσεις 20

2.3 Ιστορία των ολλανδικών και ελληνικών εφημερίδων που περιλήφθηκαν στην έρευνα 24

2.3.1 De Volkskrant 24

2.3.2 NRC Handelsblad 25

2.3.3 Trouw 25

2.3.4 Το Βήμα 26

2.3.5 Τα Νέα 26

2.3.6 Ελευθεροτυπία 26

3. Ερώτημα της έρευνας, υλικό έρευνας και μέθοδος 28

3.1 Το βασικό ερώτημα αυτής της έρευνας 28

3.2 Το υλικό έρευνας 28

3.2.1 Ο καθορισμός του υλικού: το πλαίσιο ιστορικών γεγονότων 29

3.2.2 Ο αριθμός των άρθρων, οι όροι αναζήτησης και η περίοδος αναζήτησης 30

3.3 Η μέθοδος 33

4. Αναλύσεις των άρθρων 35

4.1 Τα θέματα και το ύφος των άρθρων 35

4.1.1 Σεπτέμβριος 1997 35

4.1.2 Ιανουάριος 2000 38

4.1.3 Φεβρουάριος 2003 40

4.1.4 Μάιος 2003: τα Ελγίνεια μάρμαρα 44

4.1.5 Μάιος 2003: άλλες ειδήσεις 50

4.1.6 Οκτώβριος 2003 54

4.1.7 Μάρτιος/Απρίλιος 2004 58
4.1.8 Αύγουστος/Σεπτέμβριος 2004 65
4.1.9 Συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του ύφους των άρθρων στις ολλανδικές εφημερίδες 75
4.2 Η οπτική γωνία: οι πηγές και τα παραθέματα 76
4.2.1 Σεπτέμβριος 1997 77
4.2.2 Φεβρουάριος 2003 78
4.2.3 Μάιος 2003: τα Ελγίνεια μάρμαρα 79
4.2.4 Μάιος 2003: άλλες ειδήσεις 80
4.2.5 Μάρτιος/Απρίλιος 2004 81
4.2.6 Αύγουστος/Σεπτέμβριος 2004 82
4.2.7 Συνολικές ποσοτικές αναλύσεις: τα παραθέματα από όλες τις περιόδους (1997-2004) 84

5. Συμπεράσματα και συζήτηση 87
5.1 Συμπεράσματα 87
5.1.1 Τα θέματα και το ύφος των άρθρων 87
5.1.2 Η οπτική γωνία: οι πηγές και τα παραθέματα 90
5.1.3 Η ολοκληρωμένη εικόνα 91
5.2 Συζήτηση 91

Βιβλιογραφία 93

Παράρτημα 1. Υλικό έρευνας: άρθρα χωρίς συνεντεύξεις 97
Παράρτημα 2. Υλικό έρευνας: συνεντεύξεις 106

Πρόλογος

Όταν παρακολουθούσα το Master Nieuwgriekse Taal en Cultuur και έφτασα στο στάδιο της πτυχιακής εργασίας, άρχισα συγχρόνως να παρακολουθώ και το Master Journalistiek στο Vrije Universiteit του Άμστερνταμ. Οι σπουδές μιας σύγχρονης γλώσσας/πολιτισμού και της δημοσιογραφίας μπορούν, πιστεύω, να συνδεθούν μεταξύ τους κι αυτό είναι που προσπάθησα να επιτύχω στην παρούσα πτυχιακή εργασία. Για το λόγο αυτό, το θέμα της εργασίας μου έχει σχέση και με τους δύο κλάδους σπουδών. Αφορά την ειδησεογραφία στον ολλανδικό και στον ελληνικό Τύπο σχετικά με μια περίοδο ιδιαίτερα σημαντική για τη σύγχρονη Ελλάδα: τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην Αθήνα.

Η συγκέντρωση και η ανάλυση του υλικού έρευνας ήταν μια χρονοβόρα ασχολία, συγχρόνως όμως και μια μεγάλη πρόκληση καθώς και μια πολύ ενδιαφέρουσα εμπειρία. Αποτελεί μεγάλη ικανοποίηση για μένα το ότι μπορώ να παρουσιάσω εδώ τα αποτελέσματα της έρευνας αυτής.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την κυρία Μαριέττα Ιωαννίδου για την καθοδήγησή της. Οι χρήσιμες υποδείξεις της και η υπομονή της συνέβαλαν ουσιαστικά στην ολοκλήρωση της πτυχιακής αυτής εργασίας.

Ο τίτλος της εργασίας είναι δανεισμένος από ένα άρθρο που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Τα Νέα (27/7/2004).

1. Εισαγωγή

Στην έρευνα για δημοσιογραφικά ζητήματα που σχετίζονται με την Ελλάδα καθώς και την Ολλανδία, ένα ενδιαφέρον θέμα είναι, πιστεύουμε, οι διαφορές ανάμεσα στην ειδησεογραφία στα ολλανδικά και στα ελληνικά μέσα μαζικής ενημέρωσης. Μέχρι σήμερα, δεν αφθονούν οι επιστημονικές μελέτες πάνω σε αυτό το θέμα. Η Dijk (2004) έκανε μια μελέτη για την κάλυψη του πολέμου στο Κοσσυφοπέδιο, το 1999, από τον ελληνικό και τον ολλανδικό Τύπο. Η ειδησεογραφία που συγκεντρώθηκε τότε για εκείνη την έρευνα σχετιζόταν επομένως, και για τις δύο χώρες, μ' ένα ξένο θέμα. Η παρούσα εργασία θέλει να προσφέρει μια συμβολή στην έρευνα για δημοσιογραφικά θέματα, με βάση μια υπόθεση που σχετίζεται άμεσα με την Ελλάδα και είχε μεγάλη σημασία για τη χώρα αυτή: τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, στην Αθήνα. Η διεξαγωγή της έρευνας εστιάζει στην ειδησεογραφία προερχόμενη από μια επιλογή ολλανδικών και ελληνικών εφημερίδων. Αυτές οι εφημερίδες είναι de Volkskrant, NRC Handelsblad, Trouw, Το Βήμα, Τα Νέα και Ελευθεροτυπία.[1]

Το θέμα των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 το θεωρούμε ενδιαφέρον, επειδή είναι πολύπλευρο. Για την Ελλάδα, δεν υπήρξε μόνον η διοργάνωση μιας αθλητικής εκδήλωσης, αλλά και ένα ζήτημα κύρους. Μην ξεχνάμε ότι η Ελλάδα είχε διοργανώσει τους πρώτους σύγχρονους Ολυμπιακούς Αγώνες, το 1896. Ακριβώς έναν αιώνα αργότερα, οι Έλληνες έλπιζαν να διοργανώσουν ξανά τους Αγώνες, αλλά την Ολυμπιάδα του 1996 την έχασαν από την Ατλάντα των Η.Π.Α. Το 1997, η Ελλάδα ανέλαβε τελικά τη διοργάνωση της Ολυμπιάδας του 2004: οι Αγώνες γύρισαν πάλι σπίτι τους. Εξάλλου, οι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτέλεσαν την ευκαιρία ευρείας διεθνούς δημοσιότητας για την Ελλάδα. Ταυτόχρονα όμως, η διοργάνωση αυτής της τεράστιας εκδήλωσης συνεπαγόταν πολλή και σκληρή δουλειά και μεγάλες επενδύσεις, οι οποίες βάρυναν τη χώρα από οικονομική άποψη. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες είναι ένα ενδιαφέρον θέμα και για την Ολλανδία. Η αθλητική εκδήλωση έχει γενικά μεγάλη απήχηση και δημοσιότητα στην Ολλανδία. Η χώρα στέλνει πολλούς αθλητές και τα ολλανδικά μέσα μαζικής ενημέρωσης αφιερώνουν πολύ χρόνο και πολλές σελίδες στην εκδήλωση, κάθε φορά που διοργανώνεται. Αυτό σημαίνει ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 αποτελούν ένα ελληνικό θέμα για το οποίο όμως έχει χυθεί αρκετή μελάνη και στον ολλανδικό Τύπο.

Αυτή η μελέτη σκοπεύει να περιγράψει τις διαφορές ανάμεσα στην ειδησεογραφία σε μια επιλογή ολλανδικών και ελληνικών εφημερίδων ποιότητας,[2] σχετικά με τους Ολυμπιακούς

[1] Οι τίτλοι των εφημερίδων δεν γράφονται με πλάγια γράμματα, επειδή οι τίτλοι των άρθρων γράφονται με πλάγια γράμματα σε αυτή την εργασία.
[2] Το μέγεθος των εφημερίδων δηλαδή δεν ήταν κριτήριο. Για παράδειγμα, η μεγαλύτερη ολλανδική εφημερίδα είναι η Telegraaf, η οποία αποκλείστηκε από την παρούσα έρευνα.

Αγώνες του 2004. Εστιάζει στην ανάλυση των θεμάτων και του ύφους των άρθρων, καθώς και στην ανάλυση της οπτικής γωνίας από την οποία παρουσιάζονται τα άρθρα αυτά. Η οπτική γωνία θα αναλυθεί με βάση τα παραθέματα των διάφορων πηγών που χρησιμοποιούνται. Έτσι, θα δημιουργηθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα για την ειδησεογραφία και στις δύο χώρες. Η μελέτη έχει έναν διερευνητικό χαρακτήρα. Οι αναλύσεις θα είναι ποιοτικές και, εν μέρει, ποσοτικές. Το ουσιαστικό θεωρητικό πλαίσιο για αυτή την έρευνα, που αποτελείται από δημοσιεύματα που αφορούν τις θεωρίες για την επικοινωνία και, συγκεκριμένα, τη δημοσιογραφία, θα συζητηθεί στο επόμενο κεφάλαιο.

2. Θεωρητικό πλαίσιο

Σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιαστεί η βιβλιογραφία για το θέμα της δημοσιογραφίας. Πρώτα θα εξετάσουμε τη δημιουργία του περιεχομένου των ειδήσεων και θα δούμε ποιες διαδικασίες αποτελούν τη βάση της. Μετά θα συγκεντρωθούμε στη σχέση ανάμεσα στις ειδήσεις και το κοινό. Σε εκείνη την παράγραφο θα εξεταστεί η επιρροή που ασκούν οι ειδήσεις στο κοινό. Το κεφάλαιο θα τερματιστεί με την ιστορία των ολλανδικών και ελληνικών εφημερίδων που έχουν περιληφθεί στην έρευνα για την ειδησιογραφία για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004.

2.1 Μια ανασκόπηση των θεωριών για τη δημιουργία του περιεχομένου των ειδήσεων

Σε αυτό το κεφάλαιο θα ασχοληθώ με μερικές απόψεις για τα μαζικά μέσα ενημέρωσης που έχουν αποδειχτεί σπουδαίες. Η δημιουργία του περιεχομένου των ειδήσεων είναι ένα θέμα που έχει συζητηθεί σε πολλά άρθρα και σε πολλές μελέτες, και τις τελευταίες δεκαετίες έχουν αναπτυχτεί πλούσιες θεωρίες από μια ποικιλία συγγραφέων. Θα παραθέσω μια σύνοψη των πιο σημαντικών εξελίξεων.

2.1.1 Τα κριτήρια που ορίζουν την αξία δημοσίευσης

Για ένα άρθρο που βρίσκεται στη βάση των θεωριών πρέπει να γυρίσουμε στη δεκαετία του ’60 του εικοστού αιώνα. Εκείνη την εποχή δημοσιεύτηκε ένα άρθρο των Galtung και Ruge (1965), που θα ήταν πολύ σπουδαίο για συγγραφείς μιας μεταγενέστερης εποχής. Ακόμα και σήμερα οι ιδέες τους έχουν μεγάλη σπουδαιότητα και οι περισσότεροι καθηγητές των δημοσιογραφικών σχολών ασχολούνται στα μαθήματά τους με τις ιδέες των Galtung και Ruge. Στο άρθρο τους *The structure of foreign news* προσφέρουν τις ιδέες τους για τα κριτήρια που ορίζουν την αξία δημοσιεύσεως, δηλαδή για το πώς και γιατί γεγονότα από το εξωτερικό θεωρούνται ειδήσεις. Βάσισαν το έρευνά τους σε ειδήσεις εφημερίδων και τύλιξαν το θέμα στην αλληγορία του ραδιοφώνου. Έτσι ανάπτυξαν δώδεκα θεωρητικές απόψεις, παρουσιασμένες στην ραδιοφωνική αλληγορία, τις οποίες θα εξηγήσω παρακάτω.

1. Εάν η συχνότητα του σήματος βρεθεί έξω από το καντράν δεν αναγράφεται. Αυτό σημαίνει ότι γεγονότα που βρίσκονται στην προσωπική ‘συχνότητα’ των δημοσιογράφων θα επιλεχτούν πιο εύκολα ως ειδήσεις. Οι δημοσιογράφοι έχουν την τάση να διαλέγουν θέματα που παίζουν ρόλο μέσα στο προσωπικό κύκλο της αντίληψης και των ενδιαφερόντων τους.

2. Όσο πιο έντονο είναι το σήμα του ραδιοφώνου, τόσο μεγαλύτερο το εύρος και τόσο πιο πιθανό είναι να αναγραφτεί το σήμα. Εδώ οι συγγραφείς αναφέρονται στην άποψη ότι όσο πιο εκτεταμένα είναι τα γεγονότα, τόσο πιο πιθανό είναι να θεωρηθούν ειδήσεις.

3. Όσο πιο σαφές και όσο πιο ξεκάθαρο είναι το σήμα, τόσο πιο πιθανό είναι να αναγραφτεί. Με άλλα λόγια, τα γεγονότα πρέπει να είναι απερίφραστα για να επιλεχτούν ως ειδήσεις.

4. Όσο πιο σημαντικό είναι το σήμα, τόσο πιο πιθανό είναι να αναγραφεί. Τα γεγονότα πρέπει να συνταιριάξουν με ένα ορισμένο πλαίσιο σημασίας. Τα γεγονότα γεμάτα σημασία επιλέγονται πιο εύκολα ως νέα. Η σημασία εξαρτάται παραδείγματος χάρη από την πολιτιστική απόσταση.

5. Όσο πιο σύμφωνο είναι το σήμα με την διανοητική εικόνα που έχει κανείς για αυτά που περιμένει να βρει, τόσο πιο πιθανό είναι να αναγραφτεί το σήμα. Αυτή η άποψη έχει στενή σχέση με την πρώτη θεωρία. Οι δημοσιογράφοι έχουν έναν προσωπικό κύκλο αντίληψης, και μέσα σε αυτή την προσωπική εικόνα έχουν προσδοκίες και προβλέψεις για το τι θα αντιμετωπίσουν στον κόσμο γύρω τους.

6. Όσο πιο απροσδόκητο είναι το σήμα, τόσο πιο πιθανό είναι να αναγραφτεί. Αυτό σημαίνει ότι και το αντίθετο ισχύει. Τα γεγονότα που δεν περιμένει κανείς και που είναι σπάνια, επισύρουν την προσοχή και μπορούν να επιλεχτούν πιο εύκολα ως νέα επειδή είναι αξιοπρόσεχτα.

7. Όταν ένα σήμα έχει ληφθεί, είναι πολύ πιθανό να συνεχίσει να λαμβάνεται. Εδώ οι συγγραφείς εννοούν ότι τα γεγονότα πρέπει να συνταιριάξουν μέσα ένα πλαίσιο συνέχειας. Σε αυτή την περίπτωση θα επιλεχτούν πιο εύκολα ως νέα.

8. Όσο περισσότερο το σήμα έχει ληφθεί, τόσο πιο πιθανό είναι να πιάσει κανείς ένα εντελώς διαφορετικό σήμα την επόμενη φορά. Αυτό δείχνει ότι το αντίθετο ισχύει και για αυτή την άποψη. Έχει σχέση με την στοιχειοθεσία στις ειδήσεις: οι εφημερίδες επιδιώκουν την ποικιλία. Στην εποχή βουλευτικών εκλογών δεν είναι πιθανό να δείξει το πρωτοσέλιδο μιας έκδοσης μόνο ειδήσεις για θέματα σχετικά με τις εκλογές.

Σύμφωνα με τους Galtung και Ruge, οι οχτώ αυτές απόψεις δεν εξαρτώνται από πολιτιστικούς παράγοντες. Δεν είναι πιθανό να διαφέρουν σημαντικά ανάμεσα στους διαφορετικούς ανθρώπινους πολιτισμούς. Οι συγγραφείς όμως αναφέρουν και τέσσερις

άλλες θεωρίες, για τις οποίες νομίζουν ότι βρίσκονται μέσα στο σκηνικό του πολιτισμού. Αυτές οι υποθέσεις είναι οι εξής:

9. Όσο περισσότερο τα γεγονότα αναφέρουν τα «εκλεκτά» έθνη, τόσο πιο πιθανό είναι να επιλεχτούν ως νέα.

10. Όσο περισσότερο τα γεγονότα αναφέρουν τους «εκλεκτούς» ανθρώπους, τόσο πιο πιθανό είναι να επιλεχτούν ως νέα.

11. Όσο περισσότερο τα γεγονότα παρουσιάζονται από τις προσωπικές πλευρές, ως αποτέλεσμα της δράσης συγκεκριμένων προσώπων, τόσο πιο πιθανό είναι να επιλεχτούν ως νέα.

12. Όσο πιο αρνητικές είναι οι συνέπειες των γεγονότων, τόσο πιο πιθανό είναι να επιλεχτούν ως νέα.

Βέβαια, δεν είναι πολύ εκπληκτικό ότι οι ειδήσεις συγκεντρώνονται πάνω στο εκλεκτό στοιχείο, που ισχύει τόσο για τα έθνη όσο και για τους ανθρώπους. Οι Galtung και Ruge εξηγούν αυτή την κατάσταση με τη θεωρία ότι οι «εκλεκτοί» άνθρωποι μπορούν να εξυπηρετήσουν ως αντικείμενα γενικής ταυτότητας. Αυτό ισχύει και για τα «εκλεκτά» έθνη. Εξ αιτίας αυτού, μέσα σε ένα σύστημα ενημέρωσης που συγκεντρώνει την προσοχή στο εκλεκτό στοιχείο, οι κοινοί άνθρωποι δεν έχουν την ευκαιρία να παρουσιαστούν.

Η ενδέκατη υπόθεση αναφέρει την ιδέα της προσωποποίησης. Οι Galtung και Ruge υπερασπίζονται την θέση ότι τα γεγονότα στις ειδήσεις έχουν την τάση να παρουσιάζονται από την προοπτική ενός υποκειμένου που αποτελείται από έναν άνθρωπο ή μια ομάδα περισσότερων ανθρώπων. Η αντίθετη όψη είναι αυτή στην οποία τα γεγονότα θεωρούνται αποτελέσματα κοινωνικών δυνάμεων, μέσα στις οποίες οι ξεχωριστοί άνθρωποι δεν παίζουν σχεδόν κανένα ρόλο. Οι συγγραφείς απορρίπτουν αυτή τη θεωρία για λόγους που εξηγούν στο άρθρο τους, οι οποίοι όμως δεν είναι άμεσα σχετικοί για τη θεωρητική ανασκόπηση που θέλω να κάνω σε αυτό το κεφάλαιο.

Όταν φτάσουμε στο αρνητικό στοιχείο, που αναφέρεται στην δωδέκατη θεωρία, μπορούμε να αναρωτηθούμε αν το θέμα αυτό δεν έχει σχέση τόσο με πολιτιστικές όσο και με τις βιολογικές συνθήκες. Ίσως να είναι ανθρώπινο χαρακτηριστικό να προσέχουμε γεγονότα με αρνητικές συνέπειες, επειδή πολλές φορές αυτές οι συνέπειες σημαίνουν μια επικίνδυνη κατάσταση. Από την άλλη, το θέμα αυτό αξίζει να ειδωθεί και από μια πολιτιστική προοπτική. Υπάρχουν πολλές διαφορές στον τρόπο που χώρες και πολιτικά συστήματα

αντιμετωπίζουν τέτοιες ειδήσεις. Η προπαγάνδα κομουνιστικών καθεστώτων είναι ένα από τα πολλά παραδείγματα. Κι εδώ οι Galtung και Ruge δίνουν μερικά επιχειρήματα που εξηγούν γιατί οι δημοσιογράφοι προτιμούν τα αρνητικά νέα από τα θετικά, αλλά δεν είναι σχετικά για το κεφάλαιο αυτό. Ο στόχος μου είναι μόνο να προσφέρω μια εντύπωση των θεωριών που έχουν αναπτυχτεί στις τελευταίες δεκαετίες.

Μεταγενέστερες σπουδές δίνουν πιο σύντομους ορισμούς των κριτηρίων των ειδήσεων. Αυτά τα κριτήρια δεν έχουν αλλάξει πολύ με τον καιρό. Οι Shoemaker και Reese (1996) αναφέρουν περισσότερες μελέτες όταν προσφέρουν μια ανασκόπηση των πιο συνηθισμένων κριτηρίων. Αυτά είναι τα εξής:

1. Η διάκριση / η σημαντικότητα των γεγονότων. Η σημαντικότητα μιας ιστορίας ορίζεται από την επίδραση και τις συνέπειες. Εάν το γεγονός έχει μεγάλες συνέπειες, η σημαντικότητά του θα αυξηθεί.
2. Το ανθρωπιστικό ενδιαφέρον. Το κοινό ενδιαφέρεται για πολλά θέματα που δεν επηρεάζουν άμεσα τη ζωή τους, όπως τις διασημότητες, τα πολιτικά κουτσομπολιά και το ανθρώπινο δράμα. Οι ειδήσεις με το ανθρώπινο στοιχείο εκμαιεύουν αυτό το ενδιαφέρον.
3. Η σύγκρουση / η διαμάχη. Η σύγκρουση θεωρείται πιο ενδιαφέρουσα από την αρμονία. Το θέμα της διαμάχης μάς θέτει σε επιφυλακή για σημαντικά ζητήματα.
4. Τα ασυνήθη γεγονότα. Υποθέτουμε ότι τα συμβάντα στη ζωή μας θα είναι γενικά τα ίδια από μέρα σε μέρα, και τα ασυνήθη γεγονότα αποτελούν την εξαίρεση του κανόνα.
5. Η επικαιρότητα. Η προσοχή μας είναι περιορισμένη, και θέλουμε να ξέρουμε τι συμβαίνει τώρα. Είναι επίσης πιθανό ότι τα επίκαιρα γεγονότα χρειάζονται μια ορισμένη δράση, και αυτό το χαρακτηριστικό τα κάνει ενδιαφέροντα για το κοινό.
6. Η εγγύτητα. Τα γεγονότα που συμβαίνουν στο άμεσο περιβάλλον θεωρούνται πιο άξια δημοσιεύσεως. Αυτά που συμβαίνουν στην κοντινή περιοχή έχουν συνήθως μεγαλύτερη επίδραση απ' ό,τι τα μακρινά γεγονότα. Γι' αυτό το λόγο, οι τοπικοί δημοσιογράφοι ψάχνουν τις τοπικές απόψεις στις εθνικές ειδήσεις για να ενδιαφέρουν περισσότερο το κοινό τους.

Οι ολλανδικές σχολές δημοσιογραφίας τονίζουν τη σημαντικότητα των κριτηρίων των νέων. Οι Kussendrager και Van der Lugt (2005) έχουν αναπτύξει μια λίστα που βοηθάει τους μελλοντικούς δημοσιογράφους να θυμηθούν τα πιο σημαντικά κριτήρια και που αποτελείται από τα πρώτα γράμματα των κριτηρίων: **CABABA**. Παρακάτω θα περιγράψουμε τη λίστα, και θα παραθέσω μια εξήγηση των κριτηρίων που δεν βρίσκονται στην ομάδα των Shoemaker και Reese.

1. **C**onflict, δηλαδή η σύγκρουση / η διαμάχη.

2. **A**ctualiteit, δηλαδή η επικαιρότητα.
3. **B**elang voor de lezer, δηλαδή το συμφέρον για το κοινό. Εδώ πρόκειται για το προσωπικό ή το κοινωνικό συμφέρον. Το κριτήριο αυτό έχει σχέση με το κριτήριο της διάκρισης / της σημαντικότητας των Shoemaker και Reese.
4. **A**fstand, δηλαδή η απόσταση. Οι Kussendrager και Van der Lugt διακρίνουν την γεωγραφική, την πολιτιστική και την ψυχολογική απόσταση. Αυτό το κριτήριο συγκρίνεται δηλαδή με αυτό της εγγύτητας των Shoemaker και Reese.
5. **B**ekendheid, δηλαδή η εξοικείωση. Αυτό το κριτήριο σχετίζεται με το πλαίσιο αντίληψης του κοινού και με το ρόλο της δημοσιογραφίας να απαντήσει σε αυτό το πλαίσιο.
6. **A**fwijking, δηλαδή η παρέκκλιση. Αυτό το κριτήριο συγκρίνεται με αυτό των ασυνήθιστων γεγονότων των Shoemaker και Reese. Γι' αυτό το θέμα, οι Kussendrager και Van der Lugt αναφέρουν ένα κλασσικό απόσπασμα που δημιουργήθηκε από ένα δημοσιογράφο του New York Sun στο τέλος του 19^{ου} αιώνα: 'When a dog bites a man, that is not news; but when a man bites a dog, that is news'.

Σε αυτή τη λίστα οι Kussendrager και Van der Lugt πρόσθεσαν και άλλα τέσσερα κριτήρια που ορίζουν την αξία δημοσιεύσεως:

7. «Ο πρώτος ο καλύτερος»: αυτή είναι μια ολλανδική έκφραση. Οι συγγραφείς εννοούν ότι ο υπερθετικός παίζει ένα συχνό ρόλο στις ειδήσεις. Παραδείγματα είναι ο πρώτος άνθρωπος που ταξίδεψε στο φεγγάρι και η πρώτη γυναικεία υπουργός.
8. Omvang, δηλαδή η έκταση. Τα γεγονότα μεγαλύτερης έκτασης έχουν μεγαλύτερη αξία δημοσιεύσεως.
9. Amusement, δηλαδή διασκέδαση. Αυτό το κριτήριο δε συγκρίνεται με αυτό του ανθρώπινου ενδιαφέροντος των Shoemaker και Reese. Η αξία διασκέδασης σημαίνει ότι πρόκειται για αστείες ιστορίες, ενώ το κριτήριο του ανθρώπινου ενδιαφέροντος συγκεντρώνεται και σε σοβαρά θέματα.

Βλέπουμε δηλαδή ότι τα κριτήρια για την αξία δημοσιεύσεως δεν έχουν αλλάξει πολύ με το πέρασμα του καιρού. Πολλά από τα κριτήρια που αναπτύχθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες βασίζονται στην αλληγορία των Galtung και Ruge, η οποία έχει μεγάλη σημαντικότητα μέχρι και την σημερινή εποχή.

2.1.2 Το ιεραρχικό υπόδειγμα της επίδρασης στο περιεχόμενο

Μια χρήσιμη ανασκόπηση των παραγόντων που επηρεάζουν το περιεχόμενο των ειδήσεων προσφέρεται από τους Shoemaker και Reese (1996). Ανάπτυξαν ένα υπόδειγμα που δείχνει με ιεραρχικό τρόπο τις επιδράσεις, οι οποίες διακρίνονται σε πέντε τομείς.

Παρακάτω θα περιγράψουμε αυτούς τους τομείς με μια σύντομη εξήγηση. Σχετικά με μερικά θέματα θα αναφέρω και μελέτες άλλων συγγραφέων οι οποίες είναι σημαντικές.

1. Η επίδραση ξεχωριστών δημοσιογράφων

Οι ειδήσεις δημιουργούνται από δημοσιογράφους. Είναι σχεδόν περιττό να λεχθεί ότι και αυτοί είναι άνθρωποι με τα δικά τους χαρακτηριστικά. Μπορεί όμως να είναι σκόπιμο να δούμε ακριβώς ποιες είναι οι προσωπικές επιδράσεις των δημοσιογράφων στο επάγγελμά τους. Οι Shoemaker και Reese διακρίνουν τους εξής παράγοντες:

α. Τα προσωπικά χαρακτηριστικά των δημοσιογράφων. Σε αυτό τον τομέα βρίσκουμε παράγοντες όπως το φύλο, την εθνικότητα, την εκπαίδευση και τις επαγγελματικές εμπειρίες των δημοσιογράφων. Σύμφωνα με τους Shoemaker και Reese αυτοί οι παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν άμεσα την επιλογή των ειδήσεων και τον τρόπο που τις παρουσιάζουν οι δημοσιογράφοι.

Σχετικά με αυτό το θέμα υπάρχει μια ενδιαφέρουσα μελέτη του Deuze (2002), την οποία θα αναφέρω και παρακάτω επειδή έχει στενή σχέση με άλλους παράγοντες που διακρίνουν οι Shoemaker και Reese. Ένα πρόσθετο σημαντικό στοιχείο της έρευνας του Deuze όμως είναι τα προσωπικά χαρακτηριστικά των δημοσιογράφων που έχουν εξεταστεί, δηλαδή ο πρώτος παράγοντας Shoemaker και Reese που ανάφερα παραπάνω. Η μικρότερη μέση ηλικία βρίσκεται στην Αυστραλία, 32 ετών, ενώ οι Ολλανδοί δημοσιογράφοι έχουν τη μεγαλύτερη μέση ηλικία, 42 ετών. Το ποσοστό γυναικών δημοσιογράφων βρίσκεται ανάμεσα 25% και 34%. Στην Ολλανδία 32% είναι γυναίκες, ενώ το 1968 αυτό το ποσοστό δεν ήταν ανώτερο από τα 5%. Τις τελευταίες δεκαετίες η συμμετοχή των γυναικών στο επάγγελμα της δημοσιογραφίας αρχίζει δηλαδή να μοιάζει με τη γενική διανομή των φύλων στην κοινωνία. Η πλειονότητα των Ολλανδών (79%) και Αμερικανών (82%) δημοσιογράφων έχει ένα B.A. or M.A. πτυχίο, ενώ στη Γερμανία, τη Μεγάλη Βρετανία και την Αυστραλία αυτά τα ποσοστά είναι πολύ πιο χαμηλά: 65%, 49% και 35% αντιστοίχως. Γενικά όμως αυτά τα ποσοστά σημαίνουν ότι σχετικά πολλοί δημοσιογράφοι έχουν ανώτερη εκπαίδευση σε σύγκριση με τα μέσα ποσοστά του πληθυσμού. Το τελευταίο σημαντικό χαρακτηριστικό της μελέτης είναι η εθνικότητα. Μόνο 2% των δημοσιογράφων δήλωσαν ότι η εθνικότητά τους δεν ήταν ολλανδική. Σύμφωνα με τα δεδομένα που αναφέρει ο Deuze, το συνολικό ποσοστό εργαζομένων μη-ολλανδικής εθνικότητας στην επαγγελματική αγορά αποτελούσε 10%.

Μια περιγραφή των χαρακτηριστικών της πολιτικής προτίμησης των δημοσιογράφων προσφέρεται από τους Kussendrager και Van der Lugt (2005). Σύμφωνα με τα ποσοστά

που αναφέρουν, οι περισσότεροι Ολλανδοί δημοσιογράφοι θεωρούν τον εαυτό τους αριστερούς (32%) ή κεντρο-αριστερούς (47%). Μόνο 20% νομίζει ότι οι πολιτικές τους απόψεις βρίσκονται στο κέντρο και μόνο 1% είναι δεξιοί. Πολλοί δημοσιογράφοι όμως έχουν τη γνώμη ότι τέτοιες ταξινομήσεις δεν ταιριάζουν πια στην εποχή μας.

β. Τους προσωπικούς κανόνες των δημοσιογράφων και τη προσωπική τους στάση απέναντι στη ζωή. Σε αυτή την κατηγορία υπάρχουν παράγοντες όπως η πολιτική και η θρησκευτική στάση των δημοσιογράφων. Οι Shoemaker και Reese δεν είναι πεπεισμένοι ότι η επίδραση των προσωπικών αξιών είναι μεγάλη. Αναφέρονται σε μια έρευνα του Gans (1979), στην οποία υποστηρίζει τη γνώμη ότι οι οργανωτικοί περιορισμοί και οι επαγγελματικές αξίες διώχνουν τους προσωπικούς κανόνες των δημοσιογράφων.

γ. Τον ορισμό του επαγγελματικού και ηθικού ρόλου των δημοσιογράφων. Οι Shoemaker και Reese αναφέρουν μια μελέτη των Johnstone et al. (1972), στην οποία αυτοί οι συγγραφείς διακρίνουν δύο ρόλους των δημοσιογράφων: τον ουδέτερο ρόλο και τον ενεργητικό ρόλο. Στην πρώτη περίπτωση, οι δημοσιογράφοι θέλουν να μεταβιβάσουν γρήγορα τις ειδήσεις σε ένα κοινό που να είναι όσο γίνεται πιο μεγάλο. Επίσης, τονίζουν τον σκοπό της διασκέδασης. Στη δεύτερη περίπτωση, οι δημοσιογράφοι θέλουν να προσφέρουν ανάλυση και ερμηνεία. Ο στόχος είναι η ανάπτυξη του ενδιαφέροντος του κοινού. Στο βιβλίο τους οι Shoemaker και Reese εξηγούν και μια έρευνα των Weaver και Wilhoit (1991). Αυτοί οι συγγραφείς ξεχωρίζουν δύο σημαντικές αντιλήψεις για τον δημοσιογραφικό ρόλο: το ερμηνευτικό καθήκον και το καθήκον της διάδοσης. Το πρώτο μπορεί να συγκριθεί με το ρόλο συμμετοχής και το δεύτερο με τον ουδέτερο ρόλο των Johnstone et al. (1972).

Σχετικά με το τελευταίο θέμα θέλω να αναφέρω τη μελέτη του Deuze την οποία αναφέραμε και παραπάνω. Συγκρίνει τα αποτελέσματα μιας έρευνας μεταξύ Ολλανδών δημοσιογράφων με τα αποτελέσματα πρόσφατων ερευνητικών σχεδίων σε παρόμοιες χώρες, δηλαδή τη Γερμανία, τη Μεγάλη Βρετανία, την Αυστραλία και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Με αυτή την έρευνα ήθελε να ορίσει μέχρι ποιο σημείο υπάρχει ένας «εθνικός πολιτισμός ειδήσεων» ή μέχρι ποιο σημείο υπάρχουν χαρακτηριστικά που μπορούν να θεωρηθούν ιδιαίτερα για τις εθνικές συνθήκες. Τα αποτελέσματα της μελέτης δείχνουν ότι σε όλες τις χώρες ο ρόλος που θεωρείται πολύ σημαντικός είναι η εξήγηση των ειδήσεων και η γρήγορη προσφορά τους στο κοινό. Στις έρευνες στις διάφορες χώρες βλέπουμε επίσης ότι οι δημοσιογράφοι εκτιμούν όλο και περισσότερο τον ερμηνευτικό ρόλο. Το γενικό αποτέλεσμα που προέρχεται από τη μελέτη είναι ότι και στις πέντε χώρες οι δημοσιογράφοι έχουν μια παρόμοια εκτίμηση των διάφορων ρόλων.

Ένα άρθρο που αντιμετωπίζει ένα σχετικά καινούργιο ρόλο της δημοσιογραφίας είναι αυτό του Voakes (1999) στο οποίο αναφέρει την επονομαζόμενη πολιτική δημοσιογραφία. Αυτός ο καινούργιος κλάδος στο δημοσιογραφικό επάγγελμα επικεντρώνεται στους πολίτες και στα θέματα που τους συγκινούν και που επηρεάζουν άμεσα τη ζωή τους. Στο άρθρο του, ο Voakes δίνει έναν ορισμό της πολιτικής δημοσιογραφίας που αναπτύχθηκε από τους Fouhy και Schaffer (1995): είναι ένα πρότυπο πρωτοβουλιών που έχει σκοπό οι δημοσιογράφοι να έρθουν σε επαφή με τους πολίτες και να τους ακούσουν, και για τους πολίτες να ακούσει ο ένας τον άλλον και να μιλήσει ο ένας στον άλλον. Οι Kussendrager και Van der Lugt ορίζουν το φαινόμενο ακόμα πιο συγκεκριμένα με τις ιδέες του Jay Rosen, καθηγητή στο New York University.[3] Σύμφωνα με τις ιδέες του, η δημοσιογραφία πρέπει να ενθουσιάσει το κοινό και να το παρακινήσει να οργανώσει κοινωνικές δραστηριότητες. Επίσης, πρέπει να έχει μια θετική επίδραση στην κοινή ζωή μέσω σφυγμομετρήσεων της κοινής γνώμης και συγκεντρώσεων συζήτησης. Οι κριτές της πολιτικής δημοσιογραφίας φοβούνται μήπως ενσωματωθούν οι δημοσιογράφοι σε τόσες δραστηριότητες χάνοντας την αντικειμενική στάση τους. Για τη μελέτη του, ο Voakes έκανε μια εξέταση μεταξύ 1.037 δημοσιογράφων εφημερίδων, οι οποίοι έδωσαν τη γνώμη τους για ορισμένες αξίες που σχετίζονται με την πολιτική δημοσιογραφία. Τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν μια ισχυρή υποστήριξη τεσσάρων τέτοιων αξιών, οι οποίες ήταν οι εξής: 1) η ανάπτυξη τολμηρών ιστοριών για να συγκεντρωθεί η προσοχή στα κοινωνικά προβλήματα, 2) η προσφορά πληροφοριών για εναλλακτικές λύσεις, 3) η οργάνωση τοπικών συγκεντρώσεων για να οριστούν τα ζητήματα-κλειδιά, και 4) η ανακάλυψη των πιο πιεστικών ζητημάτων μέσω σφυγμομετρήσεων της κοινής γνώμης. Οι πρώτες δύο αξίες θεωρούνταν μετρημένες προτάσεις και οι τελευταίες δύο αξίες ορίστηκαν ως πιο τολμηρές. Η πλειονότητα των δημοσιογράφων υποστήριξε έντονα τους μετρημένους ρόλους (60.4%) και υποστήριξε ως ένα σημείο τις πιο τολμηρές προτάσεις (41.6%). Η μελέτη έδειξε δηλαδή ότι πολλοί δημοσιογράφοι ενδιαφέρονται για τις δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει η πολιτική δημοσιογραφία.

2. Η επίδραση της ρουτίνας δημοσιογραφικών οργανώσεων

Το επίπεδο της ρουτίνας είναι το δεύτερο στο ιεραρχικό υπόδειγμα. Σε αυτά τα συμφραζόμενα, η ρουτίνα αποτελείται από όλες τις σχηματισμένες και επαναλαμβανόμενες πράξεις που χρησιμοποιούν οι δημοσιογράφοι στο επάγγελμά τους. Σύμφωνα με τους Shoemaker και Reese, υπάρχει μια σχέση μεταξύ της ρουτίνας των δημοσιογράφων και τριών παραγόντων που περιορίζουν τη παραγωγική διαδικασία. Αυτοί οι παράγοντες είναι οι εξής:

[3] Kussendrager & Van der Lugt (2005), σελ. 33.

1. Ο παραγωγός: η δημοσιογραφική οργάνωση.
2. Οι προμηθευτές: οι πηγές.
3. Οι καταναλωτές: το κοινό.

Η δημοσιογραφική οργάνωση έχει αιτήματα και βάζει προθεσμίες. Το πρόβλημα που προέρχεται από αυτά είναι το πώς να δημιουργηθούν οι ειδήσεις από τα απροσδόκητα γεγονότα. Οι δημοσιογράφοι βρίσκουν τη λύση στη ρουτίνα. Μόνο με ένα προγραμματισμένο επαγγελματικό τρόπο μπορούν να οργανώσουν αποτελεσματικά τις ειδήσεις.

Το ίδιο ισχύει και για τις πηγές. Υπάρχουν πάρα πολλές διαφορετικές πηγές, από τις επίσημες πηγές μέχρι τους ειδικούς και τον κοινό άνθρωπο. Δεν θέλει εξήγηση ότι κάθε είδος πηγής θέλει μια άλλη προσέγγιση, κι αυτό οδηγεί σε δημοσιογραφικές ρουτίνες.

Οι επαγγελματικές ρουτίνες προέρχονται και από τη σχέση με το κοινό. Η γνώση των δημοσιογραφικών οργανώσεων για το κοινό τους είναι περιορισμένη. Γι'αυτό έχουν αναπτύξει ορισμένα κριτήρια για την αξία δημοσιεύσεως, τα οποία μπορούν να βοηθήσουν τους δημοσιογράφους στην επιλογή των ειδήσεων. Τέτοιες ρουτίνες είναι απαραίτητες για να απλοποιήσουν τη δουλειά των δημοσιογράφων. Ένα παράδειγμα των κριτηρίων των νέων βρίσκουμε στο άρθρο των Galtung και Ruge (1965), το οποίο ανάφερα παραπάνω.

Μια άλλη ενδιαφέρουσα μελέτη για τις δημοσιογραφικές ρουτίνες προσφέρεται από την Tuchman (1973). Δοκίμασε να βρει μια απάντηση στο ερώτημα πώς οι δημοσιογραφικές οργανώσεις επιτυγχάνουν να αντιμετωπίσουν τα απροσδόκητα γεγονότα. Οι θεωρίες της βασίστηκαν στις παρατηρήσεις της και στη συμμετοχή της σε διάφορες δημοσιογραφικές οργανώσεις. Το συμπέρασμα της έρευνάς της είναι ότι οι δημοσιογράφοι διακρίνουν τρεις κύριες κατηγορίες για τα διαφορετικά είδη γεγονότων. Αυτές οι κατηγορίες επιτρέπουν τους δημοσιογράφους να οργανώσουν τις ειδήσεις, επειδή τους βοηθούν στην αντιμετώπηση και στην επεξεργασία των νέων. Οι κατηγορίες αυτές είναι οι εξής:

1. Οι σκληρές ειδήσεις ('hard news'). Πρόκειται για τα γεγονότα που είναι διαθέσιμα για μια αναλυτική ή ερμηνευτική επεξεργασία. Η παρουσίαση αυτών των ειδήσεων γίνεται πάντα με ρεαλιστικό τρόπο. Υπάρχουν και δύο υποκατηγορίες: α) «spot news» και β) «developing news» (ειδήσεις σε εξέλιξη). Στο πρώτο είδος ειδήσεων πρόκειται για τα απροσδόκητα γεγονότα για τα οποία δεν έχουμε ακόμα πληροφορίες. Το δεύτερο είδος ειδήσεων σημαίνει ότι μαζεύονται ακόμα οι πληροφορίες για ένα ορισμένο θέμα. Αυτή η διαδικασία δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί και συνεχώς μαθαίνουμε καινούργια γεγονότα για το θέμα.

2. Οι μαλακές ειδήσεις ('soft news'). Εδώ το θέμα του ανθρώπινου ενδιαφέροντος παίζει μεγάλο ρόλο. Το άρθρο της Tuchman παραθέτει ένα απόσπασμα του Mott (1952), σύμφωνα με τον οποίο οι δημοσιογράφοι ξεχωρίζουν αυτή την κατηγορία από την πρώτη λέγοντας ότι οι σκληρές ειδήσεις είναι ενδιαφέρουσες για τους ανθρώπους και οι μαλακές ειδήσεις είναι ενδιαφέρουσες επειδή έχουν ως θέμα τη ζωή των ανθρώπων. Οι ιδέες του εξελίχθηκαν πριν από μισό αιώνα, δείχνουν όμως ότι η διαίρεση των ειδήσεων σε κατηγορίες ήταν ήδη ένα θέμα έρευνας τη δεκαετία του πενήντα.
3. Οι συνεχιζόμενες ειδήσεις. Σε αυτή την κατηγορία ταιριάζουν οι ειδήσεις πάνω στο ίδιο θέμα, για το οποίο γράφουν οι εφημερίδες ήδη περισσότερο καιρό. Αυτές οι ειδήσεις είναι απλώς μια πρόσθεση σε μια υπόθεση την οποία δεν αντιμετωπίζει το κοινό για πρώτη φορά.

Η Tuchman παρουσιάζει δηλαδή ένα παράδειγμα, το οποίο δείχνει τον τρόπο που οι ρουτίνες βοηθούν τους δημοσιογράφους. Χάρη σε τέτοια παραδείγματα μπορούμε να πάρουμε μια πιο συγκεκριμένη εντύπωση των ρουτινιέρικων υποδειγμάτων, τα οποία έχουν μεγάλη σημασία για τη δημοσιογραφία.

3. Η επίδραση της οργάνωσης των μαζικών μέσων ενημέρωσης

Αυτός ο τομέας έχει στενή σχέση με τον προηγούμενο, επειδή προσεγγίζει κι αυτός το πρόβλημα από οργανωτική άποψη. Η διαφορά όμως βρίσκεται στο επίπεδο: με την περιγραφή της επίδρασης της οργάνωσης περνάμε από το μικροεπίπεδο στο μακροεπίπεδο. Τα ζητήματα που αντιμετωπίζουμε εδώ είναι η διαίρεση της εξουσίας μέσα στην οργάνωση και η πολιτική και οι μέθοδοι που εφαρμόζονται. Αυτές οι εξελίξεις προέρχονται από ένα θέμα που παίζει βασικό ρόλο μέσα στις δημοσιογραφικές οργανώσεις: τους πρωταρχικούς στόχους. Κάθε οργάνωση πρέπει να σταθμίσει τους δημοσιογραφικούς σκοπούς σε σχέση με τους οικονομικούς στόχους. Το ζήτημα που έχει μπροστά της είναι να αφήσει να υπερισχύσουν τα συμφέροντα των μετόχων ή να προτιμήσει τους ενημερωτικούς σκοπούς. Οι Shoemaker και Reese αναφέρουν μια μελέτη του Sigal (1973), στην οποία εξηγεί ότι οι δημοσιογραφικές οργανώσεις δεν έχουν μια κανονική στάση απέναντι στο ζήτημα του κέρδους. Έχει τη γνώμη ότι εάν το κέρδος είναι αρκετό για να επιζήσει η οργάνωση, τότε οι επαγγελματικοί και κοινωνικοί στόχοι μπορούν να κυριαρχήσουν.

Δεν πρέπει να υποτιμήσουμε την επίδραση των οικονομικών συμφερόντων. Τα εμπορικά μέσα ενημέρωσης αποκτούν το μεγαλύτερο μέρος των εισοδημάτων τους από τις διαφημίσεις. Οι εταιρίες διαφημίσεων δίνουν προσοχή σε ορισμένα ζητήματα. Στις εφημερίδες, για παράδειγμα, αυτό που παίζει ρόλο είναι η διάσταση της κυκλοφορίας, τα

γενικά χαρακτηριστικά της εφημερίδας και το είδος κοινού στο οποίο απευθύνεται. Είναι φανερό ότι τέτοια ζητήματα μπορούν να επηρεάσουν την πολιτική των μαζικών μέσων ενημέρωσης.

Τα αντίθετα συμφέροντα όμως δεν περιορίζονται στο χώρο της οικονομικής πολιτικής. Και στο επίπεδο της σύνταξης υπάρχουν αλληλοσυγκρουόμενες απόψεις. Οι δημοσιογράφοι συγκεντρώνονται στις πηγές, ενώ οι αρχισυντάκτες αντιμετωπίζουν περισσότερο το κοινό και τους στόχους της οργάνωσης. Αυτή η διαφορά στα συμφέροντα είναι δηλαδή μέρος του συστήματος.

4. Η επίδραση παραγόντων που βρίσκονται έξω από τις δημοσιογραφικές οργανώσεις

Εδώ φτάνουμε στην επίδραση των παραγόντων που δεν βρίσκονται μέσα στις δημοσιογραφικές οργανώσεις. Πρόκειται για τις πηγές ενημέρωσης, τις πηγές εισοδημάτων, για ορισμένα κοινωνικά ιδρύματα, τις οικονομικές συνθήκες και την τεχνολογία. Παρακάτω θα περιγράψουμε μόνο την επίδραση των πηγών ενημέρωσης, επειδή νομίζω ότι αυτός ο παράγοντας είναι ο πιο σημαντικός για αυτή την εργασία, που εστιάζεται στις ξεχωριστές ειδήσεις και όχι στη συνολική οργάνωση των μαζικών μέσων ενημέρωσης.

Είναι φανερό ότι οι πηγές μπορούν να επηρεάσουν σοβαρά το περιεχόμενο των ειδήσεων. Εξαρτάται από την προσωπική επιλογή των δημοσιογράφων ποιες πηγές ή ποιο είδος πηγής προτιμούν αυτοί να χρησιμοποιήσουν για να γράψουν την ιστορία τους. Εξάλλου, υπάρχουν δύο είδη πηγών: οι καθιερωμένες και επίσημες πηγές και οι ανεπίσημες πηγές, οι οποίες αποτελούνται από ξεχωριστά άτομα, τα οποία δεν ανήκουν σε ομάδα ή ίδρυμα κτλ. Σχετικά με το τελευταίο θέμα, οι Shoemaker και Reese αναφέρουν μια μελέτη της Seo (1988) για τις πηγές που χρησιμοποιούνται από τους δημοσιογράφους μιας εφημερίδας. Τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας έδειξαν ότι τα τρία τέταρτα των πηγών που καλύφθηκαν από την εφημερίδα ήταν επίσημες πηγές, ενώ μόνο το ένα τέταρτο αποτελούνταν από ξεχωριστά άτομα. Όμως, από όλες τις πηγές που χρησιμοποιήθηκαν από τους δημοσιογράφους, 96% των ιδαίτερων πηγών καλύφθηκε από την εφημερίδα, σε σύγκριση με μόνο 71% των επίσημων πηγών. Γι'αυτό, η μελέτη δεν παρουσιάζει μια άμεση προκατάληψη υπέρ των επίσημων πηγών. Μια έρευνα των Atwater και Green (1988) συμπέρανε ότι είναι πιθανό να βρεθούν πιο πολλές ανεπίσημες πηγές στις ιστορίες που έχουν μεγάλη αξία του ανθρωπιστικού ενδιαφέροντος. Τέτοια γεγονότα συμβαίνουν συχνά κατά τη διάρκεια περισσότερων ημερών, και γι'αυτό το λόγο οι δημοσιογράφοι έχουν πιο πολύ καιρό να απευθυνθούν στις ανεπίσημες πηγές. Η χρονική άποψη δεν είναι ο μόνος παράγοντας που επηρεάζει τη χρησιμοποίηση των πηγών. Εξαρτάται και από τις

γεωγραφικές συνθήκες. Η Martin (1988) εξέτασε τη σχέση ανάμεσα στις τοποθεσίες των δημοσιογραφικών οργανώσεων και τις τοποθεσίες των πηγών. Το συμπέρασμα αυτής της μελέτης ήταν ότι όταν οι πηγές βρίσκονται μακριά από τη δημοσιογραφική οργάνωση, οι επίσημες πηγές κυριαρχούν στις ειδήσεις. Αυτό είναι ακόμα πιο λογικό εάν αντιληφθούμε ότι υπάρχει μια μεγάλη διαφορά στη διαθεσιμότητα των πηγών. Οι επίσημες πηγές φροντίζουν να έχουν την προσοχή των μαζικών μέσων ενημέρωσης. Οι περισσότερες εταιρίες και ιδρύματα έχουν έναν υπεύθυνο για τις δημόσιες σχέσεις, και αυτό απλοποιεί τη λήψη πληροφοριών. Γενικά, οι επίσημες πηγές συμβάλλουν δηλαδή στην επαγγελματική αποδοτικότητα των δημοσιογράφων. Για τη σχέση ανάμεσα στον δημοσιογράφο και την πηγή το υπόδειγμα του Rennen (2001) προσφέρει μια εύχρηστη ταξινόμηση. Αυτό το υπόδειγμα δείχνει τη θέση και την οπτική που μπορεί να κατέχει η πηγή απέναντι στο γεγονός. Διακρίνει τρεις κύριες κατηγορίες: δημοσιογραφικές πηγές, εξωτερικές πηγές ('veldbronnen') και πηγές που αποτελούνται από το κοινό ('publieksbronnen'). Οι δημοσιογραφικές πηγές είναι οι ίδιοι οι δημοσιογράφοι, ως συντάκτες των άρθρων, με τις δικές τους γνώσεις, τις δικές τους εμπειρίες και τη δική τους στάση. Οι εξωτερικές πηγές δεν έχουν δεσμευτική επαγγελματική σχέση με τη δημοσιογραφία. Οι πηγές που αποτελούνται από το κοινό είναι οι αναγνώστες, οι τηλεθεατές και οι ακροατές που παρουσιάζονται στις ειδήσεις σε αυτή την ιδιότητα, π.χ. σε μια δημοσκόπηση. Μετά αυτή τη γενική ταξινόμηση, δυο ερωτήματα τίθενται σε όλες τις πηγές:

1. Η πηγή είναι *αναμεμειγμένη* στο γεγονός ή είναι *τρίτος*;
2. a) Εάν η πηγή είναι αναμεμειγμένη: είναι *μάρτυρας*, δηλαδή ουδέτερη, ή υποστηρίζει μια *πλευρά*;
   b) Εάν η πηγή είναι τρίτος: είναι ένας *ειδικός* ή εξωτερικός *παρατηρητής*;

Με τις κύριες κατηγορίες και τα δύο ερωτήματα που ταξινομούν τις πηγές, δημιουργείται μια μήτρα η οποία περιλαμβάνει όλους τους ρόλους που μπορούν να αναλάβουν οι πηγές.

5. Η επίδραση της ιδεολογίας

Με την ιδεολογία φτάνουμε στο στρώμα που βρίσκεται στο πιο εξωτερικό επίπεδο επίδρασης. Σύμφωνα με τους Shoemaker και Reese, ο όρος *ιδεολογία* σημαίνει εδώ ένα συμβολικό μηχανισμό που υπηρετεί ως μια συνεκτική δύναμη ενσωμάτωσης μέσα στην κοινωνία.

Για το θέμα των ιδεολογικών δυνάμεων στις ειδήσεις, οι Shoemaker και Reese αναφέρουν το υπόδειγμα του Hallin (1986), το οποίο μπορεί να μας βοηθήσει να καταλάβουμε τον

τρόπο που συγκρατούν οι δημοσιογραφικές οργανώσεις τα ιδεολογικά σύνορα. Το υπόδειγμα αυτό χωρίζει τον κόσμο σε τρεις σφαίρες: αυτή της νόμιμης διαμάχης, αυτή της κοινής συναίνεσης και αυτή της παρέκκλισης. Στη σφαίρα της νόμιμης διαμάχης βρίσκονται η αντικειμενικότητα και η ισορροπία. Τα θέματα είναι για παράδειγμα οι βουλευτικές εκλογές και οι νομοθετικές συζητήσεις. Η σφαίρα της κοινής συναίνεσης βρίσκεται ανάμεσα στην αντικειμενικότητα και την υποκειμενικότητα. Οι δημοσιογράφοι δεν παρουσιάζουν αντίθετες γνώμες ούτε παραμένουν επιφυλακτικοί παρατηρητές. Ο ρόλος των δημοσιογράφων σε αυτή τη σφαίρα είναι να υπηρετήσει ως υπερασπιστής των αξιών της κοινής συναίνεσης. Στην τρίτη σφαίρα, αυτή της παρέκκλισης, μαζεύονται οι άνθρωποι και οι ιδέες που βρίσκονται έξω από τη δεσπόζουσα τάση της κοινωνίας. Εδώ η δημοσιογραφία ρίχνει την ουδετερότητα και εκθέτει, καταδικάζει ή αποκλείει όσους παραβιάζουν ή αμφισβητούν την κοινή πολιτική συναίνεση.

Πρέπει τώρα να απαντήσουμε το ερώτημα ποιος έχει τη δύναμη να ορίσει τα σύνορα. Στις πλουραλιστικές κοινωνικές απόψεις το ζήτημα της δύναμης δε θεωρείται προβληματικό. Στις μαρξιστικές απόψεις για την κοινωνία όμως το θέμα της δύναμης αποτελεί πρόβλημα. Η κοινωνία είναι βασισμένη στην αντίθεση των τάξεων, δηλαδή την αντίθεση μεταξύ των δυνατών και των ανίσχυρων. Η βασική αντίληψη είναι ότι η άρχουσα τάξη έχει τις άρχουσες ιδέες. Μέσα στις μαρξιστικές απόψεις υπάρχουν διαφορετικές ερευνητικές παραδόσεις. Θα παραθέσω μια σύντομη περιγραφή δύο απόψεων, δηλαδή αυτή της πολιτικής οικονομίας και αυτή των πολιτιστικών σπουδών. Η άποψη της πολιτικής οικονομίας υποστηρίζει την ιδέα ότι υπάρχει ένας άμεσος σύνδεσμος μεταξύ της οικονομίας και της ιδεολογίας. Τα μαζικά μέσα ενημέρωσης προάγουν τα συμφέροντα των εξουσιαστών. Οι Shoemaker και Reese αναφέρουν τη δομή που ανάπτυξε ο Altschull (1984) για τις σπουδές των διαφορών που υπάρχουν μέσα στο θέμα του ελέγχου των μαζικών μέσων ενημέρωσης. Όπως οι ερευνητές της σχολής της πολιτικής οικονομίας, ο Altschull ξεκινάει από την υπόθεση ότι τα μαζικά μέσα ενημέρωσης απεικονίζουν την ιδεολογία αυτών που τα υποστηρίζουν χρηματικά. Ξεχωρίζει τέσσερες πηγές υποστήριξης: το επίσημο υπόδειγμα, στο οποίο το κράτος ελέγχει τις δημοσιογραφικές διαδικασίες, το εμπορικό υπόδειγμα, το οποίο σημαίνει ότι η ιδεολογία των διαφημιστών κυριαρχεί, το υπόδειγμα συμφερόντων, στο οποίο το περιεχόμενο των ειδήσεων παρουσιάζει τα συμφέροντα πολιτικών κομμάτων ή θρησκευτικών οργανώσεων, και το ανεπίσημο υπόδειγμα, στο οποίο οι γνώμες και απόψεις ξεχωριστών ατόμων ορίζουν το περιεχόμενο των ειδήσεων. Σύμφωνα με τον Altschull, η εμφάνιση των υποδειγμάτων διαφέρει ανάμεσα στις διάφορες χώρες και μέσα στις ίδιες χώρες. Η δομή αυτή μας θυμίζει ότι και να είναι ελεύθερος ο Τύπος ή να είναι ελεγμένος από το κράτος, πάντα απεικονίζει την ιδεολογία αυτών που τον χρηματοδοτούν. Η άλλη άποψη που είναι ριζωμένη στην μαρξιστική παράδοση είναι η σχολή των πολιτιστικών σπουδών. Η βασική ιδέα είναι ότι η

άρχουσα τάξη δεν ορίζεται μονολιθικά ή αυτομάτως. Η δημοσιογραφία έχει ένα ορισμένο ύψος αυτονομίας και η σχέση μεταξύ του Τύπου και της κοινωνίας τοποθετείται σε ένα πιο μεγάλο πολιτιστικό πλαίσιο. Ο όρος στον οποίο συγκεντρώνονται οι πολιτιστικές σπουδές είναι η ηγεμονία. Αυτός ο όρος σημαίνει τα μέσα που χρησιμοποιεί η άρχουσα τάξη για να τηρήσει την κυριαρχία της. Οι Shoemaker και Reese αναφέρουν τις ιδέες του Gitlin (1980), που πιστεύει ότι στο σύστημα της ηγεμονίας η ιδεολογία θεωρείται μια δυναμική διαδικασία σύγκρουσης, η οποία πρέπει να απορροφήσει και ενσωματώσει διαφορετικές αξίες. Οι ηγεμονικές αξίες στις ειδήσεις θεωρούνται ιδιαιτέρως αποτελεσματικές στο να διαποτίσουν τον κοινό νου, επειδή φαίνονται ουδέτερες και τοποθετούνται εκεί πλαγίως, μέσω της κανονικής λειτουργίας της δημοσιογραφικής ρουτίνας και μέσω των σχέσεων ανάμεσα στα μαζικά μέσα ενημέρωσης και τα άλλα κέντρα εξουσίας. Έτσι, η σχετική αυτονομία του Τύπου δίνει περισσότερη νομιμότητα και αξιοπιστία στις ειδήσεις απ' ό,τι θα έδινε μια κατάσταση άμεσου ελέγχου.

2.2 Μια ανασκόπηση των θεωριών για την επίδραση στο κοινό που έχουν οι ειδήσεις

Στο προηγούμενο κεφάλαιο αναφερθήκαμε στους παράγοντες που επηρεάζουν το περιεχόμενο των ειδήσεων. Σε αυτό το κεφάλαιο θα ερευνήσουμε μια άλλη ενδιαφέρουσα άποψη των θεωριών που έχουν ως θέμα τα μαζικά μέσα ενημέρωσης: την επίδραση στο κοινό που έχουν οι ειδήσεις. Και γι' αυτό το θέμα οι μελέτες είναι πολλές και πλούσιες, και συνεχώς αλλάζουν με το πέρασμα του χρόνου. Παρακάτω θα παραθέσω μια σύνοψη των πιο σημαντικών θεωριών.

Οι μελέτες πάνω στην επίδραση των ειδήσεων στο κοινό έχουν περάσει από διάφορες φάσεις. Ένα χρήσιμο έργο για την ιστορία των θεωριών προσφέρεται από τους Severin και Tankard (2001), οι οποίοι περιγράφουν χρονολογικά την εξέλιξη των διαφόρων μελετών. Διακρίνουν τρεις κύριες φάσεις:

1. Το μεσοπόλεμο, δηλαδή περίπου 1920-1940. Εκείνη την περίοδο, οι περισσότερες μελέτες απέδιδαν μεγάλη επιρροή στα μαζικά μέσα ενημέρωσης. Αυτή η ιδέα ονομάζεται «θεωρία της σφαίρας» (bullet theory, Schramm 1971) ή «θεωρία της ένεσης» (hypodermic needle theory, Berlo 1960). Τα μέλη του κοινού απομονώνονται το ένα από το άλλο και θεωρούνται ευπρόσβλητος στόχος για τα μαζικά μέσα ενημέρωσης. Σύμφωνα με τους Severin και Tankard, δεν είναι εύκολο να βρει κανείς μελετητές που συνηγορούσαν υπέρ της θεωρίας της ένεσης, αλλά αποτελούσε τουλάχιστον μια σημαντική γενική γνώμη. Ο φόβος για την επιρροή της προπαγάνδας, που ήταν πλατιά

διαδεδομένος μετά από τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, είναι ένα παράδειγμα του τρόπου σκέψεως που υποστηρίζει αυτή η θεωρία.

2. Τα χρόνια μετά από τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, περίπου 1944-1960. Εκείνη την εποχή, ορισμένοι μελετητές είχαν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η θεωρία της ένεσης δεν ήταν ακριβής και άρχισαν να ασχολούνται με την εξέλιξη καινούργιων ιδεών. Οι πρωταγωνιστές των καινούργιων απόψεων ήταν ο Lazarsfeld και ο Klapper. Η θεωρία που προήλθε από τις καινούργιες ιδέες ονομάζεται «το υπόδειγμα περιορισμένης επιρροής» (limited-effects model, Klapper 1960). Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, το κοινό δεν είναι πια ένας εύκολος στόχος για τα μαζικά μέσα ενημέρωσης. Αντίθετα, προβάλλει μεγάλη αντίσταση στην επίδραση των ειδήσεων. Η αντίσταση οφείλετο σε διάφορους παράγοντες, όπως στην υποστήριξη γνωμών που υιοθετεί το ένα άτομο από το άλλο και στους τρόπους ψυχολογικού «φιλτραρίσματος» που γίνονται όταν οι άνθρωποι λαμβάνουν μηνύματα.

3. Οι πιο πρόσφατες μελέτες έχουν οδηγήσει σε ακόμα μια άλλη αναθεώρηση των απόψεων για τα μαζικά μέσα ενημέρωσης. Οι καινούργιες έρευνες αποκατάστησαν ως ένα βαθμό την επιρροή των μαζικών μέσων ενημέρωσης, όχι όμως εντελώς. Ανάμεσα σε αυτές τις θεωρίες βρίσκονται εκείνες που ονομάζονται «υπόθεση του ορισμού της ημερήσιας διάταξης» (agenda-setting hypothesis, McCombs και Shaw 1972) και «θεωρία της καλλιέργειας» (cultivation theory, Gerbner et al. 1980). Αυτές οι θεωρίες αποδίδουν μια μέτρια επιρροή στα μαζικά μέσα ενημέρωσης. Άλλες υποθέσεις είναι πιο ριζικές και δηλώνουν ότι τα μαζικά μέσα ενημέρωσης είναι υπεύθυνα, υπό ορισμένες συνθήκες, για μια πιο μεγάλη επίδραση στο κοινό. Ένα παράδειγμα είναι η «θεωρία ελικοειδούς σιωπής» (spiral of silence theory, Noelle-Neumann 1973, 1980).

Είναι σημαντικό να λάβουμε υπόψη μας ότι οι θεωρίες για τα μαζικά μέσα ενημέρωσης και την επιρροή των ειδήσεων όχι μόνο άλλαξαν με τον καιρό, αλλά αλλάζουν ακόμα και σήμερα. Οι αλλαγές είναι απαραίτητες για τις θεωρίες, επειδή έτσι έχουν τη δυνατότητα να προσαρμόζονται στις καινούργιες συνθήκες στο τοπίο των μαζικών μέσων ενημέρωσης, το οποίο δεν σταματάει να αναπτύσσεται. Οι Severin και Tankard αναφέρουν δύο αξιοπρόσεχτες αλλαγές, τις οποίες θα περιγράψουμε σύντομα παρακάτω επειδή έχουν νόημα για αυτό το κεφάλαιο:

1. Οι χρήσεις των μαζικών μέσων ενημέρωσης τονίζονται περισσότερο από παλιά. Ο ενεργός ρόλος του κοινού εμφανίζεται ακόμα πιο φανερά με την ανάπτυξη των πιο πρόσφατων ειδών μαζικών μέσων ενημέρωσης.
2. Υπάρχει μια μεταβολή προς τις προσεγγίσεις της γνωστικής επιστήμης και προς τις θεωρίες για τις διαδικασίες σχετικά με την επεξεργασία πληροφοριών. Οι Severin και

Tankard αναφέρονται σε μια έρευνα των Beniger και Gusek (1955). Η μεταβολή αυτή συνεπάγεται τρεις υποθέσεις:

α) Μια μετάπτωση στα μεταβλητά είδη από το θέμα της πεποίθησης (όπως την αξιοπιστία της πηγής) προς τις ιδέες του λόγου (όπως τα χαρακτηριστικά της γλώσσας που χρησιμοποιείται) και του πλαισίου (όπως το πώς παρουσιάζονται τα γεγονότα από τα μαζικά μέσα ενημέρωσης).
β) Μια αλλαγή στα μεταβλητά είδη από το θέμα της στάσης (όπως τα υπέρ και τα κατά των εκτιμήσεων ενός ορισμένου θέματος) προς τις γνωστικές θεωρίες (όπως τις γνώσεις και τις γνώμες για ένα ορισμένο θέμα).
γ) Μια μεταβολή της έμφασης από την αλλαγή ως μια συνέπεια της επικοινωνίας (όπως τις αλλαγές στη στάση ή στη συμπεριφορά) προς την αλλαγή ως μια συνέπεια της καινούργιας δομής (όπως τις αλλαγές στα σχήματα ή πρότυπα ενός γεγονότος και τη κοινωνική κατασκευή της πραγματικότητας).

Είναι φανερό ότι οι θεωρίες για την επίδραση στο κοινό των μαζικών μέσων ενημέρωσης έχουν περάσει αρκετά στάδια και ότι αλλάζουν ακόμα και στη σημερινή εποχή. Η υπόθεση του agenda-setting (McCombs & Shaw 1972) όμως έχει αποδείξει μια ειδική σημασία εδώ και πολλές δεκαετίες, και γι' αυτό το λόγο θα περιγράψουμε αυτή τη θεωρία πιο λεπτομερώς παρακάτω, σύμφωνα με τους McCombs και Shaw και τους Severin και Tankard.

Η υπόθεση του agenda-setting δημιουργήθηκε όταν οι μελετητές δεν ήταν πια ικανοποιημένοι με την κύρια θεωρητική στάση στην έρευνα για τα μαζικά μέσα ενημέρωσης τις δεκαετίες του 1950 και του 1960. Η πιο σημαντική θεωρία ήταν τότε το υπόδειγμα της περιορισμένης επιρροής (limited-effects model), η οποία έχανε αργά αλλά σταθερά τους υποστηρικτές της. Η άποψη ότι η επιρροή των μαζικών μέσων ενημέρωσης ήταν ελάχιστη, δεν φαινόταν πολύ λογική. Οι ερευνητές άρχισαν επίσης να μελετούν την πιθανότητα να πρέπει να βρουν επιδράσεις σε άλλους τομείς. Μέχρι τότε, ο κύριος τρόπος προσέγγισης στις μελέτες είχε επικεντρωθεί σε αλλαγές στην προσωπική στάση του κοινού, και οι περισσότερες μελέτες είχαν αποδείξει ότι η επιρροή των μαζικών μέσων ενημέρωσης είναι ελάχιστη σε αυτό τον τομέα. Γι' αυτό το λόγο, οι μελετητές άρχισαν να προσαρμόζουν τις θεωρίες τους και αποφάσισαν να ψάξουν για αλλαγές σε άλλους τομείς: ήταν δυνατό τα μαζικά μέσα ενημέρωσης να είχαν επίδραση όχι στην προσωπική στάση του κοινού, αλλά στις αντιλήψεις του, στην άποψη που έχει για τον κόσμο. Αυτή η αλλαγή στον τρόπο σκέψης των ερευνητών συνδέεται από τους Severin και Tankard με τις αλλαγές που γινόταν την ίδια εποχή στον χώρο της ψυχολογίας. Η δεκαετία του 1950 χαρακτηρίζεται από την ανάδυση της γνωστικής ψυχολογίας (cognitive psychology).

Σύμφωνα με αυτή την ψυχολογική άποψη, οι άνθρωποι αναζητούν ενεργητικά τη γνώση και λειτουργούν στον κόσμο με βάση αυτή τη γνώση. Η γνωστική ψυχολογία αντιμετωπίζει την απεικόνιση του κόσμου η οποία δημιουργείται στα μυαλά των ανθρώπων και τον τρόπο που εξελίσσεται αυτή η απεικόνιση. Η υπόθεση του agenda-setting επικεντρώνεται στην έρευνα για τη σημαντικότητα που αποδίδει το κοινό σε ορισμένα ζητήματα και τον τρόπο που δημιουργείται η σημαντικότητα. Γι' αυτό το λόγο η υπόθεση του agenda-setting συμβιβάζεται σε μεγάλο βαθμό με τη γνωστική ψυχολογία.

Οι Severin και Tankard περιγράφουν μια ενδιαφέρουσα έρευνα που βρίσκεται στην παράδοση της υπόθεσης του agenda-setting. Οι ερευνητές Lang και Lang (1983) μελέτησαν τη σχέση ανάμεσα στον Τύπο και την κοινή γνώμη κατά τη διάρκεια της κρίσης του Watergate, και συμπέραναν ότι η αρχική υπόθεση του agenda-setting χρειάστηκε να επεκταθεί στην ιδέα του agenda building. Με αυτό τον όρο εννοούμε τη συλλογική διαδικασία σύμφωνα με την οποία τα μαζικά μέσα ενημέρωσης, η κυβέρνηση και το κοινό επηρεάζουν ο ένας τον άλλον στον καθορισμό των σημαντικών ζητημάτων. Ξεχωρίζουν τη διαδικασία σε έξι φάσεις:

1. Ο Τύπος τονίζει ορισμένα γεγονότα ή ορισμένες δράσεις και τα κάνει να ξεχωρίσουν.
2. Τα διαφορετικά θέματα χρειάζονται διαφορετικούς τρόπους και διαφορετικά ποσά κάλυψης για να τραβήξουν την προσοχή του κοινού. Η κρίση του Watergate ήταν ένα διακριτικό θέμα, και γι' αυτό το λόγο χρειάστηκε εκτεταμένη κάλυψη ώστε να επισύρει την προσοχή του κοινού.
3. Τα γεγονότα και οι δράσεις που είναι στο κέντρο της προσοχής πρέπει να έχουν ένα πλαίσιο, πρέπει να τους δοθεί ένας χώρος σημασίας μέσα στο οποίο μπορούν να γίνουν κατανοητά. Η κρίση του Watergate βρισκόταν αρχικά στο πλαίσιο της προεκλογικής εκστρατείας ως μεροληπτικό θέμα, και γι' αυτό το λόγο ήταν δύσκολο να γίνει αντιληπτή σε ένα διαφορετικό πλαίσιο, δηλαδή ως σύμπτωμα της πλατιά διαδεδομένης πολιτικής διαφθοράς.
4. Η γλώσσα που χρησιμοποιείται από τα μαζικά μέσα ενημέρωσης μπορεί να ορίσει την αντίληψη της σημαντικότητας ενός θέματος. Η αρχική γνώμη για την επέμβαση του Watergate ως παράνομη δραστηριότητα, η οποία υπήρξε για πολλούς μήνες, είχε την τάση να μειώσει αυτή την αντίληψη. Αργότερα, όταν η γνώμη για την κρίση άλλαξε και ο όρος «σκάνδαλο» πήρε τη θέση του στα μαζικά μέσα ενημέρωσης, η σημαντικότητα αυξήθηκε.
5. Τα μαζικά μέσα ενημέρωσης συνδέουν τα γεγονότα και τις δράσεις που έγιναν το κέντρο της προσοχής με δευτερεύοντα σύμβολα, των οποίων η θέση στο πολιτικό τοπίο αναγνωρίζεται εύκολα. Το κοινό έχει ανάγκη από μια βάση για να καθορίσει τη γνώμη του για ένα θέμα. Στην περίπτωση της κρίσης του Watergate, το κοινό βοηθήθηκε στο να

δημιουργήσει τη γνώμη του: το θέμα συνδέθηκε με δευτερεύοντα σύμβολα, όπως την ανάγκη τα γεγονότα να γίνουν δημόσια και την εμπιστοσύνη στην κυβέρνηση.
6. Η διαδικασία του agenda building επιταχύνεται όταν η γνώμη διάσημων και αξιόπιστων ατόμων αρχίζει να δημοσιεύεται. Για παράδειγμα, όταν ένας δικαστής υποστήριξε ότι το κοινό δεν άκουσε την αλήθεια για την κρίση του Watergate, οι συνέπειες για το κοινό και για άλλα διάσημα άτομα ήταν δραματικές. Άλλα πολιτικά πρόσωπα ήταν τότε πιο πρόθυμα να μιλήσουν δημόσια.

Η ιδέα του agenda building είναι πιο περίπλοκη από την αρχική υπόθεση του agenda-setting. Θεωρεί ότι ο τρόπος που τα μαζικά μέσα ενημέρωσης πλαισιώνουν ένα θέμα και τη γλώσσα και τα λόγια που χρησιμοποιούν για να το περιγράψουν, μπορούν να επηρεάσουν τη γνώμη του κοινού. Εξάλλου, ο ρόλος των διάσημων προσώπων μπορεί να είναι σημαντικός. Υποθέτει δηλαδή ότι η διαδικασία στην οποία ένα θέμα μπαίνει στην προσοχή του κοινού χρειάζεται χρόνο και περνάει από διάφορες φάσεις.

Γυρίζοντας στο θέμα του agenda-setting, πρέπει να καταλάβουμε ότι αυτή η διαδικασία δεν γίνεται ως το ίδιο βαθμό και με τον ίδιο τρόπο για όλους τους ανθρώπους. Οι Severin και Tankard αναφέρουν μια έρευνα των McCombs και Weaver (Weaver 1977) που αντιμετωπίζει αυτό το πρόβλημα. Σύμφωνα με τις θεωρίες τους, όλα τα άτομα διαφέρουν το ένα από το άλλο όσο για την ανάγκη προσανατολισμού, και αυτές οι διαφορές στην ανάγκη καθορίζουν το εάν πετύχει η διαδικασία του agenda-setting. Οι McCombs και Weaver ονόμασαν αυτές τις διαφορετικές συνθήκες την «ανάγκη προσανατολισμού». Βασίζεται σε δύο παράγοντες: τη συνάφεια των πληροφοριών για το άτομο και το βαθμό αβεβαιότητας σχετικά με το θέμα των πληροφοριών. Όσο μεγαλύτερη είναι η συνάφεια και όσο πιο υψηλός είναι ο βαθμός αβεβαιότητας, τόσο μεγαλύτερη είναι η ανάγκη προσανατολισμού. Οι μελετητές υπόθεσαν ότι μια μεγάλη ανάγκη προσανατολισμού προκαλεί μια μεγάλη ευαισθησία στην επιρροή των μαζικών μέσων ενημέρωσης. Οι αποδείξεις της υπόθεσης όμως ήταν πιο έντονες για τις εφημερίδες απ' ό,τι για την τηλεόραση.

2.3 Ιστορία των ολλανδικών και ελληνικών εφημερίδων που περιλήφθηκαν στην έρευνα

2.3.1 De Volkskrant

De Volkskrant ιδρύθηκε το 1919 ως εβδομαδιαία εφημερίδα.[4] Από το 1921 εκδίδεται ημερήσια. Τις πρώτες δεκαετίες η εφημερίδα ήταν στενά συνδεμένη με το καθολικό

[4] Πηγή: διαδυκτιακός τόπος της Volkskrant. Λεπτομέρειες στη βιβλιογραφία.

εργατικό κίνημα, και το 1932 το Rooms-Katholiek Werkliedenverbond (Καθολικό Συνδικάτο) απόκτησε την πλήρη κυριότητα της εφημερίδας. De Volkskrant εξελίχθηκε γρήγορα σε μια εφημερίδα εθνικού κύρους, και μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έγινε μια από τις πιο σημαντικές εφημερίδες της Ολλανδίας. Από τις δεκαετίες του 1960 και 1970 ο χαρακτήρας της Volkskrant γίνεται πιο προοδευτικός και η εφημερίδα αρχίζει και προσελκύει νεότερους αναγνώστες. Η δημοσιογραφική πορεία της εφημερίδας γίνεται πιο ελεύθερη και το τιράζ αυξάνεται μέχρι 350.000 φύλλα καθημερινά το 1999. Μετά το 2000, λόγω της ανάπτυξης του Διαδικτύου, ο ρόλος που παίζει η εφημερίδα ως μέσο ενημέρωσης αλλάζει. De Volkskrant παίρνει τη μορφή μιας πολύπλευρης εφημερίδας με έναν διαδικτυακό τόπο και περισσότερες πιθανότητες αλληλεπίδρασης με το κοινό. De Volkskrant εκδίδεται από την PCM Uitgevers NV.

2.3.2 NRC Handelsblad

Η NRC Handelsblad πρωτοεκδόθηκε την 1 Οκτωβρίου 1970.[5] Η εφημερίδα προέκυψε από τη συγχώνευση της Algemeen Handelsblad και της Nieuwe Rotterdamsche Courant. Αυτές οι δυο εφημερίδες είχαν απευθυνθεί ανέκαθεν σε ένα κοινό με φιλελεύθερες απόψεις και είχαν σαφή προτίμηση για το VVD (Volkspartij voor Vrijheid en Democratie, Λαϊκό Κόμμα για την Ελευθερία και την Δημοκρατία). Το μότο της NRC Handelsblad ήταν Lux et Libertas (Φως – με τη σημασία από την εποχή του Διαφωτισμού – και Ελευθερία). Η καινούργια εφημερίδα όμως αποστασιοποιήθηκε από τις παλιές πολιτικές και κοινωνικές πεποιθήσεις. Οι καινούργιες αρχές της εφημερίδας ταίριαζαν με το πνεύμα της εποχής, και κατά το τέλος της δεκαετίας του 1990 το τιράζ της εφημερίδας ήταν γύρω στα 270.000 φύλλα ανά έκδοση. Η σύνταξη έχει έδρα σήμερα ακόμα στο Ρότερνταμ, ενώ μικρότερα υποκαταστήματα υπάρχουν στο Άμστερνταμ και στη Χάγη. Η NRC Handelsblad εκδίδεται από την PCM Uitgevers NV.

2.3.3 Trouw

Η Trouw ιδρύθηκε κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, στις 30 Ιανουαρίου 1943, από τρεις άντρες και μια γυναίκα που υπήρξαν μέλη της Αντίστασης.[6] Στην αρχή η εφημερίδα κυκλοφορούσε ακανόνιστα και η εμπόλεμη κατάσταση εγκυμονούσε κίνδυνο για τους συνεργάτες, ιδιαίτερα κατά την διανομή της εφημερίδας. Συνολικά 130 συνεργάτες έχασαν τη ζωή τους. Μετά τον πόλεμο η Trouw έγινε μια ημερήσια εφημερίδα. Ήταν στενά συνδεμένη με το ARP (Anti-Revolutionaire Partij, Αντεπαναστατικό Κόμμα), το οποίο ήταν το πρώτο πολιτικό κόμμα της Ολλανδίας και είχε προτεσταντικές-χριστιανικές αρχές. Από

[5] Πηγή: διαδυκτιακός τόπος της NRC Handelsblad. Λεπτομέρειες στη βιβλιογραφία.
[6] Πηγή: διαδυκτιακός τόπος της Trouw. Λεπτομέρειες στη βιβλιογραφία.

την δεκαετία του 1960, σύμφωνα με το πνεύμα της εποχής, η εφημερίδα άλλαξε τις αρχές της και έγινε πιο προοδευτική, αν και η χριστιανική βάση δεν αφαιρέθηκε ποτέ από το καταστατικό. Το 2005 η Trouw ήταν μια από τις εφημερίδες που άλλαξαν όψη και υιοθέτησαν το σχήμα ταμπλόιντ. Η σύνταξη της εφημερίδας εδρεύει στο Άμστερνταμ, υπάρχουν όμως περιφερειακά καταστήματα σε άλλες πόλεις της Ολλανδίας. Η Trouw έχει κυκλοφορία περίπου 100.000 καθημερινών φύλλων και εκδίδεται, όπως και de Volkskrant και η NRC Handelsblad, από την PCM Uitgevers NV.

2.3.4 Το Βήμα

Το 1922 εκδόθηκε το «Ελεύθερον Βήμα», ως ημερήσια πολιτική εφημερίδα.[7] Μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο επανεκδόθηκε η εφημερίδα με τίτλο «Το Βήμα». Αυτή η εφημερίδα αποτελείται από καθημερινή και κυριακάτικη έκδοση. Το 1984 η έκδοση περιορίζεται στο κυριακάτικο φύλλο, «Το Βήμα της Κυριακής», ενώ η ημερήσια εφημερίδα αποσύρεται από την κυκλοφορία. Από το Μάρτιο του 1999 Το Βήμα εκδίδεται ξανά ως καθημερινή πρωινή εφημερίδα. Το κυριακάτικο φύλλο αποτελεί την κύρια έκδοση της εφημερίδας. Σύμφωνα με σχετικές έρευνες αγοράς, Το Βήμα της Κυριακής είναι σταθερά η σημαντικότερη πηγή ενημέρωσης για το πιο καλλιεργημένο αναγνωστικό κοινό της Ελλάδας. Έχει τιράζ περίπου 200.000 αντίτυπα, ενώ το ημερήσιο φύλλο φτάνει μέχρι το 7,5 τοις εκατό από αυτό τον αριθμό, σε περίπου 15.000 αντίτυπα. Τα γραφεία σύνταξης της εφημερίδας βρίσκονται στην Αθήνα. Το Βήμα εκδίδεται από τον Δημοσιογραφικό Οργανισμό Λαμπράκη (ΔΟΛ).

2.3.5 Τα Νέα

Το 1932 εκδόθηκαν τα «Αθηναϊκά Νέα», που ήταν ημερήσια απογευματινή εφημερίδα.[8] Το 1945 η εφημερίδα ονομάστηκε «Τα Νέα». Το Μάρτιο του 1999 ιδρύθηκε και το Σαββατιάτικο φύλλο της εφημερίδας, «Τα Νέα Σαββατοκύριακο». Τα Νέα είναι η μεγαλύτερη καθημερινή απογευματινή εφημερίδα. Έχει μέση κυκλοφορία γύρω στις 65.000 φύλλων ανά έκδοση, συμπεριλαμβανομένων και των εκδόσεων του Σαββατοκύριακου. Η σύνταξη της εφημερίδας βρίσκεται στην Αθήνα. Τα Νέα, καθώς και Το Βήμα, εκδίδονται από τον Δημοσιογραφικό Οργανισμό Λαμπράκη (ΔΟΛ).

2.3.6 Ελευθεροτυπία

Η εφημερίδα Ελευθεροτυπία εκδίδεται από την εταιρεία Χ. Κ. Τεγόπουλος Εκδόσεις Α.Ε. Αυτή η εταιρεία ιδρύθηκε το 1974.[9] Η κυκλοφορία της εφημερίδας είναι ανάμεσα στις 3

[7] Πηγή: διαδυκτιακός τόπος του Βήματος και του ΔΟΛ. Λεπτομέρειες στη βιβλιογραφία.
[8] Πηγή: διαδυκτιακός τόπος των Νέων. Λεπτομέρειες στη βιβλιογραφία.
[9] Πηγή: διαδυκτιακός τόπος της Ελευθεροτυπίας. Λεπτομέρειες στη βιβλιογραφία.

πρώτες. Τον πρώτο χρόνο δημιουργήθηκε και η Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία. Το 1991 όμως η Κυριακάτικη άλλαξε αποφασιστικά το περιβάλλον των εκδόσεων, δημιουργώντας το ΕΨΙΛΟΝ, το ένθετο ποικίλης ύλης που την εκτίναξε στην πρώτη θέση των πωλήσεων, σπάζοντας για πρώτη φορά το φράγμα των 200.000 φύλλων στην Ελλάδα. Το επόμενο διάστημα ένθετα εντάσσονται και στο καθημερινό φύλλο, συνθέτοντας την εικόνα της πλήρους εφημερίδας.

3. Ερώτημα της έρευνας, υλικό έρευνας και μέθοδος

3.1 Το βασικό ερώτημα αυτής της έρευνας

Ο σκοπός αυτής της εργασίας είναι να βρεθεί η απάντηση στο εξής ερώτημα:

Ποιες είναι οι διαφορές ανάμεσα στην ειδησεογραφία στις ολλανδικές εφημερίδες de Volkskrant, NRC Handelsblad και Trouw και την ειδησεογραφία στις ελληνικές εφημερίδες Το Βήμα, Τα Νέα και Ελευθεροτυπία όσον αφορά τη διοργάνωση και την προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην Αθήνα, από το 1997 μέχρι και το 2004;

Για να διατυπωθεί η απάντηση στο κεντρικό ερώτημα, θα συμβάλουν τα εξής ερωτήματα:

1. Ποια είναι τα θέματα των άρθρων;
2. Ποιο είναι το ύφος των άρθρων;
3. Πόσες και ποιες πηγές εμφανίζονται; Ποιες πηγές παρατίθενται το περισσότερο; Από ποια οπτική γωνία παρουσιάζονται δηλαδή τα γεγονότα;

3.2 Το υλικό έρευνας

Το υλικό έρευνας αποτελείται από τα άρθρα που δημοσιεύτηκαν σε όλλανδικές και ελληνικές εφημερίδες. Οι λεπτομέρειες για τα άρθρα που συγκεντρώθηκαν για χάρη αυτής της έρευνας παρουσιάζονται στα παραρτήματα 1 και 2. Οι εφημερίδες που επιλέχθηκαν είναι οι εξής:

Οι ολλανδικές εφημερίδες:

- de Volkskrant
- NRC Handelsblad
- Trouw

Οι ελληνικές εφημερίδες:

- Το Βήμα
- Τα Νέα
- Ελευθεροτυπία

Όλες αυτές οι εφημερίδες είναι μη τοπικές και τυγχάνουν περίπου την ίδια εκτίμηση, δηλαδή αξιολογούνται ως εφημερίδες υψηλής ποιότητας (σε σύγκριση με την αξιολόγηση

άλλων εφημερίδων ως «λαϊκές» εφημερίδες). Αυτά τα χαρακτηριστικά προσφέρουν τη δυνατότητα να διενεργηθεί μια συγκριτική έρευνα με βάση αυτές τις εφημερίδες.

3.2.1 Ο καθορισμός του υλικού: το πλαίσιο ιστορικών γεγονότων

Για να δοθεί μορφή στην έρευνα σχετικά με την ειδησεογραφία όπως εμφανίζεται σε μια επιλογή από ολλανδικές και ελληνικές εφημερίδες σχετικά με τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, έχουν διακριθεί μερικά ιστορικά γεγονότα. Τα γεγονότα αυτά χρησιμεύουν ως ένα πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορούν να αναλυθούν οι ειδήσεις. Αφ' ενός περιορίζεται έτσι το σύνολο των ειδήσεων, αφ' ετέρου αυτό το πλαίσιο τονίζει σημαντικά ιστορικά γεγονότα που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας και της εκτέλεσης των Ολυμπιακών Αγώνων.

Ο περιορισμός του υλικού έρευνας ήταν αναγκαίος. Η Αθήνα ανέλαβε τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων το Σεπτέμβριο του 1997. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες πραγματοποιήθηκαν τον Αύγουστο του 2004. Αυτή η περίοδος, δηλαδή τα χρόνια της προετοιμασίας και οι εβδομάδες της διεξαγωγής της Ολυμπιάδας, περιλαμβάνει σχεδόν εφτά χρόνια. Αυτό σημαίνει ότι ήταν αδύνατο να αναλυθεί σε αυτή την εργασία ολόκληρη η ειδησεογραφία από τις έξι ολλανδικές και ελληνικές εφημερίδες. Γι' αυτό το λόγο, έπρεπε να γίνει μια οριοθέτηση του υλικού, η οποία πραγματοποιήθηκε με βάση ορισμένα ιστορικά γεγονότα που έλαβαν χώρα κατά την περίοδο 1997-2004. Το βασικό ενδιαφέρον στην επιλογή των γεγονότων ήταν να δημιουργηθεί μια εικόνα της ειδησεογραφίας που καλύπτει τα διάφορα στάδια της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων, με έμφαση κυρίως στα τελευταία δύο χρόνια, δηλαδή το 2003 και το 2004. Έτσι, το πρώτο γεγονός που επιλέχθηκε είναι από το Σεπτέμβριο του 1997, όταν η Αθήνα εξελέγη διοργανωτής της Ολυμπιάδας του 2004. Το επόμενο γεγονός επιλέχθηκε από μια περίοδο δύο χρόνια και κάτι αργότερα, δηλαδή τον Ιανουάριο του 2000. Μετά, ο Φεβρουάριος 2003 σημαδεύει την επόμενη οριοθέτηση του υλικού, και ακολουθούν ο Μάιος και ο Οκτώβριος του ίδιου χρόνου. Από το 2004 επιλέχθηκαν ο Μάρτιος και ο Αύγουστος. Μια αναλυτική επισκόπηση των ακριβών γεγονότων παρουσιάζεται παρακάτω.

5 Σεπτεμβρίου 1997	η Αθήνα αναλαμβάνει τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.
27 Ιανουαρίου 2000	η ΔΟΕ[10] επικρίνει τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων: καθυστερήσεις στην οικοδομική δραστηριότητα.

[10] ΔΟΕ: Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή, η υψηλότερη αρχή του Ολυμπιακού Κινήματος (πηγή: διαδυκτιακός τόπος του Ολυμπιακού Κινήματος, λεπτομέρειες στη βιβλιογραφία).

21 Φεβρουαρίου 2003	η ΔΟΕ επικρίνει τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων: καθυστερήσεις στο θέμα της ασφάλειας.
Μάιος 2003	το ζήτημα των Ελγινείων μαρμάρων είναι πάλι επίκαιρο, επειδή το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, το οποίο θα έπρεπε να κατασκευαστεί στην Ακρόπολη και να εκθέσει τα Ελγίνεια μάρμαρα, δεν θα κτιστεί εκεί λόγω πιθανών ζημιών στις αρχαιότητες.
23/24 Οκτωβρίου 2003	ο Ντένις Όσβαλντ, ο πρόεδρος των συντονιστών της ΔΟΕ, επισκέπτεται την Αθήνα και εκφράζει την αισιοδοξία και την ευχαρίστησή του, αν και υπάρχουν ακόμα προβλήματα και καθυστερήσεις.
31 Μαρτίου 2004	κηρύσσεται μια πανελλαδική απεργία 24 ωρών, η οποία προκαλεί ανησυχία για την πρόοδο των προετοιμασιών της Ολυμπιάδας.
13-29 Αυγούστου 2004	διεξάγονται οι Ολυμπιακοί Αγώνες.

Τα παραπάνω γεγονότα αποτελούν το πλαίσιο που πραγματοποιεί τον περιορισμό με συστηματικό τρόπο του υλικού έρευνας. Η μελέτη εστιάζεται στη διοργάνωση και την προετοιμασία της Ολυμπιάδας, γι' αυτό το λόγο δεν περιλαμβάνει την ειδησεογραφία για την τελετή έναρξης και την τελετή λήξης. Σχετικά με τις τελετές εκείνες, όλος ο Τύπος επικεντρώθηκε στον εορτασμό και στα γεγονότα σχετικά με τον αθλητισμό. Αυτά τα γεγονότα αποκλείστηκαν επομένως από την παρούσα έρευνα. Τον Αύγουστο/Σεπτέμβριο του 2004 τα άρθρα που συγκεντρώθηκαν έχουν ως θέμα π.χ. τις οικονομικές συνέπειες της Ολυμπιάδας.

3.2.2 Ο αριθμός των άρθρων, οι όροι αναζήτησης και η περίοδος αναζήτησης

Τα άρθρα από τις εφημερίδες έχουν αναζητηθεί με βάση τις περιόδους γύρω από ορισμένα ιστορικά γεγονότα, όπως είδαμε στην προηγούμενη παράγραφο, και έχουν συγκεντρωθεί από τα ηλεκτρονικά αρχεία. Τα άρθρα από τις ολλανδικές εφημερίδες επιλέχθηκαν από την ηλεκτρονική βάση δεδομένων LexisNexis. Τα ελληνικά άρθρα συγκεντρώθηκαν από τους διαδυκτιακούς τόπους των εφημερίδων, οι οποίοι προσφέρουν αρχεία που είναι ευρέως προσιτά. Οι πίνακες 1 και 2 δείχνουν τους αριθμούς των άρθρων που συγκεντρώθηκαν από ολλανδικές και ελληνικές εφημερίδες.

Πίνακας 1. Ο αριθμός των άρθρων ανά περίοδο αναζήτησης και ανά ολλανδική εφημερίδα.

	Volkskrant	NRC	Trouw	Σύνολο
Σεπτέμβριος 1997	3	3	2	8
Ιανουάριος 2000	1	-	-	1
Φεβρουάριος 2003	-	3	1	4
Μάιος 2003: ελγίνεια μάρμαρα	2	2	-	4
Μάιος 2003: γενικά	4	7	1	12
Οκτώβριος 2003	-	-	-	0
Μάρτιος/Απρίλιος 2004	2	10	2	14
Αυγ./Σεπ. 2004	7	4	22	33
Σύνολο	19	29	28	76

Πίνακας 2. Ο αριθμός των άρθρων ανά περίοδο αναζήτησης και ανά ελληνική εφημερίδα.

	Βήμα	Νέα	Ελ.	Σύνολο
Σεπτέμβριος 1997	5	5	3	13
Ιανουάριος 2000	4	3	7	14
Φεβρουάριος 2003	7	4	22	33
Μάιος 2003: ελγίνεια μάρμαρα	4	6	12	22
Μάιος 2003: γενικά	3	4	2	9
Οκτώβριος 2003	6	5	15	26
Μάρτιος/Απρίλιος 2004	6	5	10	21
Αυγ./Σεπ. 2004	3	8	5	16
Σύνολο	38	40	76	154

Οι πίνακες 1 και 2 δείχνουν ότι βρέθηκαν συνολικά 76 ολλανδικά άρθρα και 154 ελληνικά. Πρέπει να σημειωθεί ότι στην ελληνική ειδησεογραφία έγινε μια επιλογή των αποτελεσμάτων αναζήτησης σύμφωνα με τη σχετικότητα. Επιλέχθηκαν τα πρώτα άρθρα που βρέθηκαν σχετικά με τα ιστορικά γεγονότα. Η διαφορά στον αριθμό των ολλανδικών και ελληνικών άρθρων εξηγείται επιπλέον από την απόσταση, γεωγραφική καθώς και ψυχολογική, σχετικά με το γεγονός της Ολυμπιάδας: για την Ελλάδα σημαίνει ένα εθνικό θέμα, το οποίο αφορά την εθνική οικονομία και πολιτική. Αντίθετα, για τους Ολλανδούς, οι Αγώνες του 2004 είναι περισσότερο ένα δευτερεύον θέμα, κυρίως κατά τα πρώτα χρόνια της προετοιμασίας. Καθώς πλησιάζει η Ολυμπιάδα, το θέμα γίνεται όλο και πιο ενδιαφέρον, και για τον ξένο Τύπο. Ωστόσο, στον ολλανδικό Τύπο το θέμα δεν παρήγαγε τον ίδιο αριθμό άρθρων με τον αριθμό ειδήσεων στον ελληνικό Τύπο. Σε αυτή την εργασία επιλέχθηκαν έτσι περισσότερα ελληνικά άρθρα, για να δημιουργηθεί μια σχετική αντανάκλαση της ποσότητας της ολλανδικής και της ελληνικής ειδησεογραφίας.

Όπως δείχνουν οι πίνακες 1 και 2, τα άρθρα έχουν αναζητηθεί γύρω από τα ιστορικά γεγονότα. Για το Μάιο 2003, η αναζήτηση των άρθρων αφορά όχι μόνο το ιστορικό γεγονός που βρίσκεται μέσα σε εκείνη την περίοδο, δηλαδή το ζήτημα των Ελγινείων μαρμάρων, αλλά και τη γενική ειδησεογραφία. Αυτό έγινε για να συγκεντρωθεί περισσότερο υλικό για τη σχετική περίοδο από τις ολλανδικές εφημερίδες, στις οποίες δε δημοσιεύτηκαν και πολλά άρθρα για το θέμα των Ελγινείων μαρμάρων, τουλάχιστον στις

περιόδους της αναζήτησης. Εξάλλου, τα ολλανδικά άρθρα που βρέθηκαν δεν ήταν και πολλά και κατά πολλές άλλες περιόδους, όπως τον Ιανουάριο 2000 και το Φεβρουάριο 2003, ενώ για τον Οκτώβριο 2003 δε βρέθηκαν καθόλου άρθρα. Γι' αυτό το λόγο, για το Μάιο 2003 έχει πραγματοποιηθεί μια ευρύτερη αναζήτηση.

Στην αναζήτηση των άρθρων στην ηλεκτρονική βάση δεδομένων LexisNexis και στους διαδυκτιακούς τόπους των εφημερίδων, χρειάζονται όροι, δηλαδή ορισμένες λέξεις ή συνδυασμοί λέξεων για να βρεθούν χρήσιμα αποτελέσματα. Οι πίνακες 3 και 4 δείχνουν τους όρους αναζήτησης για τις ολλανδικές και ελληνικές εφημερίδες, μαζί με τις περιόδους αναζήτησης που καθορίστηκαν γύρω από τα ιστορικά γεγονότα.

Πίνακας 3. Οι όροι και οι περίοδοι αναζήτησης για τις ολλανδικές εφημερίδες ανά ιστορικό γεγονός. Οι εφημερίδες σε παρένθεση σημαδεύουν τις μοναδικές εφημερίδες για τις οποίες ισχύει η σχετική περίοδος αναζήτησης (Vk=Volkskrant, NRC=NRC Handelsblad).

	Όροι αναζήτησης	**Περίοδος αναζήτησης**
Σεπτέμβριος 1997	olympische AND spelen OR Athene OR 2004	05/09 - 12/09/1997
Ιανουάριος 2000	olympische AND spelen AND IOC	01/01 - 01/03/2000
Φεβρουάριος 2003	olympische AND spelen AND IOC	01/01 - 01/03/2003
Μάιος 2003: Ελγ. μάρμ.	olympische AND spelen AND Elgin	01/05 - 01/07/2003
Μάιος 2003: γενικά	olympische AND spelen AND Athene	01/05 - 01/08/2003
Οκτώβριος 2003	olympische AND spelen AND Oswald	01/10 - 10/11/2003
Μάρτιος/Απρίλιος 2004	olympische AND spelen AND IOC	01/03 - 01/06/2004
Αυγ./Σεπ. 2004	olympische AND spelen OR Athene	24/07 - 31/08/2004 (Trouw) 12/08 - 31/08/2004 (Vk) 29/08 - 02/09/2004 (NRC)

Πίνακας 4. Οι όροι και οι περίοδοι αναζήτησης για τις ελληνικές εφημερίδες ανά ιστορικό γεγονός. Οι εφημερίδες σε παρένθεση σημαδεύουν τις μοναδικές εφημερίδες για τις οποίες ισχύει ο σχετικός όρος ή η σχετική περίοδος αναζήτησης (Ελ.=Ελευθεροτυπία).

	Όροι αναζήτησης	**Περίοδος αναζήτησης**
Σεπτέμβριος 1997	-	7-9-1997
Ιανουάριος 2000	[ολυμπιακ* αγών*] Ρογκ[11] (Τα Νέα, Το Βήμα)	01/01 - 01/02/2000 01/02 - 01/03/2000 (Τα Νέα)
Φεβρουάριος 2003	[ολυμπιακ* αγών*] Ρογκ (Τα Νέα, Το Βήμα)	01/02 - 01/03/2003
Μάιος 2003: ελγ. μάρμ.	Ελγιν / ελγίν* / ελγιν* μάρμαρ* / μαρμάρ* παρθενών*	01/05 - 01/07/2003
Μάιος 2003: γενικά	[ολυμπιακ* αγών*]	01/05 - 01/06/2003
Οκτώβριος 2003	[ολυμπιακ* αγών*] (Το Βήμα, Ελευθ.) Όσβαλντ	01/10 - 01/11/2003
Μάρτ./Απρ. 2004	ΔΟΕ [ολυμπιακ* αγών*]	01/03 - 01/05/2004 (Βήμα) 25/03 - 15/04/2004 (Νέα, Ελ.) 25/03 - 15/04/2004 (Βήμα, Νέα)
Αυγ./Σεπ. 2004	[ολυμπιακ* αγών*]	24/07 - 31/08/2004 (Νέα) 12/08 - 31/08/2004 (Βήμα, Ελ.)

[11] Ο Ζακ Ρογκ ήταν τότε ο πρόεδρος της συντονιστικής επιτροπής της ΔΟΕ.

Οι πίνακες 3 και 4 δείχνουν ότι οι όροι αναζήτησης συναρτώνται γενικά με το σχετικό ιστορικό γεγονός. Εξαρτώνται και από το αν η εφημερίδα είναι ολλανδική ή ελληνική και από τον αναμενόμενο αριθμό των αποτελεσμάτων: ο όρος «ΔΟΕ» είναι τόσο γενικός και παρουσιάζεται τόσο συχνά στις ελληνικές εφημερίδες, ώστε σε ορισμένες περιπτώσεις τα αποτελέσματα που βρέθηκαν δεν ήταν αρκετά ακριβή. Χρειάστηκε τότε ένας πιο ακριβής όρος αναζήτησης, όπως π.χ. «Ρογκ» (τον Ιανουάριο 2000 και το Φεβρουάριο 2003), το όνομα του ανθρώπου ο οποίος βρισκόταν σε συνάφεια με το γεγονός. Αντίθετα, για τις ολλανδικές εφημερίδες, στις οποίες ο αριθμός των άρθρων για τους Ολυμπιακούς Αγώνες ήταν πιο μικρός, χρειάστηκαν συχνά ευρύτεροι όροι αναζήτησης, για να βρεθούν όσο το δυνατό πιο πολλά αποτελέσματα. Έτσι, π.χ. τον Ιανουάριο του 2000 και το Φεβρουάριο του 2003 ο όρος «IOC», μαζί με άλλους όρους, ήταν χρήσιμος για την αναζήτηση στις ολλανδικές εφημερίδες.

Για τις περιόδους αναζήτησης γύρω από τα ιστορικά γεγονότα ισχύει περίπου το ίδιο. Και η περίοδος που καθορίζεται συναρτάται με τον αριθμό των αποτελεσμάτων. Αφού ο αριθμός των άρθρων στις ολλανδικές εφημερίδες είναι γενικά πιο μικρός από τον αριθμό των άρθρων στις ελληνικές εφημερίδες, η περίοδος αναζήτησης είναι για τις ολλανδικές εφημερίδες στις περισσότερες περιπτώσεις ευρύτερη. Εξάλλου, μερικά άρθρα βρέθηκαν έξω από τις περιόδους αναζήτησης, επειδή π.χ. τα αποτελέσματα της αναζήτησης ήταν λίγα. Τα παραρτήματα 1 και 2 δείχνουν τις συγκεκριμένες ημερομηνίες όλων των άρθρων. Για το τελευταίο γεγονός, δηλαδή την εκτέλεση της Ολυμπιάδας, οι περίοδοι αναζήτησης στις ολλανδικές και στις ελληνικές εφημερίδες είναι περίπου ίδιες. Αυτό εξηγείται από την επικαιρότητα της είδησης: οι Ολυμπιακοί Αγώνες, τη στιγμή που διεξάγονται, γίνονται επίκαιρο θέμα και για τον ξένο Τύπο. Στο τέλος δηλαδή, όταν οι Αγώνες τελειώνουν, υπάρχουν πάρα πολλές ειδήσεις για το θέμα, όχι μόνο στις ελληνικές αλλά και στις ολλανδικές εφημερίδες. Γι' αυτό το λόγο, η περίοδος αναζήτησης ποικίλλει ανά εφημερίδα, για να δημιουργηθεί μια ευρεία εικόνα για την ειδησεογραφία.

3.3 Η μέθοδος

Η εργασία αυτή έχει ως θέμα τη σύγκριση της ειδησεογραφίας για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 σε μια επιλογή ελληνικών και ολλανδικών εφημερίδων, από το 1997 μέχρι και το 2004. Ο σκοπός της εργασίας είναι να εξερευνηθούν οι διαφορές στην ειδησεογραφία: συγκρίνεται η ελληνική ειδησεογραφία με την ολλανδική. Ο χαρακτήρας της έρευνας είναι δηλαδή συγχρονικός.

Οι αναλύσεις αυτής της έρευνας θα είναι ποιοτικές, αλλά εν μέρει και ποσοτικές. Η έρευνα για τα θέματα και το ύφος των άρθρων θα πραγματοποιηθεί με βάση τις ποιοτικές

αναλύσεις των ελληνικών και ολλανδικών άρθρων. Θα περιγραφούν ουσιαστικά αποσπάσματα και ενδεχόμενα πρότυπα, από όλες τις περιόδους αναζήτησης. Εξάλλου, ενδιαφέροντα αποτελέσματα που προέρχονται από αυτές τις ποιοτικές αναλύσεις θα περιγραφούν με ποσοτικό τρόπο. Το άλλο μέρος της έρευνας, η οπτική γωνία, θα αναλυθεί με βάση τις πηγές και τα παραθέματα που εμφανίζονται στα άρθρα. Θα αναλυθούν όλα τα παραθέματα που υπάρχουν στα άρθρα, δηλαδή τα ευθέα, τα πλάγια και τα μερικά. Αυτές οι αναλύσεις θα είναι ποσοτικές, και γι' αυτό το λόγο θα περιγραφούν μόνο τα αποτελέσματα από τις περιόδους κατά τις οποίες υπάρχουν ελληνικά καθώς και ολλανδικά παραθέματα στα άρθρα. Αυτό σημαίνει ότι ο Ιανουάριος 2000 και ο Οκτώβριος 2003 δε συμπεριλήφθηκαν σε αυτές τις συγκεκριμένες αναλύσεις. Τον Ιανουάριο του 2000, δεν υπάρχει παρά μόνο ένα ολλανδικό άρθρο, το οποίο δεν περιέχει παραθέματα. Για τον Οκτώβριο του 2003, δε βρέθηκαν καθόλου ολλανδικά άρθρα στην αναζήτηση άρθρων. Εξάλλου, ούτε οι συνεντεύξεις δε συμπεριλήφθηκαν στις αναλύσεις των παραθεμάτων. Η συνέντευξη περιέχει μόνο μία πηγή, η οποία παρουσιάζεται αποκλειστικά με παραθέματα. Σχεδόν όλο το άρθρο, με εξαίρεση την εισαγωγή και τις ερωτήσεις του δημοσιογράφου, αποτελείται από ευθέα παραθέματα μιας μοναδικής πηγής. Αυτά τα άρθρα, τα οποία ήταν 14 συνολικά (11 ελληνικά και 3 ολλανδικά), θα παραπλανούσαν δηλαδή τα αποτελέσματα, γι' αυτό το λόγο αποκλείστηκαν από τις ποσοτικές αναλύσεις.

4. Αναλύσεις των άρθρων

Σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιαστούν οι αναλύσεις των άρθρων από τις ολλανδικές και τις ελληνικές εφημερίδες. Στην παράγραφο 4.1 θα επικεντρώσουμε την προσοχή μας στα θέματα των άρθρων, στο ύφος τους και σε αποσπάσματα που είναι ιδιαίτερα σημαντικά και ενδιαφέροντα για αυτή την εργασία. Στην παράγραφο 4.2 θα περιγραφούν οι αναλύσεις των πηγών και των παραθεμάτων που παρουσιάζονται στα άρθρα.

4.1 Τα θέματα και το ύφος των άρθρων

Σε αυτή την παράγραφο θα περιγράψουμε τα θέματα και το ύφος των άρθρων. Οι αναλύσεις έγιναν σύμφωνα με το πλαίσιο των ιστορικών γεγονότων,[12] και έτσι θα περιγραφούν εδώ. Σε κάθε παράγραφο θα εξετάσουμε μια περίοδο από το πλαίσιο των γεγονότων (1997-2004). Εξάλλου, στην τελευταία παράγραφο θα περιγραφούν ορισμένα χαρακτηριστικά του ύφους που βρέθηκαν στα ολλανδικά άρθρα.

4.1.1 Σεπτέμβριος 1997

Η Αθήνα αναλαμβάνει τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, γεγονός που αποτελεί το θέμα σε σχεδόν όλα τα άρθρα που συγκεντρώθηκαν από εκείνη την περίοδο από τις ελληνικές και τις ολλανδικές εφημερίδες. Στην NRC Handelsblad βρέθηκε ένα άρθρο για τις σχέσεις ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία, ενώ στην Trouw δημοσιεύτηκε ένα μικρό άρθρο για την καινούργια διαρρύθμιση του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου της Αθήνας. Τα άλλα άρθρα είχαν όλα ως θέμα την ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων από την Αθήνα.

Στα περισσότερα άρθρα κυριαρχεί η περιγραφή αισθημάτων ανακούφισης και ευφορίας που ένιωσαν οι Έλληνες: οι Ολυμπιακοί Αγώνες γυρίζουν σπίτι τους. Στους τίτλους των άρθρων, αυτή η οπτική γωνία φαίνεται κυρίως στις ολλανδικές εφημερίδες: «Athene krijgt in 2004 Olympische Spelen terug», «Eindelijk Athene» (Volkskrant), «Athene haalt Olympische Spelen weer thuis» (Trouw). Στους ελληνικούς τίτλους, η έμφαση δίνεται στις οικονομικές δυνατότητες που προκύπτουν: «Ο ποταμός των δολαρίων. Η Αθήνα 2004 αφετηρία για την Ανάπτυξη», «Τα άλλα χρυσά μετάλλια. Ποιοι κλάδοι της οικονομίας και ποια επαγγέλματα θα πάρουν το σημαντικότερο κομμάτι από μια πίτα πολλών δισεκατομμυρίων» (Το Βήμα), «1,6 δισ. δολάρια στην Αθήνα» (Τα Νέα). Ένα άλλο θέμα που παρουσιάζεται στους ελληνικούς τίτλους είναι η προπαρασκευαστική δουλειά που πρέπει να γίνει: «Η νέα Αθήνα του 2004. Το ημερολόγιο των ολυμπιακών έργων» (Το

[12] Το πλαίσιο των ιστορικών γεγονότων περιγράφτηκε παραπάνω, στην παράγραφο 3.2.1.

Βήμα), «Τα έργα αρχίζουν το '98» (Τα Νέα), «Αθήνα 2004. Τι πρέπει να γίνει στην Ελλάδα μέχρι την Ολυμπιάδα», «Επτά άθλοι σε 7 χρόνια. "Ξεκινάμε από αύριο κιόλας"» (Ελευθεροτυπία). Στους τίτλους δηλαδή, οι ολλανδικές εφημερίδες δίνουν έμφαση στη σημασία των γεγονότων από την οπτική γωνία των αισθημάτων, ενώ οι ελληνικοί τίτλοι παρουσιάζουν κυρίως τις πρακτικές συνέπειες της ανάληψης της Ολυμπιάδας. Αξίζει να σημειωθεί ότι μια ιδιαίτερη περιγραφή της ατμόσφαιρας βρίσκεται σε ένα άρθρο της Ελευθεροτυπίας, η οποία συγκεντρώνεται στο πρόσωπο της Γιάννας Αγγελοπούλου:[13]

Αλλά η «Lady Gianna» έστρεψε το βλέμμα προς τους ανθρώπους-κλειδιά. Και τους είδε να την κοιτάζουν - προφανώς όχι μόνο επειδή είναι όμορφη. Την κυρίευσε ηλεκτρισμός. Η Αθήνα είχε κερδίσει. («Αθηνάζε! Ο θρίαμβος: Σαρώσαμε τη Ρώμη, κόντρα στις προβλέψεις. Το στοίχημα: Ν' αποκαταστήσουμε τη χαμένη τιμή των Αγώνων. Το χρέος μας: Ενωμένοι ν' αποδειχθούμε "πολλώ κάρρονες". Σημίτης: Νίκησε η σύγχρονη Ελλάδα», Ελευθεροτυπία)

Βρέθηκε και μια διαφορά στην εικόνα που διαμορφώνεται σχετικά με το μέλλον της Ελλάδας εξαιτίας της διοργάνωσης της Ολυμπιάδας. Οι εφημερίδες NRC Handelsblad και Trouw προειδοποιούν για μια εικόνα που μπορεί να είναι πολύ αισιόδοξη όσον αφορά τη χρηματοδότηση των Αγώνων[14] και το ημερολόγιο των έργων:

Buitenlandse analisten wijzen er bovendien op dat veel van de investeringen uit het overheidsbudget moeten komen. Dat vergroot de vrees voor een toenemend overheidstekort, wat weer negatieve effecten heeft voor de financiële markten. Juist gisteren maakte de OESO bekend dat Griekenland nog een lange weg te gaan heeft om aan de criteria voor de Europese muntunie te voldoen. («Olympische euforie op Griekse beurs», NRC Handelsblad)

Op vervoers- en milieugebied zijn er nog heel wat knelpunten. Toch wordt nu al hard gewerkt aan uitbreiding van het metronet, komt er een luchthaven bij en moeten nieuwe wegen stagnerende verkeersstromen oplossen. Toch zullen er nog meer maatregelen nodig zijn om de smog, die vaak als een deken over de stad ligt, weg te jagen. Maar of dat in zeven jaar lukt? («Athene haalt Olympische Spelen weer thuis», Trouw)

Τα ελληνικά άρθρα παρουσιάζουν γενικά μια αισιόδοξη στάση απέναντι στην ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων και την προετοιμασία τους. Προβάλλουν την πεποίθηση ότι οι

[13] Η Γιάννα Ανγελοπούλου ήταν η πρόεδρος της οργανωικτής επιτροπής «Αθήνα 2004».
[14] Τελικά, η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 θα παίξουν ρόλο στην αύξηση του ελλείμματος προϋπολογισμού της Ελλάδας, όπως δείχνουν τα άρθρα που συγεκντρώθηκαν για την περίοδο του Αύγουστου/Σεπτεμβρίου του 2004 (βλέπε παράγραφο 4.1.8).

Ολυμπιακοί Αγώνες αποτελούν μια δυνατότητα για την ανάπτυξη της χώρας. Σε μια συνέντευξη με τον υφυπουργό Αθλητισμού, Ανδρέα Φούρα, αυτός υποστηρίζει ότι η χρηματοδότηση δεν πρέπει να αποτελεί πρόβλημα:

«Η κυβέρνηση έχει δώσει 4,3 δισ. δρχ. Και βεβαίως, η Επιτροπή είχε και τα έσοδα των χορηγών». (...) «Σε ό,τι αφορά το οικονομικό σκέλος των αγώνων -σημειώνει ο υφυπουργός Αθλητισμού- τα πράγματα έχουν αλλάξει υπέρ μας. Ο πρόεδρος Σάμαρανκ (...) μας επεσήμανε στη Λωζάννη πως η Αθήνα θα πάρει από τη ΔΟΕ περισσότερο από 1 δισ. δολάρια. Και πρόσθεσε ο κ. Σάμαρανκ ότι με αυτά τα χρήματα μπορούμε να καλύψουμε όλες τις ανάγκες του αγωνιστικού προγράμματος.» («Τα έργα αρχίζουν το '98», Τα Νέα)

Δείχνει αισιοδοξία για τις δυνατότητες της Ελλάδας και ο τότε πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης:

«Οι Ολυμπιακοί Αγώνες είναι για τον τόπο μας μια ευκαιρία για μεγάλα έργα υποδομής, για οικονομική ανόρθωση, για την ανάπτυξη.» («Η Αθήνα ανέλαβε την διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004», Ελευθεροτυπία)

Στην Ελευθεροτυπία βρίσκεται και ένα κριτικό άρθρο, το οποίο δείχνει αμφιβολίες σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη φιλοξενία και την ισομερή ανάπτυξη κέντρου και περιφέρειας. Για τη χρηματοδότηση, το παρακάτω απόσπασμα είναι ενδιαφέρον:

Πολλοί υποσχέθηκαν ακόμα και ταμειακό κέρδος. Όμως το σκέλος των εσόδων και κυρίως σε ό,τι αφορά τα εισιτήρια και το ολυμπιακό λαχείο είναι εντελώς επισφαλές, αν όχι σίγουρα απραγματοποίητο. Αντίθετα, οι πραγματικές δαπάνες αναμένεται ότι θα είναι τελικά τρεις ή και τέσσερις φορές πάνω από τα έσοδα. (...) Τώρα λοιπόν είμαστε υποχρεωμένοι να παίξουμε, και μόνο στο τέλος θα δούμε ποιοι θα είναι οι κερδισμένοι και ποιοι οι χαμένοι. Καλή τύχη σε όλους... («Επτά άθλοι σε 7 χρόνια», Ελευθεροτυπία)

Αυτό το άρθρο είναι το μόνο ελληνικό άρθρο που ασκεί κριτική με ανοιχτό τρόπο για τις συνέπειες της ανάληψης της Ολυμπιάδας. Αμφιβολίες υπάρχουν και στα Νέα, αν και η εφημερίδα αυτή παραπέμπει στη Wall Street Journal:

Η ίδια εφημερίδα (...) δεν παραλείπει να αναφέρει, με έμμεσο τουλάχιστον τρόπο («δανείζεται» την άποψη μερικών Ελλήνων), πως υπάρχουν αμφιβολίες αν θα τηρηθεί ο προϋπολογισμός που κατέθεσε η Επιτροπή Διεκδίκησης στα μέλη της ΔΟΕ και φυσικά κέρδη (36,6 εκατ. δολάρια) από τη διοργάνωση. («1,6 δισ. δολάρια στην Αθήνα», Τα Νέα)

Οι διαφορές ανάμεσα στα ολλανδικά και τα ελληνικά άρθρα από τον Σεπτέμβριο του 1997 βρίσκονται δηλαδή κυρίως στην οπτική γωνία και στο βαθμό ανοιχτής κριτικής σχετικά με την προετοιμασία των Αγώνων, τη χρηματοδότησή τους και τις (οικονομικές) προοπτικές της Ελλάδας.

4.1.2 Ιανουάριος 2000

Τον Ιανουάριο του 2000, ο Ζακ Ρογκ, ο πρόεδρος της συντονιστικής επιτροπής της ΔΟΕ, επισκέπτεται την Αθήνα. Η ΔΟΕ επικρίνει τη διοργάνωση της Ολυμπιάδας, επειδή υπάρχουν καθυστερήσεις στην οικοδομική δραστηριότητα. Στις ολλανδικές εφημερίδες δε βρέθηκε παρά μόνον ένα άρθρο, στη Volkskrant. Είναι δελτίο τύπου και έτσι είναι σύντομο:

Het IOC heeft donderdag kritiek geuit op de organisatie van de Olympische Spelen van 2004 in Athene. Een aantal accommodaties is nog steeds niet verder gekomen dan de tekentafel. Daaronder zijn de centra voor roeien en zeilen en de nieuwe multifunctionele indoorsporthal. De Griekse regering heeft toegezegd in 2001 te beginnen met de bouw van het olympisch dorp. (Reuters) («Athene heeft geen haast met olympische werken», Volkskrant)

Από τα δεκατέσσερα ελληνικά άρθρα, πέντε άρθρα έχουν ως θέμα την επίσκεψη του Ρογκ στην Αθήνα και τα προβλήματα που υπάρχουν στην προετοιμασία των Αγώνων. Γενικά, τα ελληνικά άρθρα είναι ξεκάθαρα όσον αφορά τα προβλήματα στη διοργάνωση της Ολυμπιάδας. Το Βήμα παραθέτει τις εκκρεμότητες της Ολυμπιάδας που αποτυπώνονται σε μια επιστολή της υπουργού Πολιτισμού («"Τρέχουν" για το 2004 και για το ΚΠΣ. Σύσκεψη της Επιτροπής Μεγάλων Έργων για τις εκκρεμότητες», Το Βήμα). Σύμφωνα με το άρθρο, τα προβλήματα σχετίζονται, μεταξύ άλλων, με τον τομέα των μεταφορών, το ζήτημα της φιλοξενίας και τις οικονομικές υποχρεώσεις. Τα Νέα προσφέρουν μια συνολική εικόνα των προβλημάτων για τα οποία ανησυχεί η ΔΟΕ. Οι ανησυχίες της συγκεντρώνονται στις καθυστερήσεις σε διάφορους τομείς, όπως η στέγαση της Διεθνούς Ολυμπιακής Οικογένειας, το θέμα των ραδιοτηλεοπτικών αναμεταδόσεων και η λήψη της απόφασης για το γενικό διευθυντή αθλημάτων («Ρογκ: ανησυχεί για "καθυστερήσεις" και όρισε "αυστηρές προσθεσμίες". Έσφιξε τα λουριά», Τα Νέα).

Σε ένα άλλο άρθρο, τα Νέα περιγράφουν έναν τρόπο για να αντιμετωπίσει η διοργανωτική επιτροπή τα προβλήματα. Έλληνες υπουργοί και μέλη της ΔΟΕ καθώς και της ΕΟΕ[15] προσκαλούνται να έρθουν στο Σίδνεϊ, στην οργανώτρια πόλη των Ολυμπιακών Αγώνων

[15] ΕΟΕ: Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή.

του 2000, για να βρουν μια λύση για τα προβλήματα που διαπιστώθηκαν στη διοργάνωση στην Αθήνα («ΔΟΕ: Ερωτήσεις μέσω δορυφόρου στους υπουργούς τον Φεβρουάριο», Τα Νέα).

Αν και οι ελληνικές εφημερίδες γράφουν χωρίς περιστροφές για τα προβλήματα στην προετοιμασία της Ολυμπιάδας, σε δύο άρθρα φαίνεται ότι η επίσκεψη της ΔΟΕ στην Αθήνα θεωρείται μάλλον ένα δείγμα βοήθειας παρά μια άσκηση πίεσης και ελέγχου. Μερικές μέρες πριν από την άφιξη της συντονιστικής επιτροπής της ΔΟΕ, Τα Νέα γράφουν:

Κύριο χαρακτηριστικό της επίσκεψης της συντονιστικής επιτροπής είναι, επίσης, ότι αυτήν τη φορά έρχονται τεχνοκράτες της ΔΟΕ με σκοπό να αναλάβουν πρωτοβουλίες που θα βοηθήσουν την οργανωτική επιτροπή, ώστε αντί ενός καθιερωμένου ελέγχου για την πορεία της διοργάνωσης των αγώνων, αλλά και μιας απλής ενημέρωσης στο χρονοδιάγραμμα, να έχουν σοβαρό λόγο και αντίλογο στη μέχρι σήμερα προετοιμασία. («Κατευθύνσεις: για τους διευθυντές αθλημάτων. Παρέμβαση ΔΟΕ», Τα Νέα)

Στο απόσπασμα δεν εκδηλώνεται καμία ανησυχία για τη στάση της ΔΟΕ κατά την επίσκεψή της. Παρά την αυτοπεποίθηση της ελληνικής διοργάνωσης της Ολυμπιάδας, η ΔΟΕ θα δώσει μια προειδοποίηση. Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης, η Ελευθεροτυπία δημοσιεύει ένα άρθρο που έχει ακόμα και τότε έναν αίσιο τόνο. Τα παραθέματα που σημειώνονται, του Ζακ Ρογκ, εξηγούνται γενικά ως θετικά για την ελληνική διοργάνωση, όπως δείχνουν τα εξής αποσπάσματα:

«Έχει γίνει πολύ καλή δουλειά στο συντονισμό των συναρμοδίων υπουργείων. (...) Ισως το συμβούλιο να πρέπει να γίνει πιο ευέλικτο. Ακόμη, να τροποποιηθεί σε ορισμένα σημεία το νομοσχέδιο για τους Ολυμπιακούς Αγώνες», ήταν οι ανώδυνες παρατηρήσεις του προέδρου της Συντονιστικής Επιτροπής της ΔΟΕ, Ζακ Ρογκ.

«Είναι μεγάλη η λίστα», ξεκαθάρισε εξ αρχής. «Δεν υπάρχουν -έσπευσε να διορθώσει- δραματικές αλλαγές. Δεν υπάρχει τόσο μεγάλη αγωνία».

Στην τρίτη ερώτηση (για το ίδιο ζήτημα) ήταν αποκαλυπτικός, αν και πάλι έσπευσε να σημειώσει πως δεν υπάρχει μεγάλη ανησυχία: «Στη φιλοξενία υπάρχει μια συμφωνία με την Ένωση των Ξενοδόχων και ελπίζουμε να γίνει αποδεκτή από τους ιδιοκτήτες. (...)»

Ο Ρογκ αρνήθηκε να μπει στον πειρασμό να κατηγορήσει την κυβέρνηση ή την Οργανωτική Επιτροπή, για τις σημαντικές καθυστερήσεις προόδου της οργάνωσης. «Δεν κατηγορούμε κανέναν -είπε- γιατί οι Ολυμπιακοί Αγώνες είναι μια πολύπλοκη υπόθεση.

Παντού είχαμε το ίδιο πρόβλημα. Δεν υπάρχει κρίση. Απλώς δίνουμε έμφαση στα χρονοδιαγράμματα και ζητάμε να επιταχυνθούν ορισμένες διαδικασίες. (...)» («Υπαινιγμοί από το κλιμάκιο», Ελευθεροτυπία)

Η ερμηνεία των λόγων του Ρογκ είναι αρκετά θετική, καθώς φαίνεται από τις ενδείξεις όπως *ανώδυνες παρατηρήσεις*, *έσπευσε να διορθώσει*, *πάλι έσπευσε να σημειώσει πως δεν υπάρχει μεγάλη ανησυχία* και *αρνήθηκε να μπει στον πειρασμό να κατηγορήσει την κυβέρνηση ή την Οργανωτική Επιτροπή*.

Στην Ελευθεροτυπία, ένα άλλο σημαντικό θέμα είναι τα εγκαίνια του μετρό της Αθήνας, στο οποίο αφιερώθηκαν πέντε άρθρα. Το μετρό της Αθήνας αποτελεί μέρος της βελτίωσης της υποδομής ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Τα άρθρα περιγράφουν την κατασκευή των σταθμών, τα επίσημα εγκαίνια του μετρό και τις πρώτες εντυπώσεις των ταξιδιωτών. Επίσης, δημοσιεύτηκε ένα ρεπορτάζ για διάφορα καταστήματα που βρίσκονται κοντά στους σταθμούς του μετρό. Επειδή αυτό το θέμα σχετίζεται έμμεσα με τους Ολυμπιακούς Αγώνες και επειδή δεν αφορά το πλαίσιο των ιστορικών γεγονότων που ορίστηκε για τον Ιανουάριου του 2000, αυτά τα άρθρα δε θα περιγραφούν λεπτομερειακά σε αυτή την παράγραφο.

4.1.3 Φεβρουάριος 2003

Στην αρχή του 2003, η ΔΟΕ επισκέπτεται πάλι την Αθήνα για να επιθεωρήσει την προετοιμασία της Ολυμπιάδας. Για άλλη μια φορά, η ΔΟΕ επικρίνει την ελληνική διοργάνωση. Η μεγαλύτερη ανησυχία της είναι τώρα το θέμα της ασφάλειας, στο οποίο υπάρχουν καθυστερήσεις.

Τα τέσσερα ολλανδικά άρθρα έχουν όλα ως θέμα τις παρατηρήσεις της ΔΟΕ και το θέμα της ασφάλειας των Ολυμπιακών Αγώνων. Τρία άρθρα είναι δελτία τύπου, μόνο ένα άρθρο, από την NRC Handelsblad, είναι ρεπορτάζ. Δεν περνάει απαρατήρητο ότι τα δύο πρώτα άρθρα που συγκεντρώθηκαν από την NRC Handelsblad έχουν μια αντίθετη σημασία. Στο πρώτο άρθρο, που δημοσιεύτηκε στις 15 Ιανουαρίου 2003, η ΔΟΕ εκφράζει την αισιοδοξία της:

De voorzitter van het Internationaal Olympisch Comite, Jacques Rogge, is tevreden over de voortgang bij voorbereidingen op de Olympische Spelen in 2004, zo heeft hij gisteren na een inspectie ter plaatse gezegd. (...) Met nog negentien maanden te gaan, de openingsceremonie is op 13 augustus, vertrouwt Rogge op en tijdige voltooiing van de

infrastructuur en accommodaties. («IOC tevreden over voortgang Athene», NRC Handelsblad)

Ένα μήνα αργότερα όμως, στις 22 Φεβρουαρίου, η εφημερίδα γράφει τα εξής:

Het Internationaal Olympisch Comite (IOC) is zeer bezorgd en ernstig verontrust over de vorderingen van het organisatiecomite voor de Zomerspelen van 2004 in Athene. Volgens de Belgische IOC-voorzitter Jacques Rogge laat vooral het veiligheidsbeleid in de Griekse hoofdstad nog veel te wensen over. In een brandbrief aan de Griekse minister-president Simitis heeft Rogge zijn zorgen kenbaar gemaakt. («IOC-voorzitter weer bezorgd over Spelen in Athene», NRC Handelsblad)

Και τα δύο άρθρα είναι δελτία τύπου, χωρίς πολλές εξηγήσεις και χωρίς μια αναλυτική εικόνα των γεγονότων. Το τρίτο άρθρο που βρέθηκε στο NRC Handelsblad είναι ένα ρεπορτάζ για το θέμα της ασφάλειας και για τις ανησυχίες της ΔΟΕ. Το άρθρο δημοσιεύτηκε στις 24 Φεβρουαρίου και παρουσιάζει μια σύντομη απάντηση της ελληνικής πλευράς:

Een woordvoerder van de Griekse minister-president reageerde vanachtend op de brief van Rogge tegenover het persbureau Reuters: 'Premier Simitis zal het IOC per brief antwoorden dat de problemen in Athene niet van dien aard zijn zoals op dramatische wijze wordt gesuggereerd in de brief van Rogge.' («Prijskaartje beveiliging Spelen is Grieken te hoog», NRC Handelsblad)

Το άρθρο που δημοσιεύτηκε μια μέρα αργότερα στην Trouw παρέχει περισσότερες πληροφορίες για την ελληνική απάντηση, αν και αυτό το άρθρο είναι μικρό:

De Griekse regering verwerpt de kritiek van het Internationaal Olympisch Comite (IOC) dat de voorbereidingen voor de Spelen in Athene te langzaam gaan. Premier Simitis heeft het IOC geschreven dat er 'bij de olympische voorbereidingen geen problemen van dien aard zijn, dat zo'n dramatisch commentaar is gerechtvaardigd'. («Grieken verwerpen kritiek van IOC», Trouw)

Από τα 33 άρθρα από τις ελληνικές εφημερίδες, εφτά έχουν ως θέμα την επίσκεψη της ΔΟΕ στην Αθήνα. Στα Νέα, τρία άρθρα αφορούν την επίσκεψη. Η εφημερίδα γράφει με ανοιχτό τρόπο για την κριτική της ΔΟΕ και τα προβλήματα στην προετοιμασία των Αγώνων:

Νέα κόκκινη «κάρτα» για την προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων έβγαλε ο πρόεδρος της ΔΟΕ Ζακ Ρογκ χθες βράδυ από τη Λωζάννη. Ο κ. Ρογκ κατηγόρησε την κυβέρνηση για καθυστερήσεις στο θέμα της ασφάλειας των Ολυμπιακών Αγώνων καθώς και στην εκτέλεση ορισμένων Ολυμπιακών έργων. Σύμφωνα με πληροφορίες, ο κ. Ρογκ κατηγόρησε την κυβέρνηση ότι προ έξι εβδομάδων, όταν κλιμάκιο της ΔΟΕ είχε επισκεφθεί την Αθήνα, είχε δώσει δαβεβαιώσεις για την καλή πορεία των έργων και την ολοκλήρωση του διαγωνισμού για την ασφάλεια των Ολυμπιακών Αγώνων, αλλά στη συνέχεια αποδείχτηκε ότι τίποτε απ' όσα είχε υποσχεθεί η κυβέρνηση δεν υλοποιήθηκε. («Άγρια κόντρα Ρογκ και κυβέρνησης», Τα Νέα)

Η Ελευθεροτυπία περιγράφει καθαρά και αυτή την κριτική της ΔΟΕ:

Οι καθυστερήσεις αφορούν όλο το φάσμα των Ολυμπιακών Αγώνων: τα έργα, τα σχέδια Καλατράβα στο ΟΑΚΑ, τα test events, τα Χωριά Τύπου, το Ολυμπιακό Χωριό, το τραμ και την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος τις μέρες της διοργάνωσης, το καλοκαίρι του 2004. («Οι 8+1 πληγές που εντοπίζει το πόρισμα της ΔΟΕ», Ελευτεροτυπία)

Σε δύο άρθρα τους, Τα Νέα παραθέτουν τα θέματα που σχετίζονται με την κριτική της ΔΟΕ, από τα οποία η ασφάλεια είναι ένα σημαντικό ζήτημα. Η απάντηση της Αθήνας περιγράφεται ως ήρεμη:

«Μην ανησυχείτε, κύριε Ρογκ, όλα θα γίνουν μέσα στα χρονοδιαγράμματά τους» είναι το μήνυμα που στέλνει η Αθήνα στη Λωζάννη, μετά την ξαφνική και σε υψηλούς τόνους παρέμβαση του προέδρου της ΔΟΕ για την Ολυμπιακή προετοιμασία. (...) Η Αθήνα, σε αντίθεση με παρόμοιες περιπτώσεις στο παρελθόν, αντέδρασε με ψυχραιμία στις επικρίσεις του προέδρου της ΔΟΕ (...). («Πυροσβεστική παρέμβαση για το «αργό συρτάκι» του Ρογκ», Τα Νέα)

Από τα άρθρα που συγκεντρώθηκαν από Το Βήμα, μόνο ένα αφορά την επίσκεψη του Ρογκ. Είναι μια συνέντευξη με τον υφυπουργό Πολιτισμού Νάσο Αλευρά, ο οποίος είναι πολύ θετικός για τους παράγοντες της Ολυμπιάδας. Στη συνέντευξη αναφέρει τα εξής για την επίσκεψη της ΔΟΕ:

«Ο πρόεδρος της ΔΟΕ πριν από έναν μήνα επισκέφθηκε την Αθήνα, είδε από κοντά τη μεγάλη πρόοδο των έργων και μίλησε δημοσίως με ενθουσιασμό για την πρόοδο αυτή. Η συνέχεια των τοποθετήσεων δεν είναι συνεπώς ευεξήγητη. Η ΔΟΕ γνωρίζει από την αναλυτική και ειλικρινή ενημέρωση που τους δίνουμε πού εστιάζουμε την προσοχή μας, πού έχουμε καθυστερήσεις. Όπως γνωρίζει ότι η ποιότητα των αθλητικών εγκαταστάσεων

που θα παραδώσουμε είναι εξαιρετικά υψηλή. Οπως γνωρίζει ότι έχουμε επιτύχει έναν τρομερό ρυθμό στην κατασκευαστική πρόοδο. (...) Έχει έρθει ο καιρός (...) η κυβέρνηση να δείξει το μεγάλο έργο που γίνεται για τους Αγώνες και που τίποτε δεν μπορεί να σκιάσει. (...)». («"Μύθος τα περί πολυδάπανης διοργάνωσης των Αγώνων"», Το Βήμα)

Σύμφωνα με το άρθρο, ο υφυπουργός είναι βέβαιος ότι δε θα γίνουν σημαντικές υπερβάσεις του αρχικού προϋπολογισμού, κάτι που φαίνεται και από τον τίτλο. Κατά την ίδια περίοδο όμως η Ελευθεροτυπία δημοσιεύει μερικά άρθρα για τη «μαύρη τρύπα» στη χρηματοδότηση, π.χ. στα δύο εξής αποσπάσματα:

(...) έγινε γνωστό ότι εξετάζεται από την «Αθήνα 2004» και το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας να τιτλοποιηθούν τα έσοδα που θα έχει η Οργανωτική το τελευταίο τρίμηνο πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες (περίπου 600 εκ. ευρώ) για λόγους ταμειακής ρευστότητας, ώστε να καλυφθεί η «μαύρη τρύπα» των 250 δισ. δραχμών των Ολυμπιακών Αγώνων. («Αλλαγές με αιχμές», Ελευθεροτυπία)

Οι ευθύνες της «Αθήνα 2004» ως προς την υπέρβαση του προϋπολογισμού δεν συγκρίνονται και δεν συμψηφίζονται με τις τεράστιες ευθύνες της κυβέρνησης και του πρωθυπουργού, αναφέρει σε ανακοίνωσή του ο Συνασπισμός. («ΣΥΝ για τις σπατάλες», Ελευθεροτυπία)

Ένα άρθρο που αξίζει να επισημάνουμε, κι αυτό από την Ελευθεροτυπία, αφορά μια δημοσκόπηση για την Ολυμπιάδα. Από αυτή τη δημοσκόπηση φαίνεται ότι και οι ίδιοι οι Έλληνες αμφιβάλλουν αν η χώρα μπορεί να διοργανώσει πετυχημένους Ολυμπιακούς Αγώνες. Το άρθρο μιλάει και για τη φήμη της Ελλάδας στο εξωτερικό:

Τα στοιχεία δημοσκόπησης που πραγματοποίησε η εταιρεία «Tradelink Reputation Management» (...) δεν αποτυπώνουν μόνο την ανησυχία που διακατέχει τους Έλληνες για την επιτυχή διοργάνωση του εγχειρήματος, αλλά πολύ περισσότερο την αγωνία τους μήπως η χώρα εκτεθεί τελικά στα μάτια της διεθνούς κοινής γνώμης. Χαρακτηριστικό είναι ότι σύμφωνα με την έρευνα η μεγάλη πλειονότητα των συμμετεχόντων εμφανίζεται να πιστεύει ότι η φήμη της Ελλάδας στο εξωτερικό είναι σήμερα η χειρότερη δυνατή. («2004 Αγωνίες... Σε δημοσκόπηση της εταιρείας «Tradelink» για την Ολυμπιάδα», Ελευθεροτυπία)

Παρ' όλα τα προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει η Οργανωτική Επιτροπή, η λύση φαίνεται ότι παρουσιάζεται στο πρόσωπο μιας γυναίκας, της Γιάννας Αγγελοπούλου,

πρώην βουλευτή της Νέας Δημοκρατίας και συζύγου ενός από τους πλουσιότερους επιχειρηματίες της Ελλάδας. Σε πολλά άρθρα αναφέρεται με το μικρό της:

Γιάννα: Κανείς δεν πρέπει να θεωρεί τον εαυτό του δεδομένο. (υπότιτλος του άρθρου «Αλλαγές με αιχμές», Ελευτεροτυπία)

Η συμπάθεια για τη Γιάννα Αγγελοπούλου, που φαίνεται από αυτή την ένδειξη, γίνεται ακόμα πιο φανερή όταν σχηματίζει αντίθεση με το επώνυμο του υπουργού Πολιτισμού ή του πρωθυπουργού, όπως γίνεται στην Ελευτεροτυπία καθώς και στα Νέα:

2004: Ολυμπιακό ντέρμπι Βενιζέλου - Γιάννας (υπότιτλος του άρθρου «Αγώνας πάλης», Ελευθεροτυπία)

Στο κόκκινο οι σχέσεις Βενιζέλου - Γιάννας (τίτλος ενός άρθρου, Τα Νέα)

Ολυμπιακή εκεχειρία Σημίτη - Γιάννας (τίτλος ενός άρθρου, Τα Νέα)

Το γεγονός ότι η Γιάννα Αγγελοπούλου κατονομάζεται με το μικρό της ακόμα και στους τίτλους των άρθρων φαίνεται ενδεικτικό για την καλή φήμη της.[16]

Άλλα θέματα που βρίσκονται στα ελληνικά άρθρα είναι, μεταξύ άλλων, η ασφάλεια των Ολυμπιακών Αγώνων, τα μέτρα για το αντιντόπινγκ, η διαδρομή της ολυμπιακής φλόγας και οικονομικές ειδήσεις που αναφέρονται στη διοργάνωση της Ολυμπιάδας. Αυτά τα θέματα δεν αφορούν άμεσα το πλαίσιο των ιστορικών γεγονότων, γι' αυτό το λόγο τα άρθρα αυτά δε θα περιγραφούν λεπτομερειακά.

4.1.4 Μάιος 2003: τα Ελγίνεια μάρμαρα

Γύρω στο Μάιο του 2003, το ζήτημα των Ελγινείων μαρμάρων γίνεται πάλι επίκαιρο. Το Νέο Μουσείο της Ακρόπολης, το οποίο θα έπρεπε να κατασκευαστεί στην Ακρόπολη για να εκτεθούν εκεί τα Ελγίνεια μάρμαρα, δεν θα κτιστεί στον Ιερό βράχο λόγω πιθανών ζημιών στις αρχαιότητες. Το μουσείο θα έπρεπε να είναι έτοιμο πριν την Ολυμπιάδα στην Αθήνα. Ο αγώνας για την επιστροφή των μαρμάρων, που βρίσκονται στο British Museum, συνεχίζεται ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

[16] Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι η Γιάννα Αγγελοπούλου ανήκε στη Νέα Δημοκρατία και όχι στο ΠΑΣΟΚ. Το ΠΑΣΟΚ, το οποίο ήταν στην εξουσία εκείνη την εποχή, δέχτηκε να αναλάβει τη διοργάνωση η Αγγελοπούλου. Για να εμπιστευτεί ένα κόμμα μια τόσο σημαντική θέση σε κάποια από το αντίπαλο κόμμα σημαίνει ότι το πρόσωπο αυτό πρέπει να έχει μεγάλες ικανότητες.

Από τα τέσσερα ολλανδικά άρθρα που βρέθηκαν για το θέμα αυτό, δύο είναι δελτία τύπου και αφορούν την ανέγερση του μουσείου που ματαιώθηκε. Περιγράφουν σύντομα ότι η Ελλάδα προσπαθεί να αποκτήσει ξανά τα Ελγίνεια μάρμαρα:

Het museum was bestemd om tijdens de Olympische Spelen van 2004 de Elgin Marbles uit het British Museum tijdelijk te exposeren. Griekenland is al jaren in conflict met Groot-Brittannie over de 53 marmeren friezen en 19 beelden uit de oudheid. Ze kwamen in Londen door toedoen van Lord Elgin, Brits ambassadeur in Istanbul. («Geen museum aan voet Akropolis», NRC Handelsblad)

Αξίζει να επισημανθεί ότι το άλλο δελτίο τύπου, το οποίο δημοσιεύτηκε στη Volkskrant, παρέχει παραπλανητικές πληροφορίες για την ιστορία των μαρμάρων:

De Britse diplomaat Lord Elgin hakte omstreeks 1800 grote delen van het fries van het Parthenon los, met toestemming van de toenmalige Griekse autoriteiten. Hij nam de stukken mee naar Londen. («Rechter verbiedt bouw museum op Acropolis», Volkskrant)

Από αυτή τη διατύπωση φαίνεται σα να ήταν οι ίδιοι οι Έλληνες που επέτρεψαν τον Λόρδο Έλγιν να μεταφέρει τα μάρμαρα στο Λονδίνο. Γύρω στο 1800 όμως η Ελλάδα τελούσε ακόμα υπό οθωμανική κυριαρχία.[17] Οι «ελληνικές» αρχές που έδωσαν την άδεια στο Λόρδο Έλγιν να πάρει τα γλυπτά ήταν δηλαδή οθωμανικές. Αυτή η απόχρωση της σημασίας φωτίζει την υπόθεση από μια άλλη πλευρά, η οποία μάλλον διέφυγε στους περισσότερους αναγνώστες του άρθρου. Μερικές μέρες νωρίτερα όμως, το NRC Handelsblad είχε περιγράψει σωστά την ιστορία των γλυπτών:

Ze kwamen in Londen door toedoen van Thomas Bruce, zevende graaf van Elgin en Brits ambassadeur in Istanbul. Tussen 1803 en 1812 liet hij de sculpturen van het Parthenon halen. Daarbij beriep hij zich op het verlof van de Sultan van het Ottomaanse rijk waartoe Athene toen behoorde. (...) De herkomst van de Elgin Marbles is niet glanzend - een kwart van de kosten die de lord maakte ging naar omkoping van Turkse functionarissen (...). («Gestolen kunst gedijt goed. De bezwaren tegen het Unidroit-verdrag», NRC Handelsblad)

Η ελληνική εφημερίδα Ελευθεροτυπία περιγράφει χωρίς περιστροφές πώς απόκτησε ο Λόρδος Έλγιν τα μάρμαρα του Παρθενώνα:

[17] Μια συνοπτική παράθεση της ελληνικής ιστορίας προσφέρεται από το Σβορώνο (1999). Βλέπε τα στοιχεία στη βιβλιογραφία.

(...) η αποκοπή των τμημάτων που είχε αποσπάσει στις αρχές του 19ου αιώνα, παράνομα, ο λόρδος Ελγιν και βρίσκονται μέχρι σήμερα στο Βρετανικό Μουσείο του Λονδίνου. («Ο Παρθενώνας τα περιμένει...», Ελευθεροτυπία)

Παράνομα τα πήρε δηλαδή, σύμφωνα τουλάχιστον με την Ελευθεροτυπία.

Το άρθρο αυτό έχει ως θέμα τις αποτυχημένες προσπάθειες να δημιουργηθεί μια διεθνής συμφωνία για την επιστροφή έργων τέχνης, με αφορμή τα Ελγίνεια μάρμαρα.[18] Περιγράφει όχι μόνο την άποψη της Ελλάδας, αλλά και τα επιχειρήματα διάφορων μουσείων:

In een gezamenlijke verklaring spraken zij zich uit tegen restitutie van een aantal gezichtsbepalende oude kunstvoorwerpen in hun bezit aan het land van herkomst. De geschiedenis valt niet terug te draaien, vinden de musea. Zij maken grote culturele erfgoederen voor iedereen toegankelijk. Dat is belangrijker dan het honoreren van in wezen nationalistische aanspraken, zoals die van de Grieken. («Gestolen kunst gedijt goed. De bezwaren tegen het Unidroit-verdrag», NRC Handelsblad)

Το τέταρτο ολλανδικό άρθρο είναι για το British Museum, το οποίο γιορτάζει την 250η επέτειό του. Φωτίζει το θέμα των Ελγινείων μαρμάρων από και τις δύο πλευρές. Περιγράφει δηλαδή τα επιχειρήματα υπέρ και κατά της επιστροφής έργων τέχνης:

(...) het is niet alleen oorlogsbuit uit vreemde landen, soms werd er ook in eigen land geplunderd. (...) Maar het British Museum vindt dat niet alleen de Engelsen maar ook de rest van de wereld naar de Londense wijk Bloomsbury moet komen om de voorwerpen uit de eigen achtertuin te zien. («Van de wereld, voor de wereld. British Museum bestaat 250 jaar», Volkskrant)

Από τα ελληνικά άρθρα, τέσσερα έχουν ως θέμα τα προβλήματα που διαπιστώθηκαν σχετικά με την κατασκευή του καινούργιου μουσείου. Το Βήμα, το οποίο περιγράφει το ζήτημα των Ελγινείων μαρμάρων κυρίως με έμμεσο τρόπο στα άρθρα που συγκεντρώθηκαν, γράφει τα εξής:

Μόλις έναν χρόνο και δύο μήνες πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, κατά τους οποίους, όπως μας διαβεβαίωνε η ηγεσία του υπουργείου Πολιτισμού, το Νέο Μουσείο Ακροπόλεως και θα ήταν έτοιμο και θα στέγαζε τα Γλυπτά του Παρθενώνα που θα μας επέστρεφε με κάποια μορφή δανεισμού ή με οποιονδήποτε άλλον τρόπο το Βρετανικό

[18] Στην προσπάθεια να επιστραφούν τα Ελγίνεια μάρμαρα έπαιξε σημαντικό ρόλο η Μελίνα Μερκούρη.

Μουσείο, νέα απειλητικά σύννεφα υψώνονται επάνω από τη θέση Μακρυγιάννη η οποία επελέγη για το Νέο Μουσείο. Ο λόγος είναι ότι πριν από δύο εβδομάδες η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας έκρινε ομοφώνως παράνομη την προμελέτη του αρχιτέκτονα Μπερνάρ Τσουμί, βάσει της οποίας εκδόθηκε η οικοδομική άδεια του Νέου Μουσείου Ακροπόλεως (...). («Οι περιπέτειες του Μουσείου Ακροπόλεως», Το Βήμα)

Η Ελευθεροτυπία περιγράφει τα ίδια προβλήματα, π.χ. στο εξής απόσπασμα:

Στο παρά πέντε των Ολυμπιακών Αγώνων δοκιμάζεται για άλλη μια φορά το έργο ανέγερσης του νέου Μουσείου της Ακρόπολης με απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, το οποίο εντόπισε (...) διάφορες παρανομίες στους σχεδιασμούς και τις προμελέτες του. («Μουσείο Ακρόπολης, το πολύπαθο», Ελευθεροτυπία)

Από τα 22 άρθρα που συγκεντρώθηκαν από τις ελληνικές εφημερίδες, έντεκα άρθρα σχετίζονται με μια συγκεκριμένη άποψη για το ζήτημα των Ελγινείων μαρμάρων. Δέκα άρθρα περιγράφουν ένα θέμα που αφορά επιχειρήματα υπέρ της επιστροφής τους, ενώ ένα άρθρο φωτίζει το ζήτημα κι από τις δύο πλευρές. Το άρθρο αυτό δημοσιεύτηκε στην Ελευθεροτυπία και περιγράφει ένα δημοσίευμα στις Financial Times, στο οποίο εικονογραφείται η ιστορία των μαρμάρων. Αποδίδει όχι μόνο την άποψη των Ελλήνων, αλλά και αυτή του British Museum:

«Το αίτημα για την επιστροφή δεν είναι ούτε του ελληνικού κράτους ούτε των Ελλήνων αλλά του ίδιου του μνημείου», τονίζει ο Ευάγγελος Βενιζέλος για να προσθέσει ότι η αίθουσα των γλυπτών στο Νέο Μουσείο της Ακρόπολης θα μπορούσε ακόμα να θεωρηθεί «πτέρυγα» του Βρετανικού Μουσείου. Ήρθε ο καιρός να αναθεωρήσουμε το ρόλο των διεθνών μουσείων σήμερα στις αρχές του 21ου αιώνα». (...) Εντελώς αντίθετη είναι η άποψη του διευθυντή του Βρετανικού Μουσείου Νιλ Μακ Γκρέγκορ, ο οποίος δηλώνει ενοχλημένος με την επιμονή των Ελλήνων και προσθέτει: «Θα έλεγα ότι η ζωή αυτών των αντικειμένων ως μέρος της ιστορίας του Παρθενώνα έχει λήξει. Δεν μπορούν να επιστραφούν πίσω στον Παρθενώνα. Τώρα αποτελούν μέρος μιας άλλης ιστορίας». («"Άλλο ο Παρθενώνας, άλλο τα Ελγίνεια"», Ελευθεροτυπία)

Αυτό το άρθρο μπορεί να θεωρηθεί το πιο ισορροπημένο που υπάρχει στις ελληνικές εφημερίδες, ενώ η πηγή του είναι μια ξένη εφημερίδα. Βρέθηκαν περισσότερα άρθρα όπου ξένες πηγές παίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο. Τα Νέα δημοσίευσαν τρία άρθρα για άλλες χώρες που υποστηρίζουν την επιστροφή των μαρμάρων. Τα δύο παρακάτω αποσπάσματα

δείχνουν ότι το ζήτημα είναι στενά συνδεμένο με τους Ολυμπιακούς Αγώνες που διοργανώνονται στην Ελλάδα:

Κοινή πρόταση (...) για την επιστροφή των Μαρμάρων του Παρθενώνα αποδέχθηκαν όλοι οι βουλευτές των επιτροπών περιβάλλοντος των 25 εθνικών Κοινοβουλίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (...) Οι ξένοι βουλευτές τονίζουν: «Το αίτημά μας γίνεται επιτακτικότερο εν όψει και της τέλεσης των Ολυμπιακών Αγώνων 2004, στην Αθήνα, που όλοι ελπίζουμε ότι θα δρομολογήσουν, στη βάση του γνήσιου πνεύματος του Ολυμπισμού, νέες ιδέες και πρακτικές για την ειρήνη, την αλληλεγγύη, τη συνεργασία των λαών και την ηθική διάσταση της πολυπολιτισμικότητας». («Βουλευτές από 25 χώρες ψήφισαν υπέρ της επιστροφής των Μαρμάρων», Τα Νέα)

Ψήφισμα υπέρ της επιστροφής των Γλυπτών του Παρθενώνα στην Αθήνα υιοθέτησε το καναδικό Κοινοβούλιο (...). Σύμφωνα με το ψήφισμα, πάγιο αίτημα της ελληνοκαναδικής ομογένειας, η κυβέρνηση του Καναδά θα ζητήσει επίσημα από τη Βρετανία, πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004, την επιστροφή των Μαρμάρων που «αποτελούν μοναδικό και αναπόσπαστο μέρος της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς». («Η καναδική Βουλή υιοθέτησε ψήφισμα υπέρ της επιστροφής των Μαρμάρων», Τα Νέα)

Το τρίτο άρθρα που βρέθηκε στα Νέα είναι για μια άλλη χώρα που αποφάσισε να υποστηρίξει την επιστροφή των μαρμάρων:

Μετά τη Βρετανία, τις Ηνωμένες Πολιτείες, τον Καναδά, την Αυστραλία, μια ακόμα χώρα, η Σουηδία, μπαίνει στον χορό της ενεργού υποστήριξης της επιστροφής των Γλυπτών του Παρθενώνα, με τη σύσταση σουηδικής επιτροπής για την επιστροφή των Μαρμάρων του Παρθενώνα. («Σύμμαχος για τα Γλυπτά», Τα Νέα)

Για την απόφαση της Σουηδίας γράφει και η Ελευθεροτυπία:

Άλλη μία δημόσια φωνή υπέρ του επαναπατρισμού των Μαρμάρων του Παρθενώνα, εν όψει μάλιστα της Ολυμπιάδας του 2004, ακούστηκε τις μέρες αυτές από τη Σουηδία: Σε ειδική τελετή στο Μεσογειακό Μουσείο της Στοκχόλμης (...) συγκροτήθηκε επισήμως η Επιτροπή για την Επιστροφή των Μαρμάρων του Παρθενώνα (...). («Σουηδική επιτροπή για τα Μάρμαρα», Ελευθεροτυπία)

Σύμφωνα με την ίδια εφημερίδα, η Ελλάδα βρήκε ένα σύμμαχο και στην Αυστραλία:

Οι Βρετανοί, που κόπτονται για να επιστραφούν οι κλεμμένοι θησαυροί στα μουσεία της Βαγδάτης, θα πρέπει να επιστρέψουν και τα Γλυπτά του Παρθενώνα στην Ελλάδα, αναφέρει σε δισέλιδο αφιέρωμά της η εφημερίδα της Μελβούρνης «The Age». («Αυστραλοί προς Βρετανούς: "Επιστρέψτε τα Γλυπτά"», Ελευθεροτυπία)

Αξίζει να επισημάνουμε και ένα άλλο άρθρο από την Ελευθεροτυπία, στο οποίο περιγράφεται ο θάνατος ενός Άγγλου υποστηρικτή της επιστροφής των Ελγινείων μαρμάρων. Ο τίτλος και η πρώτη πρόταση του άρθρου τοποθετούν την οπτική γωνία στην Ελλάδα. Η έμφαση δίνεται δηλαδή στη σημασία του γεγονότος για τον ελληνικό αγώνα της επιστροφής των γλυπτών:

Η Ελλάδα έχασε χθες έναν μεγάλο υποστηρικτή της επιστροφής των γλυπτών του Παρθενώνα, τον επίτιμο πρόεδρο της Βρετανικής Επιτροπής, σερ Γκράχαμ Μπινς, που υπέκυψε από καρκίνο σε ηλικία 77 χρόνων. («Μια ακόμη μεγάλη απώλεια», Ελευθεροτυπία)

Οι υποστηρικτές της επιστροφής δεν είναι μόνο πολιτικοί. Σε μια συνέντευξη με το διευθυντή του Μουσείου Μπενάκη, αυτός εκφράζει την πεποίθησή του ότι τα μάρμαρα θα επιστραφούν τελικά:

-Αλήθεια, πιστεύετε ότι θα επιστρέψουν κάποτε τα γλυπτά του Παρθενώνα, έστω δανεικά;
«Είμαι βέβαιος».
-Και πού βασίζετε αυτή τη βεβαιότητα;
«Στη λογική των πραγμάτων, η οποία λέει ότι η ακεραιότητα των έργων της τέχνης έχει βασική σημασία για την ίδια τους την υπόσταση. Δεν ξέρω αν θα είναι εδώ για τους Ολυμπιακούς Αγώνες, αλλά στην προοπτική του χρόνου είμαι βέβαιος ότι θα έρθουν. Την τελευταία εικοσαετία έγιναν στην Ελλάδα σημαντικότατα βήματα με την ανακάλυψη, τη συγκόλληση, την αποκατάσταση πολλών τμημάτων από το γλυπτικό διάκοσμο του Παρθενώνα. (...) Η ελληνική πλευρά δουλεύει αθορύβως προς αυτή την κατεύθυνση της αποκατάστασης των θρυμματισμένων τμημάτων του διάκοσμου. Για να ολοκληρωθεί αυτή η δουλειά πρέπει να έρθουν πίσω τα πράγματα που βρίσκονται αυτή τη στιγμή σε ξένα μουσεία και όχι μόνο στο Βρετανικό». («Το μουσείο αυτό το έφτιαξε ο κόσμος», Ελευθεροτυπία)

Ενώ τα περισσότερα ελληνικά άρθρα προσφέρουν πηγές με μια καθαρή άποψη για το ζήτημα των Ελγινείων μαρμάρων, τα (λίγα) ολλανδικά άρθρα για το θέμα δείχνουν κυρίως και τις δύο πλευρές. Οπωσδήποτε, τα ελληνικά άρθρα παρουσιάζουν πολλές ξένες πηγές.

4.1.5 Μάιος 2003: άλλες ειδήσεις

Για τον Μάιο του 2003 έχουν συγκεντρωθεί και άρθρα που προσφέρουν άλλες ειδήσεις, με θέματα διαφορετικά από το ζήτημα των Ελγινείων μαρμάρων. Αυτό ορίστηκε για να δημιουργηθεί μια πλήρης εικόνα για την ειδησεογραφία σχετικά με τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004.

Από τα δώδεκα ολλανδικά άρθρα, τα περισσότερα έχουν ως θέμα τους αρνητικούς παράγοντες που παίζουν κάποιο ρόλο στην προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων (οχτώ άρθρα συνολικά). Τρία άρθρα έχουν ως θέμα την πώληση των εισιτηρίων. Η NRC Handelsblad δημοσίευσε, μεταξύ άλλων, δύο ρεπορτάζ για τα προβλήματα στη διοργάνωση. Σε μια συνέντευξη με τον Ντένις Όσβαλντ[19] βρίσκεται το εξής απόσπασμα, το οποίο αποτελεί την πρώτη παράγραφο του άρθρου:

De terugkeer van de Olympische Spelen naar de bakermat verloopt allesbehalve vloeiend. Athene levert een gevecht tegen deadlines. (...) Denis Oswald (56) keert zichtbaar vermoeid terug van een dagje inspectie. De Zwitserse advocaat moet als voorzitter van de coördinatiecommissie namens het IOC de Olympische Spelen in Athene begeleiden. Een ondankbare taak, omdat de werkzaamheden ernstig zijn vertraagd. Het zal er om spannen of de Grieken alle plannen voor de openingsceremonie op 13 augustus 2004 ten uitvoer kunnen brengen. Vanaf het moment dat Oswald in 2001 de positie van de tot IOC-voorzitter gekozen Jacques Rogge overnam, is hij met een hoofdpijndossier geconfronteerd. Met vrijwel elke locatie was of is wel iets aan de hand. Wie nu, dertien maanden voor de Spelen, op olympische inspectietocht gaat, staat versteld van het aantal bouwputten. Buiten het internationale broadcasting centre (IBC) is nog niet een olympische accommodatie opgeleverd. De stad staat nog op zijn kop wegens de talrijke infrastructurele werkzaamheden. («'Er zijn in Athene meer mirakels gebeurd'. IOC-coördinator Oswald treft veel bouwputten», NRC Handelsblad)

Όσο προχωρά το άρθρο, φαίνεται όμως ότι, σύμφωνα με τον Όσβαλντ, οι καθυστερήσεις στην προετοιμασία μιας Ολυμπιάδας δεν παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά στην Αθήνα και ότι δεν πρέπει να αποτελούν πρόβλημα:

"(...) Ik herinner me dat Barcelona in 1992 ook laat klaar was; daar werden op de openingsdag nog werkzaamheden uitgevoerd. Desondanks werden het goede Spelen."

[19] Ο Ντένις Όσβαλντ ήταν τότε ο πρόεδρος της συντονιστικής επιτροπής της ΔΟΕ για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004.

Αυτό το φαινόμενο, δηλαδή ένα άρθρο που παρουσιάζεται κατά βάση αρνητικό, ενώ τα γεγονότα ζητούν μια πιο ισορροπημένη απόδοση, βρέθηκε και στη Volkskrant. Η αρχή του άρθρου είναι ως εξής:

Een marathon die op sprintsnelheid moet worden afgelegd. Zo worden de werkzaamheden omschreven die nog moeten worden verricht voordat op 13 augustus 2004 de Olympische Spelen in Athene beginnen. Het IOC, in de persoon van Denis Oswald (56), volgt de voortgang met argusogen. («Recordjacht in olympische bouwput. 'We kunnen ons na de vertragingen natuurlijk geen grote uitglijders meer permitteren'», Volkskrant)

Μερικές παραγράφους παρακάτω όμως βρίσκεται το εξής απόσπασμα για την άποψη του Όσβαλντ:

Maar zoals hij het nu kan beoordelen, liggen alle werkzaamheden op schema. Eigenlijk, zegt hij, liggen we vijftien maanden voor de openingsceremonie gelijk met het schema zoals dat destijds voor Barcelona '92 werd gehanteerd. In Catalonië moesten op de eerste dag van de Spelen nog her en der likjes verf aangebracht worden. 'En werden dat toch geen excellente Spelen?' («Recordjacht in olympische bouwput. 'We kunnen ons na de vertragingen natuurlijk geen grote uitglijders meer permitteren'», Volkskrant)

Αυτή η έκφραση πεποίθησης στην αίσια έκβαση είναι κάθετα αντίθετη με την περιγραφή ανησυχίας στην αρχή του άρθρου. Εξάλλου, σε διάφορα άρθρα η ελληνική προετοιμασία της Ολυμπιάδας απεικονίζεται ως άτεχνη, ενώ οι Έλληνες περιγράφονται ως αφελείς, όπως δείχνουν τα εξής αποσπάσματα:

Diezelfde wandelaar zal soms door het stof geen hand voor ogen kunnen zien, vaak is zelfs de Acropolis volledig aan het zicht onttrokken. De Griekse hoofdstad is een grote bouwput (...). Zelfs de toerist die zich 's avonds laat op de Plaka onder de klanken van de immer tokkelende Sirtaki aan zijn Retsina en Tzatziki wil zetten, wordt er door opgeschrikt: vijftig meter verder begint een drilboor te knetteren. («Recordjacht in olympische bouwput. 'We kunnen ons na de vertragingen natuurlijk geen grote uitglijders meer permitteren'», Volkskrant)

Door het begrip improvisatie, in Duitsland negatief gebruikt, op te laden met creativiteit en fantasie stal de Zwitser andermaal de Griekse harten. («IOC-chef speelt met Grieken», NRC Handelsblad)

IOC-president Rogge heeft Griekse aanpak inmiddels geaccepteerd. Rogge vergeleek het tempo in Athene met de sirtaki, die van een aarzelend begin evolueert in een opzwepend ritme. Dat vinden de Grieken wel een mooi compliment. («Bouwen in het tempo van de sirtaki», Trouw)

Το παραπάνω απόσπασμα από την Trouw είναι το τέλος του άρθρου. Το ρεπορτάζ τελειώνει δηλαδή με μια εικόνα των Ελλήνων, που κατάφερε να τους καλοπιάσει ο Ρογκ. Σε άρθρα από την NRC Handelsblad και τη Volkskrant, οι Έλληνες περιγράφονται ακόμα και ως δολιοφθορείς:

"De inwoners van Athene moeten zo snel mogelijk opgevoed worden; het moet een mentaliteit worden om de auto niet op de busstrook de parkeren. En er is politie nodig om daarop toe te zien. Er komen 500 bewakingscamera's om foutparkeerders op te sporen en de organisatie beweert dat auto's bij een overtreding weggesleept zullen worden. Mooie plannen, maar nu de uitvoering nog." («'Er zijn in Athene meer mirakels gebeurd'. IOC-coördinator Oswald treft veel bouwputten», NRC Handelsblad)

De infrastructuur (…) baart de Zwitser nog de meeste zorgen. 'De ringweg zal op tijd gereed zijn, maar ik weet niet of het openbaar vervoer volgend jaar naar behoren zal functioneren. Er komen speciale olympische rijstroken, maar of de Grieken die kunnen vrijhouden? Ik reed deze week met een bus van ATHOC over een busbaan. We kwamen vast te zitten, omdat er auto's geparkeerd stonden. Hoe gaat dat volgend jaar?' («Recordjacht in olympische bouwput. 'We kunnen ons na de vertragingen natuurlijk geen grote uitglijders meer permitteren'», Volkskrant)

Η εικόνα της «άτεχνης» διοργάνωσης των Αγώνων επιτείνεται σε μερικά άρθρα από το πρόβλημα των αδέσποτων σκυλιών που ζουν στην Αθήνα:

Gevoeligheid voor de publieke opinie in het buitenland is er ook inzake een ander probleem: zwerfhonden. Er lopen er in en om Athene duizenden rond, en hoewel het merendeel hunner er eigenlijk helemaal niet verwaarloosd uitziet (...) vinden de autoriteiten dat dit bij de Olympische Spelen niet kan. Er zijn intussen massale vergiftigingen geweest, op grond waarvan internationale organisaties van dierenvrienden het vermoeden hebben geuit dat een totale liquidatie wordt voorbereid. In Amerika en Engeland is reeds met 'een boycot van de Spelen' gedreigd. («Athene poetst zich op voor Spelen», NRC Handelsblad)

De straathonden van Athene kunnen de Olympische Spelen van volgend jaar zomer toch van dichtbij meemaken. Ze worden niet gedurende het evenement op vakantie gestuurd, zoals aanvankelijk de bedoeling was. Dierenactivisten liepen de afgelopen maanden te hoop tegen dat plan. (...) De lokale overheid wilde de dieren uit angst voor overlast vangen en tijdens de Olympische Spelen in een grote tent in de buurt van het vliegveld laten 'kamperen'. De kritiek daarop wakkerde een half jaar geleden enorm aan (...). («Honden in Athene niet op vakantie», NRC Handelsblad)

Παρά την κριτική για τον τρόπο διοργάνωσης της Ολυμπιάδας που εκφράζεται, υπάρχει και στον ολλανδικό Τύπο ένα ακρόπρωρο αισιοδοξίας: η Γιάννα Αγγελοπούλου. Αυτή την περίοδο συναντούμε για πρώτη φορά στα ολλανδικά άρθρα ένα ρεπορτάζ για τις ικανότητές της και τη μεγάλη επιρροή της. Όπως στα ελληνικά άρθρα που αναλύθηκαν παραπάνω,[20] και σε αυτό το άρθρο αναφέρεται με το μικρό της όνομα:

Wanneer zij binnentreedt valt er een stilte. Dan wenden de aanwezigen hun gezicht als langs telepathische weg gestuurd naar de deur waardoor zij zojuist is gekomen. Met een superieure glimlach groet de vrouw degenen die haar gebiologeerd aankijken. (...) Een moderne Griekse godin, zo onvermijdelijk, zo overweldigend, zo trots als een Kretenzer maar zijn kan. Zo bloedstollend mooi is Gianna (...). (...) Mogelijk is zij momenteel zelfs de machtigste vrouw van Griekenland. Dankzij haar mag Athene volgend jaar na 108 jaar weer de Olympische Spelen organiseren. Zonder haar zou Athene in 1997 niet de olympische verkiezing hebben gewonnen, zonder haar zou Athene wegens de traagheid en incompetentie al lang weer de Spelen afhandig zijn gemaakt. Dankzij haar dadendrang, overtuigingskracht, politieke invloed en charme kunnen de sceptische olympische inspecteurs telkens weer hoopvol Athene de rug toekeren. Als Gianna zegt dat het goed komt, komt het goed. («Een moderne Griekse godin. Gianna Angelopoulos-Daskalaki», NRC Handelsblad)

Στα ελληνικά άρθρα βρίσκονται διάφορα θέματα, τα οποία είναι διαφορετικά από τα θέματα στα ολλανδικά άρθρα. Το Βήμα δημοσίευσε δύο άρθρα για την ισλαμική τρομοκρατία που απειλεί τους Ολυμπιακούς Αγώνες στην Αθήνα:

Δεκατέσσερις μήνες πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες οι ελληνικές διωκτικές αρχές έχουν στρέψει την απόλυτη προσοχή τους στο φαινόμενο της ισλαμικής τρομοκρατίας, η οποία σε συνδυασμό με την ανεξέλεγκτη μετανάστευση από χώρες της Ασίας θεωρείται ο υπ' αριθμόν 1 κίνδυνος για τους Αγώνες. («Τρομοκράτες «εν υπνώσει» απειλούν τους

[20] Βλέπε παράγραφο 4.1.3.

Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004. Τι κρύβει ο νέος δρόμος που έχει «χαραχθεί» προς την Ελλάδα μέσω Αλγερίας», Το Βήμα)

Ορισμένα από τα μέτρα που λαμβάνουν οι ελληνικές αρχές για την αντιμετώπιση του κινδύνου ενός πλήγματος της διεθνούς τρομοκρατίας σε ελληνικό έδαφος είτε στο άμεσο μέλλον είτε κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων είναι: Η σύνταξη από το υπουργείο Δημόσιας Τάξης μιας λίστας περίπου 100 ατόμων από τις αραβικές χώρες που ζουν κυρίως στην Αθήνα και έχουν τεθεί στο «μικροσκόπιο» των διωκτικών αρχών. («Συναγερμός στην ΕΛ.ΑΣ. Η λίστα των υπόπτων, το σύστημα «C4U» και οι αναλυτές των προειδοποιήσεων. Οι αρχές ασφαλείας παρακολουθούν 100 άραβες υπόπτους οι οποίοι θα μπορούσαν να επιχειρήσουν επίθεση», Το Βήμα)

Στα Νέα βρίσκονται δύο άρθρα που περιγράφουν τα σχέδια για την απελευθέρωση του ωραρίου λειτουργίας των καταστημάτων κατά την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων, όπως δείχνει π.χ. το εξής απόσπασμα:

Την απελευθέρωση του ωραρίου λειτουργίας των καταστημάτων για τη διάρκεια των Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών Αγώνων προτείνει η Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου. (...) Η ΕΣΕΕ εκτιμά ότι η πρόταση αυτή θα μπορούσε να υλοποιηθεί και μάλιστα «εργοδότες και εργαζόμενοι με κοινές αποφάσεις τους να διαχειριστούν το ωράριο σε τοπικό επίπεδο για το διάστημα των Αγώνων». («Απελευθέρωση ωραρίου στους Ολυμπιακούς Αγώνες», Τα Νέα)

Δύο άρθρα που δημοσιεύτηκαν στα Νέα αφορούν το γραφείο της Ολυμπιακής Προετοιμασίας που εγκαινιάστηκε στη Θεσσαλονίκη και μια εκδήλωση στην ίδια πόλη με σκοπό την ευαισθητοποίηση των Ελλήνων ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων. Τα άλλα θέματα που βρέθηκαν στα ελληνικά άρθρα είναι η πώληση των εισιτηρίων, η επέκταση του τραμ στην Αθήνα και η βελτίωση της δορυφορικής τηλεόρασης ενόψει των Αγώνων. Κανένα άρθρο δεν περιγράφει τις καθυστερήσεις και τους αρνητικές παράγοντες στην προετοιμασία της Ολυμπιάδας, θέμα που υπάρχει σε πολλά ολλανδικά άρθρα.

4.1.6 Οκτώβριος 2003

Κατά τον Οκτώβριο του 2003, ο Ντένις Όσβαλντ, ο πρόεδρος των συντονιστών της ΔΟΕ, επισκέπτεται την Αθήνα για να επιθεωρήσει την πρόοδο της προετοιμασίας. Εκφράζει την αισιοδοξία και την ευχαρίστησή του, αν και υπάρχουν ακόμα προβλήματα και καθυστερήσεις.

Στις ολλανδικές εφημερίδες, κανένα άρθρο δε βρέθηκε για αυτό το θέμα κατά τη μακρά αυτή περίοδο (01/10 - 10/11/2003). Από τις ελληνικές εφημερίδες συγκεντρώθηκαν 26 άρθρα συνολικά. Έντεκα άρθρα έχουν ως θέμα την επίσκεψη του Όσβαλντ στην Αθήνα, τα οποία δείχνουν ότι η πιο σοβαρή ανησυχία της ΔΟΕ είναι η ανάπτυξη της υποδομής, ιδιαίτερα του τραμ και του προαστιακού σιδηροδρόμου. Οι ελληνικές αρχές όμως είναι βέβαιες ότι τα έργα θα παραδοθούν στην ώρα τους. Στα Νέα βρίσκονται π.χ. τα εξής αποσπάσματα:

Με τραμ και προαστιακό σιδηρόδρομο θα γίνουν οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004, διαβεβαιώνουν το υπουργείο Μεταφορών και οι διοικήσεις των εταιρειών των δύο νέων συγκοινωνιακών μέσων της Αθήνας. Τα δύο έργα θα αποτελέσουν από σήμερα αντικείμενο ελέγχου του κλιμακίου της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής (ΔΟΕ) που βρίσκεται στην Αθήνα με επικεφαλής τον Ντένις Όσβαλντ. («Στο μικροσκόπιο της ΔΟΕ από σήμερα τα έργα. Στην ώρα τους προαστιακός και τραμ», Τα Νέα)

(...) ο Προαστιακός, παρά τις επιφυλάξεις των τεχνοκρατών της ΔΟΕ, «θα παραδοθεί στην ώρα του», όπως βεβαιώνει ο αρμόδιος υπουργός Μεταφορών. («Μάχη με τον χρόνο για τα Ολυμπιακά έργα. Αγωνία για τη Στέγη - Μεγάλο πρόβλημα η έλλειψη πρασίνου στους χώρους γύρω από τις εγκαταστάσεις», Τα Νέα)

Ήδη πριν από την επίσκεψη της ΔΟΕ, Τα Νέα είχαν γράψει ότι η κατασκευή του προαστιακού σιδηροδρόμου είχε καθυστερήσει και ότι η ΔΟΕ δε θα ήταν ικανοποιημένη:

Την μεγάλη «καμπάνα» για τον προαστιακό όμως αναμένεται να τη χτυπήσει ο Ντένις Όσβαλντ σε λίγες ημέρες, κατά τη διάρκεια της τακτικής συνεδρίασης της Συντονιστικής Επιτροπής της ΔΟΕ για την προετοιμασία του 2004. Από την άλλη πλευρά η Οργανωτική Επιτροπή «ΑΘΗΝΑ 2004», σύμφωνα με πληροφορίες, έχει αρχίσει να εξετάζει - ως το χειρότερο σενάριο - την πιθανότητα να μην προλάβει να γίνει ούτε καν το κρίσιμο κομμάτι Νερατζιώτισσα-Δουκίσσης Πλακεντίας που θεωρείται απαραίτητο για τη μεταφορά των θεατών στο ΟΑΚΑ. («Στο «κόκκινο» ο προαστιακός. Συναγερμός για τις καθυστερήσεις εν όψει 2004», Τα Νέα)

Οι ελληνικές εφημερίδες γράφουν με πολύ καθαρό τρόπο για τα προβλήματα και τις καθυστερήσεις στην προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων. Στα άρθρα που αφορούν τις ανησυχίες της ΔΟΕ, τα καθυστερημένα έργα κατονομάζονται και περιγράφονται. Από τον τόνο των άρθρων και από τους τίτλους φαίνεται ότι οι Έλληνες κατανοούν τις συνέπειες των καθυστερήσεων. Περιγράφουν χωρίς περιστροφές ποιες είναι οι προοπτικές και τι

πρέπει να γίνει. Η Ελευθεροτυπία γράφει επίσης για τα διάφορα «σενάρια» που μπορούν να γίνουν σχετικά με το τραμ και τον προαστιακό σιδηρόδρομο:

Το απαισιόδοξο σενάριο προβλέπει τη μεγαλύτερη αξιοποίηση του μετρό στη γραμμή του προαστιακού, με πύκνωση δρομολογίων, αφού το ζητούμενο είναι η σύνδεση του αεροδρομίου με μέσο σταθερής τροχιάς. Οσο για το τραμ, βρίσκονται σε εξέλιξη κυκλοφοριακές μελέτες ώστε, αν τελικά ενταχθεί στο σύστημα ολυμπιακών μεταφορών, να σταματά στο «Φιξ» και να μην καταλήγει, τουλάχιστον σε αυτή τη φάση, στο Σύνταγμα. («Ανησυχίες μέσα και έξω για προαστιακό – τραμ», Ελευθεροτυπία)

Προαστιακό σιδηρόδρομο πολυτελείας και αμφισβητούμενης αξίας θα αποκτήσει σε λίγους μήνες η Αθήνα, η οποία είναι πολύ πιθανό να διεξαγάγει Ολυμπιακούς Αγώνες χωρίς ένα μέσο σταθερής τροχιάς στο οποίο είχαν επενδυθεί πολλά. (...) Το χειρότερο σενάριο εδώ προβλέπει κατά τους Ολυμπιακούς Αγώνες την εξυπηρέτηση των επιβατών του προαστιακού στο συγκεκριμένο τμήμα με... λεωφορεία, αλλά αυτό μάλλον με κακόγουστο αστείο μοιάζει. («Το καλό και το κακό σενάριο», Ελευθεροτυπία)

Η ελληνική κυβέρνηση (...) μπορεί να δεσμεύεται για την έγκαιρη παράδοση του τραμ και του προαστιακού (δύο βασικών έργων για το κυκλοφοριακό τις ημέρες των Ολυμπιακών Αγώνων), ωστόσο οι τεχνοκράτες της ΔΟΕ μελετούν ήδη εναλλακτικά σενάρια, αφού θεωρούν πολύ πιθανό τα δύο μεγάλα έργα να μην προχωρήσουν. («Εναλλακτικά σενάρια για το κυκλοφοριακό», Ελευθεροτυπία)

Τα «εναλλακτικά σενάρια» για τα οποία πληροφορεί η εφημερίδα, αφορούν, μεταξύ άλλων, τη μεταφορά με βάση το μετρό. Παρά τα προβλήματα με τα δύο μεγάλα έργα μεταφοράς, ο Όσβαλντ εκφράζει και την αισιοδοξία του, όπως φαίνεται από τα εξής αποσπάσματα, τα οποία βρέθηκαν στην Ελευθεροτυπία:

(...) ο Ελβετός «αθάνατος» αλλά και τα άλλα μέλη του κλιμακίου της ΔΟΕ έχουν αποδείξει εμπράκτως την κατανόησή τους απέναντι σε κατά καιρούς μικρές ή μεγάλες καθυστερήσεις σε προγράμματα των Ολυμπιακών Αγώνων... («Κατανόηση Οσβαλντ για τα σκουπίδια. Διαβεβαιώσεις της κυβέρνησης στη ΔΟΕ και λίστα για την καταπολέμηση του ντόπινγκ¨, Ελευθεροτυπία)

Η ΔΟΕ στην επίσημη ανακοίνωσή της εκφράζει ικανοποίηση για την πορεία των έργων, όμως δηλώνεται ξεκάθαρα ότι «πλέον κάθε δευτερόλεπτο είναι σημαντικό για την πορεία της προετοιμασίας». («Επιφυλάξεις ΔΟΕ ...», Ελευθεροτυπία)

Πέντε άρθρα έχουν ως θέμα τις οικονομικές προοπτικές της Ελλάδας σχετικά με τους Ολυμπιακούς Αγώνες, από Το Βήμα (τρία άρθρα) και από την Ελευθεροτυπία (δύο άρθρα). Το Βήμα γράφει π.χ. για το ζήτημα αν οι Ολυμπιακοί Αγώνες μπορούν να επηρεάσουν με ευνοϊκό τρόπο το χρηματιστήριο της Ελλάδας:

Σε 10 μήνες αρχίζουν οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας και ένα ερώτημα που παραμένει αναπάντητο είναι αν τελικά η διοργάνωση των Αγώνων και η αυξημένη οικονομική δραστηριότητα που απαιτούν θα έχουν επιπτώσεις στη χρηματιστηριακή αγορά. Οι περισσότεροι χρηματιστές και αναλυτές δεν φαίνεται να πιστεύουν ότι η διοργάνωση των Αγώνων θα έχει ιδιαίτερη επίδραση στη Σοφοκλέους, πέραν του γεγονότος ότι η Ελλάδα λόγω των Αγώνων θα είναι ένα από τα θέματα στα οποία η διεθνής κοινή γνώμη θα επικεντρώνει την προσοχή της. («Οι Ολυμπιακοί Αγώνες και η Σοφοκλέους. Πώς επηρεάστηκαν τα χρηματιστήρια της Αυστραλίας, της Ισπανίας και της Νότιας Κορέας πριν και μετά τη διεξαγωγή τους», Το Βήμα)

Στο άρθρο συγκρίνονται τα χρηματιστήρια άλλων χωρών που διοργάνωσαν τους Ολυμπιακούς Αγώνες, τα οποία έδειξαν καλά αλλά και κακά αποτελέσματα. Σε μια συνέντευξη όμως με ένα διευθύνοντα σύμβουλο ο οποίος δουλεύει στην αγορά χρήματος, αυτός εκφράζει το αντίθετο και υποστηρίζει ότι τα αποτελέσματα σε άλλες χώρες ήταν επίσης θετικά:

«(...) το ελληνικό χρηματιστήριο έχει θεωρητικά την πιθανότητα να επωφεληθεί από τους Ολυμπιακούς Αγώνες, δεδομένου ότι ιστορικά επέδρασαν θετικά στα χρηματιστήρια των χωρών που τους φιλοξένησαν. (...)» («Π. Χριστόπουλος, Διευθύνων σύμβουλος της Δραξ ΑΧΕΠΕΥ. "Αναμένουμε άνοδο μετοχών στη Σοφοκλέους"», Το Βήμα)

Σε ένα άλλο άρθρο, το Βήμα περιγράφει μια έκθεση του ΟΟΣΑ,[21] ο οποίος προβλέπει καλές προοπτικές, αν και κάνει την πρόγνωση με ορισμένες προϋποθέσεις:

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες θα δράσουν ως καταλύτης για την ελληνική οικονομία και για την ανάπτυξη της μητροπολιτικής περιοχής των Αθηνών, προβλέπει ο ΟΟΣΑ σε έκθεσή του (...) στη Σεβίλλη. Στην περιοχή της Αθήνας υπάρχει γόνιμο έδαφος για επενδύσεις και επιχειρηματική ανάπτυξη σε τομείς που είχαν υποτιμηθεί κατά το παρελθόν, όπως αυτός της υγείας, με την ανάπτυξη των ιαματικών θεραπειών και των κέντρων ανανέωσης, της εκπαίδευσης σε ό,τι αφορά την προσέλκυση ξένων φοιτητών ή των εναλλακτικών μορφών τουρισμού, όπως ο αρχαιολογικός, ο οικοτουρισμός και ο υψηλής ποιότητας πολιτιστικός τουρισμός. Η ανάπτυξη αυτή θα δημιουργήσει και νέες μορφές απασχόλησης. Για να

[21] ΟΟΣΑ = Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Αναπτύξεως.

συμβούν όλα αυτά, όμως, επισημαίνει ο διεθνής οργανισμός, θα πρέπει οι Αγώνες να είναι επιτυχημένοι - η πρόκληση χαρακτηρίζεται «τεράστια για μια μικρή χώρα όπως η Ελλάδα» και δεν παραβλέπονται οι ανησυχίες για την τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων. Επίσης θα πρέπει να υπάρξει στρατηγικός σχεδιασμός για να διατηρηθούν τα οφέλη των Αγώνων και να δημιουργηθεί μια μητροπολιτική μορφή διοίκησης στην Αθήνα, η οποία να αναλάβει τον συντονισμό των κυβερνητικών υπηρεσιών, των φορέων της αυτοδιοίκησης και της επιχειρηματικής δραστηριότητας. («Οι Ολυμπιακοί θα σώσουν την Αθήνα. Έκθεση του ΟΟΣΑ για τις προοπτικές της οικονομίας μετά τους Αγώνες του 2004», Το Βήμα)

Η Ελευθεροτυπία γράφει για τις προοπτικές όπως τις προβλέπει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι οποίες είναι ευνοϊκές για την περίοδο 2003-2004, όχι όμως για το 2005 και αργότερα:

Η περίοδος ευφορίας που διανύει η ελληνική οικονομία, λόγω κυρίως του υψηλότερου ρυθμού ανάπτυξης, κινδυνεύει να μετατραπεί σε περίοδο επιβράδυνσης από το 2005. Το μήνυμα αυτό στέλνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην Αθήνα μέσω των οικονομικών προβλέψεων των υπηρεσιών της για την τριετία 2003-2004-2005 (...). (...) Η Κομισιόν χαιρετίζει τον υψηλό ρυθμό ανάπτυξης στη χώρα μας, διευκρινίζοντας για μία ακόμη φορά τους δύο βασικούς λόγους: τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας από τις δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις λόγω Ολυμπιακών Αγώνων και εισροή σημαντικών κοινοτικών κονδυλίων του Γ' ΚΠΣ. (...) Από την άλλη πλευρά όμως, δεν κρύβει την ανησυχία της για την κατάσταση της οικονομίας της χώρας. («Επιβράδυνση από 2005, ελλείμματα, πληθωρισμός. Η Κομισιόν προβλέπει και προειδοποιεί την Ελλάδα για τα μετά την Ολυμπιάδα», Ελευθεροτυπία)

Τις αρνητικές προοπτικές όμως δεν τις προβλέπει η κυβέρνηση της Ελλάδας, όπως δείχνει ένα άλλο άρθρο στην ίδια εφημερίδα με τίτλο «Υπουργική ρελάνς στην κοινοτική ανησυχία. Θορυβημένη η κυβέρνηση από την έκθεση της Κομισιόν για την ελληνική οικονομία. Ο Ν. Χριστοδουλάκης επιμένει για έλλειμμα, «παρά τις ολυμπιακές επιβαρύνσεις». Έπεσαν και άλλοτε έξω». Προσφέρεται δηλαδή μια ποικιλία άρθρων σχετικά με τα οικονομικά αποτελέσματα των Ολυμπιακών Αγώνων. Τα άλλα θέματα που υπάρχουν στις ελληνικές εφημερίδες είναι π.χ. οι εγκαταστάσεις ηλεκτρικού κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών Αγώνων και η στέγαση των τουριστών.

4.1.7 Μάρτιος/Απρίλιος 2004

Στις 31 Μαρτίου 2004 κηρύσσεται μια πανελλαδική απεργία 24 ωρών. Η απεργία προκαλεί την ανησυχία της ΔΟΕ για την πρόοδο των προετοιμασιών της Ολυμπιάδας.

Από τα 14 ολλανδικά άρθρα που συγκεντρώθηκαν, δύο άρθρα έχουν ως θέμα την απεργία. Αυτά τα άρθρα δημοσιεύτηκαν και τα δύο στην NRC Handelsblad.[22] Το ένα άρθρο είναι πολύ μικρό και αποτελεί την εισαγωγή του άλλου άρθρου που βρίσκεται αλλού στην εφημερίδα. Η έμφαση δίνεται στην αρνητική στάση της ΔΟΕ απέναντι στο θέμα:

De Olympische Spelen in Athene komen in gevaar als er meer acties komen, zoals de 24-uursstaking gisteren in onder meer de bouw. Dat heeft het Internationaal Olympisch Comite gezegd. («IOC waarschuwt», NRC Handelsblad)

IOC-bestuurder Denis Oswald, die de voortgang van de werkzaamheden nauwlettend volgt, zei gisteren dat aannemers de gisteren opgelopen achterstand goed moeten maken. "Zolang ze het kunnen compenseren door op zaterdagen en zondagen door te werken, denk ik niet dat het een probleem is", zei Oswald tijdens een bezoek aan het in aanbouw zijnde olympische wielerstadion. "Maar dan moet er niet veel vaker worden gestaakt." (...) Oswald wees erop dat de acties het imago van Griekenland schaden. Hij deed een beroep op de vakbonden in Griekenland om de komende maanden niet vaker naar het stakingsmiddel te grijpen. Woordvoerders van vakbonden wilden echter niet uitsluiten dat het werk vaker zal worden neergelegd, om hun eisen voor loonsverhogingen kracht bij te zetten. En als die acties ten koste gaan van de voorbereidingen voor de Zomerspelen, dan moet dat maar, zo liet een woordvoerder van een van de bonden weten. («'Stakingen brengen de Spelen in gevaar'», NRC Handelsblad)

Στα ελληνικά άρθρα βρίσκονται τρία άρθρα για την απεργία, στα οποία δεν υπάρχει παρά μόνο μια μικρή παραπομπή στις συνέπειες για την προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων, όπως δείχνουν π.χ. τα εξής αποσπάσματα:

(...) η ΓΣΕΕ[23] προειδοποιεί για συνέχιση των κινητοποιήσεων εάν δεν συμφωνηθεί μια ικανοποιητική σύμβαση. Μια εξέλιξη που μπορεί να επηρεάσει και την ομαλή προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων. («Εφικτό και αδιαπραγμάτευτο το 8%. Πολυζωγόπουλος: Η οικονομία αντέχει - ας δει τα υπερκέρδη ο κ. Γκαργκάνας. Πλήρης ακινησία στα μέσα μεταφοράς», Ελευθεροτυπία)

(...) το ερώτημα γίνεται επιτακτικό στο βαθμό που μία διαρκής και παρατεινόμενη κοινωνική αντιπαράθεση επηρεάζει την προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων. («Ακίνητη

[22] Αξίζει να σημειωθεί ότι δημοσιεύτηκε ένα μικρό άρθρο για την απεργία και στο Trouw («Tegenslag voor bouw Spelen», 01/04/2004), αλλά αυτό το άρθρο υπάρχει μόνο στο αρχείο στο διαδικτυακό τόπο της εφημερίδας. Δεν υπήρχε στα αποτελέσματα αναζήτησης από την ηλεκτρική βάση δεδομένων LexisNexis, και γι' αυτό το λόγο δεν περιλήφθηκε στο υλικό έρευνας.
[23] ΓΣΕΕ: Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας.

η χώρα - κίνηση προς το 8%. Οι συγκοινωνίες παγώνουν βιομηχανίες, οικοδομή, υπηρεσίες και δοκιμάζουν την αδιαλλαξία της εργοδοσίας για 3,2%», Ελευθεροτυπία)

Εξάλλου, την ίδια μέρα με το παραπάνω δημοσίευμα της NRC Handelsblad, η Ελευθεροτυπία γράφει πολύ θετικά για τη στάση της ΔΟΕ, παρά την απεργία:

Το εργοτάξιο του ποδηλατοδρομίου επισκέφθηκαν χθες ο Ντένις Οσβαλντ και ο Αλβέρτος του Μονακό (...). Ο επιθεωρητής της ΔΟΕ δεν βρήκε ούτε έναν εργάτη στο χώρο λόγω της χθεσινής πανελλαδικής απεργίας, αλλά δεν φάνηκε να ενοχλείται, καθώς, όπως δήλωσε, «γνωρίζω ότι γίνεται απεργία αλλά δεν ανησυχώ, αφού το Σαββατοκύριακο θα καλυφθεί το χαμένο έδαφος». Ο Οσβαλντ δήλωσε εντυπωσιασμένος από τη στέγη του ποδηλατοδρομίου αλλά και από τη γενικότερη πρόοδο των τελευταίων ημερών: «Είμαι πολύ αισιόδοξος» είπε και πρόσθεσε ότι «τις τελευταίες εβδομάδες είχαμε μια σειρά από θετικές εξελίξεις. Δεν έχουμε καμία αμφιβολία ότι η Ελλάδα θα είναι έτοιμη για τους Ολυμπιακούς Αγώνες». («"Είμαι πολύ αισιόδοξος". Οσβαλντ: Δεν έχουμε αμφιβολία ότι η Ελλάδα θα είναι απόλυτα έτοιμη», Ελευθεροτυπία)

Η ελληνική εφημερίδα γράφει δηλαδή εντελώς το αντίθετο με την NRC Handelsblad. Στην Ελευθεροτυπία δημοσιεύτηκαν και άλλα δύο άρθρα που περιγράφουν τη θετική άποψη της ΔΟΕ:

Ενθουσιασμένος (...) έδειξε και ο πρόεδρος της συντονιστικής επιτροπής της ΔΟΕ, Ντένις Οσβαλντ, που υποστήριξε ότι «έμεινα έκπληκτος με τη δουλειά που έχει γίνει σε αυτό το διάστημα. Πραγματικά είναι ένα μεγάλο επίτευγμα για την κατασκευαστική εταιρεία και αξίζει συγχαρητήρια. Θεωρώ πως το γήπεδο αυτό δίνει ενθάρρυνση για την ομαλή διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων». («"Θα είναι τέλειο γήπεδο". Ενθουσιασμένοι Οσβαλντ και Χαγιάτου, μετά την επίσκεψή τους στο Στάδιο Καραϊσκάκη», Ελευθεροτυπία)

Την αισιοδοξία του για την πορεία προετοιμασίας των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 εξέφρασε χθες από την Αρχαία Ολυμπία ο Ζακ Ρογκ. «Οι ειδικοί μάς διαβεβαιώνουν ότι υπάρχει χρόνος για να είναι όλα έτοιμα στην ώρα τους πριν από την τελετή έναρξης. Ασφαλώς απαιτείται ακόμη πολλή και σκληρή δουλειά. Όμως διακρίνω μεγάλη ενεργητικότητα και είμαι αισιόδοξος», δήλωσε ο Βέλγος πρόεδρος της ΔΟΕ, ενώ έκανε ιδιαίτερη αναφορά στη συνεισφορά της νεοεκλεγείσας κυβέρνησης: «Η κυβέρνηση κάνει μια εξαιρετική δουλειά. Προχωρά μπροστά, πολύ γρήγορα και δυναμικά», είπε. («Ρογκ: Είμαι αισιόδοξος, όλα προχωρούν γρήγορα», Ελευθεροτυπία)

Ένα άρθρο στην NRC Handelsblad δείχνει ότι η ερμηνεία των λόγων του Ρογκ μπορεί να είναι πολύ διαφορετική. Δημοσίευσε το εξής απόσπασμα, στο οποίο αναφέρεται σε παρόμοια λόγια του Ρογκ, τα οποία όμως παρουσιάζονται εντελώς διαφορετικά:

De nieuwe Griekse regering krijgt van het Internationaal Olympisch Comite (IOC) twee weken de tijd met oplossingen te komen voor de vertraging van bouwprojecten in Athene, waar van 13 tot en met 29 augustus de Olympische Spelen worden gehouden. (...) Rogge heeft de Griekse premier twee weken de tijd gegeven om aan te geven hoe de regering de problemen denkt op te lossen. Rogge zei na afloop van de ontmoeting in Athene: "Volgens onze experts is er nog steeds genoeg tijd om alles af te krijgen, maar het is een kwestie van de juiste besluiten nemen." (...) Maar Rogge heeft vertrouwen in Karamanlis, die zich persoonlijk met de voortgang gaat bemoeien. "Het is goed dat de premier zelf als manager gaat optreden, meent Rogge. "De tijd dringt, maar ik weet ook hoe belangrijk de Olympische Spelen voor Griekenland zijn. Ik vertrouw er op dat de nieuwe regering deze klus tot een goed einde zal brengen." («Rogge maant de Grieken tot spoed», NRC Handelsblad)

Αν και το τέλος είναι και κάπως θετικό, το κεντρικό θέμα του άρθρου είναι δηλαδή η ανησυχία της ΔΟΕ για την πρόοδο των έργων προετοιμασίας της Ολυμπιάδας.

Υπάρχουν όμως και θετικά άρθρα στις ολλανδικές εφημερίδες. Η Volkskrant γράφει για την εμπιστοσύνη της ΔΟΕ στο σύστημα ασφάλειας («Aanslagen in drukke wijk Athene. Regering sust zorg om veiligheid Spelen»). Η Trouw δημοσίευσε ένα άρθρο για το ίδιο θέμα:

Het internationale olympisch comite IOC heeft na de bomaanslagen in Athene het vertrouwen uitgesproken in de Griekse autoriteiten. (...) Het IOC zegt in een reactie niet gealarmeerd te zijn door berichten dat nationale Olympische comites de veiligheid opnieuw willen bekijken. («IOC vertrouwt op Griekse autoriteiten», Trouw)

Όμως, ένα άρθρο στην NRC Handelsblad που είναι γενικά θετικό τελειώνει με αρνητικές σημειώσεις. Στο τέλος δηλαδή, σε μια σημαντική θέση από ρητορική άποψη, η περιγραφή της προετοιμασίας από την Αθήνα των Ολυμπιακών Αγώνων γίνεται αρνητική:

Mooie woorden, die de Grieken vanwege de spectaculaire vorderingen in Athene toekomen. Wat niet wegneemt, dat aan het late gereedmaken het gevaar van verscholen gebreken kleeft. De tijd ontbreekt om alles grondig te testen. Dat geldt voor accommodaties, maar ook voor bijvoorbeeld de nieuwe tramlijn, die pas een maand voor

de Spelen klaar is. Of voor de elektronische hulpmiddelen van de veiligheidsmedewerkers; vanaf volgende week worden de gebruikers geinstrueerd en pas daarna kan de toepassing getest worden. Maar als alles probleemloos functioneert, zouden het bij terugkeer naar de bakermat wel eens gepolijste Olympische Spelen kunnen worden. («En zo komt alles nog goed in Athene», NRC Handelsblad)

Τα περισσότερα ολλανδικά άρθρα είναι πάντως καθαρά αρνητικά για την προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων. Από αυτά τα εννέα άρθρα, που όλα αφορούν τις καθυστερήσεις, έξι βρίσκονται στην NRC Handelsblad, δύο στη Volkskrant και ένα στην Trouw. Η NRC Handelsblad γράφει π.χ. τα εξής:

Over het olympische zwembad in Athene komt geen dak. De organisatie maakte zaterdag bekend dat het plan na overleg met (…) het Internationaal Olympisch Comite (IOC) is geschrapt. "We zijn tot de conclusie gekomen dat er door de vertragingen geen garantie is dat het dak op tijd afkomt. Dit zou het zwemtoernooi in gevaar kunnen brengen en daarom zien we er vanaf", aldus een verklaring. («Olympisch zwembad zonder dak», NRC Handelsblad)

(...) wie vandaag de dag door de Griekse hoofdstad wandelt, kan niet anders dan verrast zijn door het vele werk dat nog moet worden verricht om de olympische droom te verwezenlijken. Sommige delen van de nieuwe metro schitteren en de folkloristische wijk de Plaka staat stijf in het stuc, maar eenderde van de olympische locaties is nog niet klaar. Overal liggen nog straten open. Op de voor de Spelen cruciale tramtrajecten langs de kust en vanaf de zee naar het centrum rijden geen treinen, maar zitten betonvlechters. De spoorlijn van het vliegveld naar het stadscentrum is een onbestemde betonnen sleuf. (...) Turend vanaf de start richting Athene zien we een gat van honderden meters lengte. En vanaf kilometer 1 tot kilometer 17 is de weg voor de helft opengebroken. Niemand werkt daar. («Geen wegwerker te zien op marathonroute ; Ondanks tempoversnelling voorbereidingen Spelen grote zorgen over voortgang», NRC Handelsblad)

Costas Kartalis, algemeen secretaris van het organisatiecomite van de Olympische Spelen van Athene (Athoc), is opgestapt in een reactie op de verkiezingsuitslag van afgelopen zondag. (...) Kartalis was belast met de dagelijkse leiding over het olympisch monsterproject, dat fors achterloopt op schema en het Internationaal Olympisch Comite (IOC) dan ook zorgen baart. Van de 39 olympische accommodaties zijn er nog maar 24 gereed. Kartalis' vertrek vergroot slechts de zorgen. («Secretaris 'Athene' dient zijn ontslag in», NRC Handelsblad)

Τα άρθρα χαρακτηρίζονται συχνά από το ειρωνικό τους ύφος και την παραπειστική φρασεολογία. Μπορεί ακόμα και να γελοιοποιούν τον ελληνικό τρόπο εργασίας, όπως δείχνουν τα εξής αποσπάσματα:

De klassieke dichter Pindaros, die vele gedichten wijdde aan de onvermoeibare sporthelden van het oude Olympia, ook hij heeft hier gestaan. Hij zag een 'violette krans van bergen' rondom Athene. Paars in al zijn nuances, sprak de Nederlandse Griekenlandkenner, mr. Henrik Scholte,[24] *hem na (...). 'Ieder uur van de dag verschillend.' Nu, van dat paars is vandaag de dag nog maar bitter weinig te zien. Vaalgrijs is een betere omschrijving. (...) 'Het lopen zal u licht vallen onder de Attische lucht', schreef Scholte. Hier in het van uitlaatgassen vergeven Athene, dat onlangs verkozen werd tot 'smerigste stad van West-Europa?'* («'s Werelds mooiste bouwput. Athene wil toeristenstad worden», Volkskrant)

(...) de route waarlangs de marathon zal worden gelopen is voor een aanzienlijk deel nog een woestenij. («Nieuwe Griekse regering van Karamanlis krijgt het zwaar», Trouw)

Ένα άλλο θέμα είναι οι υπερβάσεις του αρχικού προϋπολογισμού. Η NRC Handelsblad δημοσίευσε ένα άρθρο για αυτό το θέμα:

Griekenland is dit jaar ruim een miljard euro meer kwijt aan (de voorbereidingen op) de Olympische Spelen dan begroot. De Grieken dachten in 2004 genoeg te hebben aan een budget van ongeveer 1,4 miljard euro. "De huidige berekeningen gaan uit van 2,4 miljard euro aan uitgaven", liet de Griekse plaatsvervangend minister van Financien, Christos Folias, gisteren weten. («Budget Spelen met ruim een miljard euro overschreden», NRC Handelsblad)

Στις ελληνικές εφημερίδες, υπάρχει επίσης ένα σχετικό άρθρο:

Θα «φουσκώσει» και άλλο ο προϋπολογισμός των Ολυμπιακών Αγώνων. Στη χθεσινή ευρεία σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε στο Μέγαρο Μαξίμου (...) το θέμα του κόστους των Αγώνων ετέθη μετ' επιτάσεως. («"Φουσκώνει" και άλλο ο προϋπολογισμός του 2004. Τι ζήτησε ο Ζακ Ρογκ στη σύσκεψη στο Μέγαρο Μαξίμου», Το Βήμα)

Όσον αφορά την οικονομική πλευρά των Ολυμπιακών Αγώνων, Τα Νέα περιγράφουν μια έρευνα που είναι σε εξέλιξη σχετικά με τα έξοδα για τα ολυμπιακά έργα («Εισαγγελική έρευνα για έργα»). Η εφημερίδα αυτή γράφει και για τον τουρισμό, κλάδο που φαίνεται

[24] Παραπομπή στον συγγραφέα ενός ολλανδικού ταξιδιωτικού οδηγού από το 1958.

ότι δεν επωφελείται από τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Δημοσίευσε και Το Βήμα δύο ρεπορτάζ για το θέμα:

Η «άνοιξη» που προσδοκούσε ο ελληνικός τουρισμός από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα φαίνεται ότι τελικά δεν θα έρθει, διαψεύδοντας τις ελπίδες για ανάκαμψη σε αυτόν τον κρίσιμο κλάδο της ελληνικής οικονομίας. (...) Μέχρι στιγμής, (...) το ενδιαφέρον των ξένων είναι ιδιαίτερα περιορισμένο, με αποτέλεσμα περίπου τέσσερις μήνες πριν από τους Αγώνες η κοινοπραξία να έχει νοικιάσει μόνο 350 κατοικίες. («Τουρισμός: το Ολυμπιακό όνειρο δεν βγαίνει αληθινό», Τα Νέα)

Τραγική εμφανίζεται η εικόνα του ελληνικού τουρισμού τέσσερις μήνες πριν από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Σύμφωνα με αποκλειστικές πληροφορίες, η πληρότητα των ξενοδοχείων του Λεκανοπεδίου υπολείπεται αυτή την περίοδο κατά 30 ποσοστιαίες μονάδες της αντίστοιχης των ξενοδοχείων του Σίδνεϊ προ τετραετίας. («Άδεια τα ξενοδοχεία της Αθήνας. Τα γεγονότα στο Ισραήλ και στη Μαδρίτη έχουν «παγώσει» τη διεθνή τουριστική βιομηχανία», Το Βήμα)

Οι μεγαλύτεροι φόβοι για εκδήλωση κρουσμάτων αισχροκέρδειας διατυπώνονται από ξένους τουρ οπερέιτορ που πιστεύουν ότι «οι Έλληνες θα προσπαθήσουν φέτος να μας γδάρουν...». Όσο και αν η αντίληψη αυτή μπορεί να ενέχει στοιχεία υπερβολής, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί παράλογη, αφού η τιμή δωματίου των ξενοδοχείων που έχουν υπογράψει σύμβαση με την «Αθήνα 2004» είναι 90 ευρώ, ενώ το ίδιο δωμάτιο εκτός συμφωνίας διατίθεται στην τιμή των 250 ευρώ. (...) Ο φόβος της αισχροκέρδειας (και όχι μόνον) έχει πάντως ήδη αποτυπωθεί στη συνείδηση των ξένων που σκέπτονται να επισκεφθούν τη χώρα μας, η οποία αν και διοργανώνει τους Ολυμπιακούς Αγώνες θα καταγράψει εφέτος ακόμη μία χαμένη χρονιά για τον τουρισμό. («Αισχροκέρδεια... ολυμπιακών επιδόσεων. Ταξί, εστιατόρια και υπηρεσίες τίθενται υπό έλεγχο. Οι τιμές των ξενοδοχείων τρομάζουν τους ξένους που θα ήθελαν να επισκεφθούν τη χώρα στους Ολυμπιακούς Αγώνες», Το Βήμα)

Η Ελευθεροτυπία δημοσίευσε δύο άρθρα που σχολιάζουν μερικά κριτικά ξένα δημοσιεύματα για την ελληνική διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων:

Ευθύνες στη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή για την ανάθεση των Ολυμπιακών Αγώνων στη χώρα μας άρχισε να αποδίδει τώρα μερίδα των αμερικανικών ΜΜΕ με αιχμή του δόρατος την εφημερίδα «New York Times» και αφορμή την εικόνα που παρουσιάζει η Αθήνα μετά τις περικοπές και τις καθυστερήσεις στην υλοποίηση των έργων υποδομής και εγκαταστάσεων. Στο άρθρο-καταπέλτη που φιλοξενείται σε μια από τις μεγαλύτερες

εφημερίδες του κόσμου ασκείται δριμεία κριτική για την πορεία προετοιμασίας των Ο.Α. της Αθήνας, επισημαίνονται οι τελευταίοι «χαοτικοί μήνες» πριν από την έναρξη της Ολυμπιάδας (...). («Κότινος υπεροψίας. Αμερικανική επίθεση στη ΔΟΕ γιατί έδωσε την Ολυμπιάδα στην Αθήνα!», Ελευθεροτυπία)

«Έχουμε τις ελληνικές τραγωδίες. Τώρα ετοιμαστείτε και για την ελληνική φάρσα. Τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας». Αυτός είναι ο πρόλογος σε ρεπορτάζ της εφημερίδας «The Sunday Herald» για τους Αγώνες της Αθήνας (...). («Στάζουν χολή για τους Αγώνες οι Αυστραλοί», Ελευθεροτυπία)

Στο τελευταίο άρθρο όμως, υπάρχουν και θετικά λόγια μιας άλλης αυστραλιανής εφημερίδας για τη Γιάννα Αγγελοπούλου, η οποίο αναφέρεται και εκεί με το μικρό της:

Ο τίτλος του δημοσιεύματος στην «Ιντιπέντεντ της Κυριακής» είναι «Θα γίνει η Γιάννα η πρώτη κυρία των Αγώνων;» (...). («Στάζουν χολή για τους Αγώνες οι Αυστραλοί», Ελευθεροτυπία)

Τα άλλα θέματα στις ελληνικές εφημερίδες είναι, μεταξύ άλλων, η ολυμπιακή φλόγα, η οποία άναψε στην Αρχαία Ολυμπία, η τελετή γύρω από αυτό το γεγονός και οι λαμπαδηδρόμοι.

4.1.8 Αύγουστος/Σεπτέμβριος 2004

Από τις 13 μέχρι και τις 29 Αυγούστου, διεξάγονται οι Ολυμπιακοί Αγώνες στην Αθήνα.

Κατά αυτή την περίοδο, σημαντικά θέματα που υπάρχουν στα άρθρα είναι οι υπερβάσεις του αρχικού προϋπολογισμού για τους Αγώνες, η αύξηση του δημόσιου χρέους λόγω αυτών των υπερβάσεων και η αύξηση του ελλείμματος προϋπολογισμού.[25] Οι ολλανδικές εφημερίδες δημοσίευσαν πέντε άρθρα πάνω σε αυτά τα θέματα, ενώ οι ελληνικές εφημερίδες αφιέρωσαν τρία άρθρα σε αυτά τα ζητήματα. Η NRC Handelsblad γράφει τα εξής:

Het begrotingstekort van Griekenland over vorig jaar bedraagt geen 3,2 procent van het bruto nationaal product, zoals eerder is gemeld, maar 4,6 procent. Dit jaar komt het tekort door de kosten voor de Olympische Spelen, eerst geraamd op 4,6 miljard euro

[25] Το θέμα της αύξησης του ελλείμματος προϋπολογισμού είναι επίσης ενδιαφέρον ενόψει της οικονομικής κρίσης που υπάρχει σήμερα (2008-2010) στην Ελλάδα. Φαίνεται ότι η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 έπαιξε σημαντικό ρόλο στην αύξηση του ελλείμματος προϋπολογισμού της Ελλάδας, όπως δείχνουν τα άρθρα που συγεκντρώθηκαν για την παρούσα εργασία.

maar nu op ruim 7 miljard euro, uit op 5,3 procent. («Grieks tekort schiet omhoog», NRC Handelsblad)

Στη Volkskrant υπάρχουν τα εξής αποσπάσματα:

De kosten voor de Olympische Spelen in Athene zullen voor gastland Griekenland oplopen tot tien miljard euro. Dat is meer dan het dubbele van de oorspronkelijke raming en ook meer dan recente schattingen. (...) De steeds hogere kosten zullen invloed hebben op het Griekse begrotingstekort. Volgens staatssecretaris Doukas van Economische Zaken zal dat tot boven de 4 procent van het nationaal inkomen stijgen. De EC heeft Griekenland al eerder gewaarschuwd dat de maximaal toegestane 3 procent dreigt te worden overschreden en dat het land maatregelen moet nemen om het tekort te beperken. («Griekenland is al tien miljard euro kwijt aan Spelen», Volkskrant)

De staatsschuld van Griekenland is in het eerste halfjaar van 2004 sterk toegenomen door de kosten van de Olympische Spelen. De staatsschuld steeg in vergelijking met 2003 met 10 procent tot 195,7 miljard euro. Dat is meer dan de omvang van de Griekse economie. («Griekse staatsschuld stijgt fors door olympiade», Volkskrant)

Το θέμα σχολιάζεται και από την Trouw:

De totale kosten voor de Olympische Spelen zullen voor gastland Griekenland oplopen tot 10 miljard euro. Dat is meer dan het dubbele van wat geraamd was en meer dan recente schattingen. Het oorspronkelijke budget voor de Spelen was 4,6 miljard euro, maar door stijgende beveiligingskosten en bouwrekeningen die hoger uitvielen, moest dit bedrag de afgelopen maanden meerdere malen worden bijgesteld. («Kosten Spelen verdubbeld», Trouw)

Σε ένα άλλο άρθρο, η εφημερίδα αναφέρεται και σε άλλες αιτίες της αύξησης του δημόσιου χρέους:

De Griekse autoriteiten maakten gisteren bekend dat de staatsschuld van hun land in het eerste halfjaar van 2004 sterk is toegenomen door de kosten van de Olympische Spelen. In vergelijking met een jaar geleden is de schuld met 10 procent gestegen tot 195,7 miljard euro. Het totaalbedrag is daarmee net iets groter dan de totale omvang van de Griekse economie. (...) Eerder bleek al dat de Griekse begroting door de kosten van de Spelen in gevaar is gekomen. Ondanks een flinke economische groei van meer dan vier procent, stevent het land af op een begrotingstekort van meer dan drie procent.

Daarmee worden de Europese afspraken over begrotingsdiscipline overschreden. Overigens kan de verhoogde staatsschuld niet alleen op het conto van de Spelen worden geschreven. De huidige conservatieve regering moest de afgelopen maanden ook gaten dichten die de vorige, socialistische, regering na haar aftreden in maart had achtergelaten. («Spelen jagen Griekse staatsschuld op», Trouw)

Στην ίδια εφημερίδα όμως, υπάρχει μια συνέντευξη με ένα μέλος της ΔΟΕ από την Ολλανδία. Αυτός προσπαθεί να απαλύνει κάπως το ζήτημα του κόστους:

"Men moet een onderscheid maken tussen het budget voor de infrastructuur, accommodaties, milieu en veiligheid aan de ene kant en het geld voor de organisatie aan de andere kant. De organisatie van de Spelen kost twee miljard dollar. Op dit budget is sinds de Spelen van Moskou in 1980 nooit meer verlies gemaakt. Met de Winterspelen van Salt Lake City in 2002 is honderd mijoen dollar winst gemaakt." (...) "Voor de aanpassing van de infrastructuur heb je de regering nodig. Dat ze hier een nieuw vliegveld, nieuwe wegen en metrolijnen aanleggen is goed voor de stad met het oog op toerisme en economische activiteiten. Waar normaal twintig jaar voor nodig was geweest is nu in twee jaar gebeurd. Veel accommodaties worden later voor andere doeleinden gebruikt. Het atletendorp is door een projectontwikkelaar gebouwd met de opdracht op 1 juli klaar te zijn. De organisatie huurt die appartementen voor twee maanden. Daarna gaan er mensen in wonen." («'De Spelen zorgen altijd voor mirakels'», Trouw)

Στις ελληνικές εφημερίδες, το θέμα βρίσκεται σε τρία άρθρα που δημοσιεύτηκαν από την Ελευθεροτυπία. Γράφει τα εξής αποσπάσματα:

Στη μετα-Ολυμπιακή εποχή παραπέμπει το υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών για το κόστος των Ολυμπιακών Αγώνων. Με αφορμή δηλώσεις υψηλόβαθμου αξιωματούχου του υπουργείου (...) ότι το κόστος των Αγώνων θα προσεγγίσει τα 10 δισ. ευρώ, το γραφείο Τύπου του υπουργείου (...) διευκρίνισε ότι δεν υπάρχουν ακόμα αναλυτικά στοιχεία για το κόστος των Ολυμπιακών Αγώνων. Η σχετική εκτίμηση θα γίνει αμέσως μετά την ολοκλήρωση των Αγώνων, οπότε και θα ανακοινωθούν τα πλήρη στοιχεία. Υπενθυμίζεται πάντως ότι με δηλώσεις του την περασμένη εβδομάδα ο υφυπουργός Οικονομικών Πέτρος Δούκας μιλούσε για κόστος 7 δισ. ευρώ έναντι των 4,6 δισ. ευρώ του αρχικού προϋπολογισμού. («"Μετά τους Αγώνες οι λογαριασμοί για το κόστος του 2004"», Ελευθεροτυπία)

Στα άλλα δύο άρθρα για το ίδιο θέμα, η Ελευθεροτυπία αναφέρεται σε απόψεις που δημοσιεύτηκαν στον ξένο Τύπο:

«Οπτικά πλούσιοι», αλλά οικονομικά φτωχοί θα αποδειχθούν οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας, σύμφωνα με τη βρετανική εφημερίδα «Τάιμς», που εκτιμά ότι ενδέχεται να είναι οι πρώτοι Ολυμπιακοί έπειτα από εκείνους της Μόσχας, το 1980, που θα παρουσιάσουν οικονομική ζημιά. («Τάιμς: Οι Ολυμπιακοί αφήνουν έλλειμμα», Ελευθεροτυπία)

Η France 2 παρουσίασε ανταπόκριση για το κόστος των Ολυμπιακών Αγώνων. Με το σχόλιο «Την περιμέναμε στη στροφή, αλλά η Ελλάδα κέρδισε το στοίχημά της. Το μόνο μαύρο σημείο είναι το κόστος των Αγώνων, γιατί η Ελλάδα εκτίναξε τον προϋπολογισμό τους». («Την περιμέναμε στη στροφή, αλλά η Ελλάδα κέρδισε το στοίχημα», Ελευθεροτυπία)

Ένα άλλο θέμα στις ολλανδικές εφημερίδες είναι η μεταμόρφωση την οποία υπέστη η πόλη της Αθήνας. Και τα πέντε άρθρα όμως πάνω σε αυτό το θέμα τελειώνουν με αρνητικά στοιχεία, όπως δείχνουν π.χ. τα εξής αποσπάσματα που βρίσκονται όλα στο τέλος των άρθρων:

Drie maanden geleden was Athene nog een smerige chaos, maar nu ligt de stad te blinken. Vanuit de lucht kan elke straatconversatie worden gevolgd. Maar de Griekse belastingbetaler zal nog lang lijden onder de kosten voor de twee weken rennen, fietsen en zwemmen. («Het mirakel van Athene. Achter het Larissa-station, waar Athene nog net zo grauw is als vroeger, staan geblondeerde vrouwen te wachten op klanten», Volkskrant)

Het eerste bezoek aan het Olympische dorp is gelijk weer vertrokken. Een Amerikaanse delegatie zette de koffers neer in de kamer, haalde de neus op en belde een hotel voor een luxer onderkomen. "Hier kunnen we ons niet goed voorbereiden. We komen vlak voor de start van de Spelen wel weer terug", zo luidde het commentaar. («Rogge arriveert in Athene», Trouw)

Over de keerzijde van de medaille zwijgt iedereen nu nog. Pas na de Spelen zal blijken of twee weken sporten een miljardeninvestering waard zijn geweest. De vrees bestaat dat het begrotingstekort de lucht inschiet. En wat gebeurt er straks met al die accommodaties? De Grieken willen of durven daar nog niet aan te denken. Eerst spelen en dan maar zien of er daarna nog brood is. («De verf is nog niet droog, maar 'wonder' is geschied. Grieken zwijgen over keerzijde», Trouw)

Παρόλο που το τελευταίο άρθρο υποστηρίζει ότι οι Έλληνες δεν τολμούν να δουν τις αρνητικές συνέπειες της διοργάνωσης των Αγώνων, Το Βήμα γράφει καθαρά για τη

δουλειά που πρέπει να γίνει ακόμα και μετά την Ολυμπιάδα. Περιγράφει ότι θέλουν ακόμα δουλειά, μεταξύ άλλων, πολλά ολυμπιακά έργα καθώς και το μετρό και ο προαστιακός σιδηρόδρομος. Το άρθρο αρχίζει ως εξής:

Σκληρή δουλειά φαίνεται ότι αναμένει τις εργοληπτικές επιχειρήσεις της χώρας μετά την ολοκλήρωση των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας, καθώς υπάρχουν «ουρές» σε πολλά ολυμπιακά έργα, ενώ σε άλλα πρέπει να γίνουν προσαρμογές για τη μεταολυμπιακή τους χρήση. Παράλληλα αρχίζουν να τρέχουν οι προθεσμίες για τα νέα έργα αλλά και για την προώθηση των συγχρηματοδοτούμενων. («Οι «δουλειές» της επόμενης ημέρας. Οι «ουρές» των ολυμπιακών έργων και οι νέες εργολαβίες. Με αργούς ρυθμούς τα συγχρηματοδοτούμενα», Το Βήμα)

Στον ολλανδικό Τύπο υπάρχει και ένα άρθρο που είναι βασικά θετικό, ενώ η αρχή και ο τίτλος του δίνουν έμφαση σε αρνητικούς παράγοντες:

Vier gevaren bedreigen de Olympische Spelen: terreur, gigantisme, doping en corruptie. De hoogste olympische baas, de Belg Jacques Rogge, somde de bedreigingen op tijdens de opening van de 116de algemene ledenvergadering van het internationaal olympisch comite in de Megaron concertzaal in Athene. Rogge herhaalde dat hij erop vertrouwt dat de Griekse organisatoren excellente zomerspelen zullen organiseren. Vrijdagavond is de openingsceremonie. Hij verdedigde ook het recordbudget van 1 miljard euro voor de veiligheid van de deelnemers, officials en bezoekers. "Die inspanningen zijn gerechtvaardigd om de democratie, beschaving en vrijheid te beschermen." («Vier gevaren bedreigen Spelen», Trouw)

Στις ολλανδικές εφημερίδες, παρουσιάζεται και το φαινόμενο της γελοιοποίησης του ελληνικού τρόπου προετοιμασίας των Ολυμπιακών Αγώνων. Σε επτά άρθρα, από τα οποία τέσσερα άρθρα δημοσιεύτηκαν από την Trouw, δύο από τη Volkskrant και ένα από την NRC Handelsblad, ο ελληνικός τρόπος εργασίας απεικονίζεται ως άτεχνος και ως ερασιτεχνικός, γεγονός που φαίνεται π.χ. από τα εξής αποσπάσματα:

Leuk idee, de Spelen terug in het land van herkomst, maar hoe verstandig was dat, gelet op de trage voortgang van het monsterproject? Het was een bende, het bleef een bende. Chaos (Xaos) is niet toevallig een Grieks woord (...). («Alle duimen gaan in triomf de lucht in. Welkom op gewijde grond - Athene is 'klaar voor buitengewone en veilige Olympische Spelen'», NRC Handelsblad)

Een Griekse militair die een olympische locatie bij Athene bewaakte, is maandagochtend per ongeluk doodgeschoten door een medebewaker, een agent in opleiding. Volgens de politie richtten beiden voor de grap hun wapens op elkaar, waarop een van de revolvers afging. («Olympische bewaker per abuis gedood door collega», Volkskrant)

Er wordt hard gewerkt om alle voorzieningen op tijd klaar te krijgen. Maar de haast veroorzaakt fouten. Op het bord dat verwijst naar het dopingcentrum (foto) staat een 'p' te veel: Dopping Centre in plaats van Doping Centre. («Een 'p' te veel», Trouw)

Op alle olympische accommodaties is de catering niet echt top. (…) Wie een hotdog neemt, weet direct wat het lot moet zijn geweest van alle verdwenen zwerfhonden in Athene. De kleine pizza's vormen het culinaire dieptepunt. Ze hebben niet de vorm van een discus, ze zijn zeker net zo hard. («Andijvie met een bal gehakt», Trouw)

Αυτή η χαρακτηριστική αίσθηση του χιούμορ βρίσκεται κατά αυτή την περίοδο για πρώτη φορά και στις ελληνικές εφημερίδες. Στα Νέα δημοσιεύτηκαν δύο άρθρα που δείχνουν ένα παρόμοιο ύφος:

Η λύση για να πρασινίσουν τα γήπεδα ήταν μοιραία ο χλοοτάπητας, θάμνοι και φυτά ειδικά για περιφράξεις. Στην περιοχή του ΟΑΚΑ περίπου εκατό μεγάλα δέντρα ξεράθηκαν παρά τα 400 λίτρα νερού ημερησίως, ενώ οι ελιές στο Φάληρο φαίνονται σαν λουλουδάκια σε γλάστρες. (...) Ακόμη κι αν τις τελευταίες μέρες οι σκαλωσιές ξεφυτρώνουν σαν μανιτάρια γύρω από παλιές πολυκατοικίες στην Αθήνα, το πρόγραμμα για την ανάπλαση των προσόψεων του Δήμου δεν εκπλήρωσε τις αρχικές προσδοκίες. («Οι «μαύρες τρύπες» των Ολυμπιακών υποσχέσεων. Τα λόγια υπερίσχυσαν των πράξεων σε έργα για τον πολιτισμό, το περιβάλλον, τις μεταφορές, την ενέργεια και την υγεία. Μουσείο Ακροπόλεως, ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων, γήπεδα και τεχνητά νησιά έμειναν στα... χαρτιά», Τα Νέα)

Ακόμη και οι πέτρες σ' αυτόν τον τόπο (...) γνωρίζουν πλέον πως οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας ξεκινούν στις 13 Αυγούστου του 2004. Φαίνεται όμως πως η αρμόδια για τους Ολυμπιακούς, αναπληρώτρια υπουργός Πολιτισμού Φάνη Πάλλη-Πετραλιά δεν έχει καθόλου καλή σχέση με το ημερολόγιο... (...) Πώς αλλιώς θα μπορούσε να εξηγήσει κανείς το γεγονός πως με απόφασή της (...) θα γίνουν προσλήψεις για την κάλυψη 55 θέσεων στην Ειδική Υπηρεσία Δημοσίων Έργων (ΕΥΔΕ) και Αθλητικών Ολυμπιακών Έργων και Εγκαταστάσεων (ΑΟΕΕ), δηλαδή της Υπηρεσίας που είναι αρμόδια για τη μελέτη και κατασκευή έργων απαραίτητων για τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

Ακριβώς, σωστά διαβάσατε. Έναν μήνα πριν από τους Ολυμπιακούς, η κ. Πετραλιά επιθυμεί να προσλάβει προσωπικό για την κατασκευή Ολυμπιακών έργων! («Ολυμπιακά... έργα και ημέρες», Τα Νέα)

Γενικά, στα Νέα υπάρχουν πολλά κριτικά άρθρα σχετικά με τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Πέντε από τα έξι άρθρα που δημοσιεύτηκαν από την εφημερίδα κατά αυτή την περίοδο αποπνέουν μια κριτική στάση. Τα θέματα είναι η θετική επίδραση που θα έπρεπε να έχει η Ολυμπιάδα στην οικονομία, η οποία όμως δε φαίνεται σύμφωνα με την εφημερίδα, και οι εκκρεμότητες στο ζήτημα της ασφάλειας και στο θέμα του εθελοντισμού. Τα εξής αποσπάσματα περιγράφουν αυτά τα θέματα:

Μα, πού είναι επιτέλους τα «δώρα» που μας τάξανε, όταν μιλούσαν για τη μεγάλη εθνική υπόθεση των Ολυμπιακών Αγώνων; Αυτό διερωτώνται πολλοί - και όχι άδικα. Στο οικονομικό πεδίο, τουλάχιστον, δεν μπορεί να διακρίνει κανείς καμία ευνοϊκή συνέπεια μέχρι στιγμής. Είτε ευθύνονται οι δυσμενείς διεθνείς οικονομικές συνθήκες, ο φόβος της τρομοκρατίας και οι υψηλές τιμές, είτε η αρνητική δημοσιότητα για την προετοιμασία της Ελλάδας, γεγονός παραμένει ότι ένα στα έξι δωμάτια των ξενοδοχείων είναι ακόμη αδιάθετο για τη διάρκεια των Αγώνων (...). Η τουριστική βιομηχανία ζει μία από τις χειρότερες χρονιές της συνολικά (...). (...) Και ακόμη δεν έχουν φανεί οι συνέπειες για τον προϋπολογισμό του κράτους, οι οποίες θα είναι σίγουρα σκληρές, αφού το κόστος ξεπέρασε κατά πολύ τους, ούτως ή άλλως, φιλόδοξους αρχικούς στόχους. Τελικά, από όλη αυτή τη γιγαντιαία επιχείρηση θα μας μείνουν άραγε μόνο τα ακριβοπληρωμένα έργα υποδομής, πολλά από τα οποία - τα περισσότερα αθλητικά - δεν θα έχουν καμία χρησιμότητα στο μέλλον; («Τα «δώρα» των Ολυμπιακών Αγώνων», Τα Νέα)

Είκοσι ημέρες μένουν έως την έναρξη των Ολυμπιακών Αγώνων, ωστόσο σημαντικές παραμένουν οι εκκρεμότητες στα θέματα ασφαλείας (...). («Τέσσερις εκκρεμότητες στην ασφάλεια. Συνεχίζεται η διαπραγμάτευση μεταξύ του υπουργείου Δημόσιας Τάξης και των ξένων πρεσβειών για διάφορες γκρίζες ζώνες. Αγκάθι η ενεργοποίηση του συστήματος C4I και οι ξένοι ένοπλοι φρουροί», Τα Νέα)

Την πλάτη στην εθελοντική εργασία γύρισε η πλειονότητα των δημοσίων υπαλλήλων, παρά τις διευκολύνσεις που προέβλεπαν και ειδική άδεια 15 ημερών - πλέον της κανονικής άδειας -, προκειμένου να απασχοληθούν στη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Παρόλα αυτά μόνο στο 3% κατά μέσο όρο κυμαίνεται το ποσοστό των εργαζομένων στο Δημόσιο που υπέβαλαν αίτηση για εθελοντές στη διάρκεια των Αγώνων. («Ακούν εθελοντισμό και... φεύγουν. Μόνο το 3% των δημοσίων υπαλλήλων δήλωσαν εθελοντές στους Αγώνες παρά τα κίνητρα», Τα Νέα)

Ένα άλλο θέμα που συναντούμε στα ολλανδικά άρθρα, είναι η πώληση των εισιτηρίων. Βρέθηκαν και δύο ελληνικά άρθρα για το θέμα. Παρουσιάζεται όμως εντελώς διαφορετικά από τις εφημερίδες των δύο χωρών: τα τρία άρθρα από τις ολλανδικές εφημερίδες έχουν ως θέμα τον ισχυρισμό ότι το ενδιαφέρον για τα εισιτήρια είναι απογοητευτικό. Αυτά τα άρθρα δημοσιεύτηκαν πριν τους Ολυμπιακούς Αγώνες και παρουσιάζουν μια απαισιόδοξη εικόνα, όπως δείχνουν τα εξής αποσπάσματα:

Of er nog kaartjes te koop zijn voor de Olympische Spelen? De medewerker van het ticketbureau bij het Syntagmaplein barst in lachen uit. Alleen een bezoek aan de zwemfinales en het basketbal wordt lastig. Verder speelt de olympische sport zich grotendeels af voor lege tribunes. Van de 5,3 miljoen beschikbare kaarten zijn pas 2,9 miljoen verkocht. (...) Athoc is behoorlijk in verlegenheid gebracht door de tegenvallende belangstelling voor de Spelen. (...) Fanni Palli Petralia, minister van cultuur, verwijt Athoc een laks beleid. Athoc zegt zich niet verantwoordelijk te voelen. Maar die ruim twee miljoen kaarten raken ze natuurlijk niet meer kwijt. («Grieken verkiezen televisie boven stadion. Tegenvallende belangstelling brengt organisatiecomite in verlegenheid», Volkskrant)

Veel Grieken verwachten dat in hun land de beste Olympische Spelen ooit worden georganiseerd. (...) Die hoge verwachting van de Grieken vertaalt zich niet in de verkoop van entreekaarten. Tien dagen voor de openingsceremonie, op vrijdag 13 augustus, is nog niet de helft van het aantal kaarten verkocht. Ook de Grieken zelf lopen niet warm voor de Spelen. Een onderzoek leert dat slechts zeven van de honderd Grieken in juli toegangskaarten hebben gekocht. Een woordvoerder van de organisatie maakte bekend dat 2,2 miljoen van de 5,3 miljoen entreebewijzen zijn verkocht. Dat komt neer op 157 miljoen euro aan inkomsten. De organisatie had gehoopt 3,4 miljoen kaarten te verkopen met een waarde van 183 miljoen euro. («Nog volop kaarten voor Spelen», Trouw)

Παρά αυτή την απαισιόδοξη στάση που υπάρχει στις ολλανδικές εφημερίδες απέναντι στην κατάσταση, η Ελευθεροτυπία γράφει στις 25 Αυγούστου ότι έφτασαν στο στόχο όσον αφορά τη διάθεση των εισιτηρίων:

Η Οργανωτική Επιτροπή ανακοίνωσε χθες ότι έφτασε τον οικονομικό της στόχο σε ό,τι αφορά την πώληση των εισιτηρίων για τους Ολυμπιακούς Αγώνες. (...) Όπως ανακοίνωσε ο Μιχάλης Ζαχαράτος, έχουν διατεθεί συνολικά 3.436.000 εισιτήρια, ενώ προχθές πουλήθηκαν 53.000. («"Ο στόχος επετεύχθη"», Ελευθεροτυπία)

Η απαισιοδοξία των ολλανδικών εφημερίδων δηλαδή δεν επαληθεύτηκε τελικά. Υπάρχουν όμως τέσσερα άρθρα στις ολλανδικές εφημερίδες που γράφουν με θετικό τρόπο σχετικά με τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Τρία από αυτά τα τέσσερα άρθρα δημοσιεύτηκαν στην Trouw:

Vijf dagen voor het begin van de Olympische Spelen heeft het organisatiecomite ATHOC de bouwactiviteiten van de olympische complexen gereed verklaard. "Na vier jaar van hard werken is het moment gekomen: Athene is er klaar voor", zei voorzitter Janna Daskalaki-Angelopoulou. "De inwoners van Athene dragen met trots de olympische kleuren." («Accommodaties allemaal klaar», Trouw)

(...) nu is het toch gelukt. De stadions zijn afgebouwd, het olympisch dorp is bewoonbaar, en zelfs de tram rijdt weer, na 44 jaar van afwezigheid. (...) In een tv-toespraak dankte de Griekse premier maandag 'iedereen die heeft meegewerkt aan deze enorme klus'. Griekenland zal de komende tijd 'op een ander niveau' leven, waren de lyrische woorden van de premier. Ook de voorzitter van het Internationaal Olympisch Comite (IOC), de Belg Jacques Rogge, heeft vertrouwen in de Griekse Spelen. Tijdens de openingsceremonie van de 116de algemene ledenvergadering deze week noemde hij de terugkeer van de Olympische Spelen naar Griekenland, een 'eerbetoon aan het land waar het ooit begonnen is'. (...) "De Olympische Spelen zijn een nationale zaak. Het succes ervan zal het imago van Griekenland in de wereld bepalen", sprak de premier. Premier Karamanlis (...) rekent op een positieve balans. "We moeten de toegevoegde waarde van de Spelen ten gunste laten komen van de economie en welvaart van vandaag en voor de volgende generaties", is zijn visie. («De Grieken willen weer geschiedenis schrijven», Trouw)

De criminaliteit in Athene is sinds het begin van de Olympische Spelen drastisch gedaald. Volgens de politie is dat bovenal te danken aan de extreme veiligheidsmaatregelen die zijn getroffen. (...) Griekenland is een van de veiligste landen van de Europese Unie, maar de criminaliteit neemt zomers doorgaans flink toe als buitenlandse toeristen het doelwit zijn van zakkenrollers en woningen van op vakantie zijnde Grieken worden geplunderd. Dat is nu veel minder het geval. («Criminaliteit gedaald», Trouw)

Ένα θετικό άρθρο υπάρχει και στην NRC Handelsblad, η οποία μετά την τελετή λήξης των Ολυμπιακών Αγώνων γράφει τα εξής:

Voorzitter Jacques Rogge van het Internationaal Olympisch Comite heeft gisteren bij de slotceremonie de 28e Olympiade in Athene als "onvergetelijke droom-Spelen" betiteld.

(...) De spelen werden gisteren met veel traditionele Griekse zang en dans afgesloten. Volgens voorzitter Angelopoulos van het Griekse organisatiecomite kijkt Griekenland met trots terug op 'de thuiskomst' van de Spelen. "We hebben de wereld laten zien tot welke prestaties de Grieken in staat zijn." («Voorzitter IOC: Athene zorgde voor droom-Spelen», NRC Handelsblad)

Στις ελληνικές εφημερίδες υπάρχουν τρία άρθρα που είναι καθαρά θετικά. Η Ελευθεροτυπία γράφει π.χ. για τη σιγουριά της Γιάννας Αγγελοπούλου για την επιτυχία των Αγώνων:

Η ηγεσία της «Αθήνα 2004» είναι βέβαιη ότι το αποτέλεσμα θα είναι εντυπωσιακό. Η Γιάννα Αγγελοπούλου έδειχνε χθες περισσότερο σίγουρη από ποτέ και δεν έκρυβε την αισιοδοξία της. «Η τελετή έναρξης θα διηγείται την ιστορία της αρχαίας Ελλάδας και τη γέννηση των Αγώνων με μουσική, χορό και λαμπρότητα. Θα μαγέψει και θα αιχμαλωτίσει το κοινό σε όλο τον κόσμο. Θα σας εκπλήξουμε», είπε η πρόεδρος της «Αθήνα 2004» προς τους ξένους δημοσιογράφους. «Το μήνυμά μας είναι -σχολίασε η πρόεδρος της «Αθήνα 2004»- ότι είμαστε μια χώρα που δεν είναι μόνο υπερήφανη για την κληρονομιά της, αλλά έχει εμπιστοσύνη στο παρόν και στο μέλλον». («("Θα σας εκπλήξουμε όλους"», Ελευθεροτυπία)

Είναι ενδεικτικό ότι η εφημερίδα γράφει πως τα λόγια αυτά η Αγγελοπούλου τα απηύθυνε στους ξένους δημοσιογράφους, τους οποίους χρειάστηκε προφανώς να πείσει για την επιτυχία της Ολυμπιάδας. Το Βήμα δημοσίευσε ένα άρθρο το οποίο περιγράφει τις οικονομικές ευκαιρίες που δημιουργήθηκαν χάρη στους Ολυμπιακούς Αγώνες και που τις αρπάζουν διάφοροι κλάδοι:

(...) ο κ. Α. Χαϊτίδης, στέλεχος της οινοβιομηχανίας Ε. Τσάνταλης ΑΕ, αναγνωρίζει ότι λόγω των Ολυμπιακών Αγώνων πράγματι υπάρχει ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα ελληνικά προϊόντα στις αγορές όπου δραστηριοποιείται η εταιρεία και κυρίως στη Γερμανία (...). Παράλληλα θεωρεί ότι πρόκειται για εξαιρετική συγκυρία, δεδομένου ότι η Ολυμπιάδα συνέπεσε με την απόκτηση τα τελευταία χρόνια υψηλών ποιοτικών στάνταρντ του ελληνικού κρασιού. («Πουλάνε το «made in Greece». Τη στήριξη των διπλωματών υπόσχεται το υπουργείο Εξωτερικών. Η προίκα των αγώνων. Οι εξαγωγικές βιομηχανίες προσπαθούν να αξιοποιήσουν τη φήμη που δημιούργησαν οι Αγώνες», Το Βήμα)

Αξίζει να σημειωθεί και ένα άρθρο από Τα Νέα, το οποίο περιγράφει τη δουλειά ξένων δημοσιογράφων στην Αθήνα. Μια Γερμανίδα δημοσιογράφος, που ζει στην Ελλάδα, καταρρίπτει την εικόνα που σχεδιάζεται στον ξένο Τύπο:

«Οι προϊστάμενοί μου, στη Γερμανία, ζητούν να μάθουν επίμονα τι γίνεται εδώ, αν όλα όσα αρνητικά κυκλοφορούν και αναπαράγονται, ισχύουν. Έχουν αμφιβολίες για την ασφάλεια των Αγώνων, για το τραμ, τη μαραθώνια διαδρομή, τον προαστιακό σιδηρόδρομο, τις Ολυμπιακές εγκαταστάσεις. Δεν ξέρουν με ακρίβεια τι γίνεται στην Αθήνα και προσπαθώ να τους πείσω, μέσα από τις ανταποκρίσεις μου, ότι τα πράγματα δεν είναι έτσι όπως παρουσιάζονται στα ξένα δημοσιεύματα και τα τηλεοπτικά ρεπορτάζ». («Ζωντανή πόλη, «νεκρό» δημόσιο. Πέτρα Βίλχελμ/Γερμανία/ARD», Τα Νέα)

Μερικά άλλα θέματα που υπάρχουν στις ολλανδικές εφημερίδες είναι η ασφάλεια των Αγώνων και η τελετή έναρξης. Στις ελληνικές εφημερίδες δημοσιεύτηκαν και δύο συνεντεύξεις με τους δημάρχους δύο ξένων πόλεων οι οποίες φιλοξένησαν ή μπορεί να φιλοξενήσουν στο μέλλον τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

4.1.9 Συγκεκριμένα χαρακτηριστικά του ύφους των άρθρων στις ολλανδικές εφημερίδες

Στις αναλύσεις των θεμάτων και του ύφους των άρθρων βρέθηκαν, όπως αναφέραμε στις παραπάνω παραγράφους, πολλά άρθρα ολλανδικών εφημερίδων με αρνητικό και ειρωνικό ύφος. Θεωρούμε ενδιαφέρον να εξετάσουμε σε ποια από τις εφημερίδες αυτές συναντώνται τα περισσότερα άρθρα αυτού του είδους και για το λόγο αυτό ακολουθήσαμε την εξής μέθοδο: καταμετρήθηκαν οι τίτλοι καθώς και η αρχή και το τέλος των ολλανδικών άρθρων που περιέχουν αρνητικά ή ειρωνικά σχόλια, με βάση δηλαδή τον τίτλο και την πρώτη και την τελευταία παράγραφο (ή, στην περίπτωση σύντομων άρθρων χωρίς παραγράφους, την πρώτη και την τελευταία πρόταση). Ο τίτλος, η αρχή και το τέλος είναι ενδιαφέροντα σημεία από ρητορική άποψη, εξάλλου, συχνά είναι πολύ δύσκολο να ταξινομηθεί ολόκληρο ένα άρθρο ως αρνητικό/ειρωνικό. Χρειάζεται δηλαδή μια πραγματοποιήσιμη μέθοδος. Ο πίνακας 14 δείχνει τα αποτελέσματα.

Πίνακας 14. Ο αριθμός των τίτλων, της αρχής και του τέλους των ολλανδικών εφημερίδων που περιέχουν αρνητικά/ειρωνικά σχόλια (N=76).

	Volkskrant (N=19)	*%*	**NRC (N=29)**	*%*	**Trouw (N=28)**	*%*
Τίτλος	12	*63,2*	20	*69,0*	15	*53,6*
Αρχή	12	*63,2*	22	*75,9*	11	*39,3*
Τέλος	6	*31,6*	15	*51,7*	13	*46,4*

Από τον πίνακα 14 φαίνεται ότι η NRC Handelsblad παρουσιάζει γενικά την πιο αρνητική/ειρωνική στάση: στα τρία σημεία, δηλαδή στον τίτλο, στην αρχή και στο τέλος, παρέχει το πιο μεγάλο ποσοστό αρνητικών/ειρωνικών σχολίων (αντίστοιχα 69%, 75,9% και 51,7%) σε σύγκριση με τις άλλες δύο εφημερίδες. Η Volkskrant βρίσκεται γενικά στη δεύτερη θέση, στο τέλος όμως η Trouw παρουσιάζει ένα πιο μεγάλο ποσοστό

αρνητικών/ειρωνικών σχολίων απ' ό,τι η Volkskrant (46,4% εναντίον 31,6%). Όλες οι εφημερίδες παρουσιάζουν τα περισσότερα αρνητικά/ειρωνικά τους σχόλια είτε στον τίτλο (η Trouw) είτε στην αρχή (η NRC Handelsblad). Η Volkskrant εμφανίζει ίσο αριθμό αρνητικών/ειρωνικών σχολίων στον τίτλο και στην αρχή (και τα δύο 63,2%).

4.2 Η οπτική γωνία: οι πηγές και τα παραθέματα

Αυτή η εργασία σκοπεύει να δημιουργήσει μια εικόνα για την ειδησεογραφία για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004. Ένα σημαντικό μέσο για τη δημιουργία της εικόνας είναι η ανάλυση της οπτικής γωνίας από την οποία παρουσιάζονται οι ειδήσεις: η οπτική γωνία δείχνει από ποια πλευρά φωτίζονται τα γεγονότα. Η οπτική γωνία μπορεί να αναλυθεί με βάση τα παραθέματα των διάφορων πηγών από τις οποίες απορρέουν οι ειδήσεις. Έχουν αναλυθεί δηλαδή τα ευθέα παραθέματα, τα πλάγια παραθέματα και τα μερικά παραθέματα, τα οποία μετρήθηκαν ανά πηγή (ή ανά είδος πηγής) και ανά περίοδο. Οι πίνακες 5 και 6 δείχνουν πόσα άρθρα που εμφανίζουν μία ή περισσότερες πηγές βρέθηκαν στις ολλανδικές και στις ελληνικές εφημερίδες.

Πίνακας 5. Ο αριθμός των άρθρων με πηγή, ανά ιστορική περίοδο και ανά ολλανδική εφημερίδα (N=76).

	Vk (N=19)	%	NRC (N=29)	%	Trouw (N=28)	%	Σύνολο	%
Σεπ. 1997	1	*5*	3	*10*	2	*7*	6	*8*
Ιαν. 2000	-		-		-		-	
Φεβ. 2003	-		3	*10*	1	*4*	4	*5*
Ελγίνεια	2	*11*	1	*3*	-		3	*4*
Άλλες ειδήσεις	3	*16*	5	*17*	1	*4*	9	*12*
Οκτ. 2003	-		-		-		-	
Μάρ./Απρ. 2004	2	*11*	10	*34*	2	*7*	14	*18*
Αύγ./Σεπ. 2004	5	*26*	4	*14*	20	*71*	29	*38*
Σύνολο	13	*68*	26	*90*	26	*93*	65	*86*

Πίνακας 6. Ο αριθμός των άρθρων με πηγή, ανά ιστορική περίοδο και ανά ελληνική εφημερίδα (N=154).

	Βήμα (N=38)	%	Νέα (N=40)	%	Ελ. (N=76)	%	Σύνολο	%
Σεπ. 1997	2	*5*	4	*10*	3	*4*	9	*6*
Ιαν. 2000	3	*8*	3	*8*	6	*8*	12	*8*
Φεβ. 2003	7	*18*	4	*10*	19	*25*	30	*19*
Ελγίνεια	4	*11*	5	*13*	11	*14*	20	*13*
Άλλες ειδήσεις	3	*8*	4	*10*	1	*1*	8	*5*
Οκτ. 2003	6	*16*	5	*13*	14	*18*	25	*16*
Μάρ./Απρ. 2004	6	*16*	5	*13*	10	*13*	21	*14*
Αύγ./Σεπ. 2004	2	*5*	7	*18*	5	*7*	14	*9*
Σύνολο	33	*87*	37	*93*	69	*91*	139	*90*

Από τους πίνακες 5 και 6 φαίνεται ότι 86% των ολλανδικών άρθρων παρουσιάζουν μία ή περισσότερες πηγές, ενώ στα ελληνικά άρθρα αυτό το ποσοστό φτάνει το 90%. Στις ολλανδικές εφημερίδες, η Trouw έχει σχετικά τα περισσότερα άρθρα με πηγή (93%), ενώ

στις ελληνικές εφημερίδες τα περισσότερα άρθρα με πηγή βρίσκονται στα Νέα (επίσης 93%).

Στις παρακάτω παραγράφους θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα κατά χρονολογική σειρά. Στο τέλος, θα δοθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα.

4.2.1 Σεπτέμβριος 1997

Ο πίνακας 7 παρουσιάζει το σύνολο των παραθεμάτων που βρίσκονται στα ολλανδικά και τα ελληνικά άρθρα τον Σεπτέμβριο του 1997. Κατά αυτή την περίοδο, η Αθήνα ανέλαβε τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004.

Πίνακας 7. Ο αριθμός των λέξεων μέσα σε παραθέματα στα ολλανδικά και στα ελληνικά άρθρα, ανά πηγή, τον Σεπτέμβριο του 1997 (N=12.244).

	ολλανδικά (N=3.059)	%	ελληνικά (N=9.185)	%
ΔΟΕ	5	*0,2*	60	*0,7*
Σάμαρανκ	*5*	*0,2*	*18*	*0,2*
Ρογκ	*-*		*42*	*0,5*
ΟΕΟΑ «Αθήνα 2004»	102	*3,3*	50	*0,5*
Αγγελοπούλου	*85*	*2,8*	*50*	*0,5*
Ολυμπιακοί αξιωματούχοι	75	*2,5*	331	*3,6*
Έλληνες	*-*		*93*	*1,0*
Ολλανδοί (NOC*NSF)	*37*	*1,2*	*-*	
διεθνείς	*38*	*1,2*	*238*	*2,6*
Πολιτικές πηγές	161	*5,3*	715	*7,8*
Σημίτης	*2*	*0,1*	*554*	*6,0*
Στεφανόπουλος	*18*	*0,6*	*-*	
ελληνικές (υπόλοιπες πηγές)	*41*	*1,3*	*70*	*0,8*
διεθνείς	*100*	*3,3*	*91*	*1,0*
Αθήνα (πόλη, διοίκηση)	-		27	*0,3*
Επιχειρηματικός κόσμος (ελληνικός)	33	*1,1*	37	*0,4*
Αθλητές	-		26	*0,3*
Έλληνες	*-*		*22*	*0,2*
διεθνείς	*-*		*4*	*0,04*
ΜΜΕ (διεθνή)	-		204	*2,2*
Ελληνικός λαός (γενικός)	26	*0,8*	-	
Υπόλοιπες πηγές	42	*1,4*	23	*0,3*
Ανώνυμες πηγές	24	*0,8*	18	*0,2*
Αδιευκρίνιστες πηγές	7	*0,2*	-	
Σύνολο	475	*15,5*	1.491	*16,2*

Ο πίνακας 7 δείχνει ότι στα ολλανδικά άρθρα, η προσοχή, όσον αναφορά την επιλογή των πηγών, επικεντρώνεται στην οργανωτική επιτροπή «Αθήνα 2004» και στον διεθνή πολιτικό κόσμο (3,3%). Μέσα στην «Αθήνα 2004», η κύρια πηγή είναι η Γιάννα Αγγελοπούλου (2,8%). Μετά, 2,5% των λέξεων που αποδίδονται σε μια πηγή εκφράζονται από Ολλανδούς και διεθνείς ολυμπιακούς αξιωματούχους, ενώ οι ελληνικές πολιτικές πηγές φτάνουν το 2,2%. Στα ελληνικά άρθρα, αυτές οι πολιτικές πηγές έχουν την πρώτη

θέση (7,8%). Οι ολυμπιακοί αξιωματούχοι παίρνουν μια σημαντική θέση και στα ελληνικά άρθρα (3,6%). Ενδιαφέρον είναι και το γεγονός ότι 2,2% των λέξεων από τα ελληνικά άρθρα προέρχονται από τα διεθνή μέσα μαζικής ενημέρωσης, τα οποία έχουν έτσι την τρίτη θέση. Στα ολλανδικά άρθρα, αυτή η πηγή δεν υπάρχει.

4.2.2 Φεβρουάριος 2003

Ο πίνακας 8 παρουσιάζει το σύνολο των παραθεμάτων που υπάρχουν στα ολλανδικά και τα ελληνικά άρθρα τον Φεβρουάριο του 2003, όταν η ΔΟΕ επισκέφτηκε την Αθήνα για να επιθεωρήσει την προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων.

Πίνακας 8. Ο αριθμός των λέξεων μέσα σε παραθέματα στα ολλανδικά και στα ελληνικά άρθρα, ανά πηγή, τον Φεβρουάριο του 2003 (N=11.757).

	ολλανδικά (N=673)	*%*	**ελληνικά (N=11.084)**	*%*
ΔΟΕ	98	*14,6*	113	*1,0*
Σάμαρανκ	-		*16*	*0,1*
Ρογκ	*96*	*14,3*	*68*	*0,6*
ΟΕΟΑ «Αθήνα 2004»	-		456	*4,1*
Αγγελοπούλου	-		*392*	*3,5*
οργανωτική επιτροπή Deaflympics	-		*28*	*0,3*
Ολυμπιακοί αξιωματούχοι	-		129	*1,2*
Έλληνες	-		*110*	*1,0*
διεθνείς	-		*19*	*0,2*
Πολιτικές πηγές (ελληνικές)	45	*6,7*	985	*8,9*
Σημίτης	*16*	*2,4*	*23*	*0,2*
Αθήνα (πόλη, διοίκηση)	-		27	*0,2*
Επιχειρηματικός κόσμος (ελληνικός)	10	*1,5*	219	*2,0*
Εταιρείες δημοσκοπήσεων (ελλ.)	-		25	*0,2*
Πολιτιστικός τομέας (ελληνικός)	-		25	*0,2*
Αθλητικοί παράγοντες	-		30	*0,3*
Έλληνες	-		*17*	*0,2*
διεθνείς	-		*13*	*0,1*
Ελληνικός λαός (γενικός)	-		50	*0,5*
ΜΜΕ (ελληνικά)	-		14	*0,1*
Υπόλοιπες πηγές	-		3	*0,03*
Ανώνυμες πηγές	-		74	*0,7*
Σύνολο	153	*22,7*	2.150	*19,4*

Ο πίνακας 8 δείχνει ότι στα ολλανδικά άρθρα δεν υπάρχει μεγάλη ποικιλία πηγών. Η πλειονότητα των παραθεμάτων προέρχεται από τη ΔΟΕ (14,6%). Μέσα σε αυτή την πηγή, ο Ζακ Ρογκ αποτελεί την πιο σημαντική πηγή: σχεδόν όλα τα παραθέματα της ΔΟΕ εκφράστηκαν από το Ρογκ. Στη δεύτερη θέση, με 6,7%, βρίσκονται οι Έλληνες πολιτικοί. Η τελευταία πηγή που παρουσιάζεται στα ολλανδικά άρθρα είναι ο επιχειρηματικός κόσμος της Ελλάδας (1,5%). Στα ελληνικά άρθρα, η πρώτη θέση είναι για τους Έλληνες πολιτικούς (8,9%). Μετά, με 4,1%, η «Αθήνα 2004» είναι μια σημαντική πηγή. Στα ολλανδικά άρθρα, η οργανωτική επιτροπή δεν βρίσκεται καθόλου ως πηγή κατά αυτή την

περίοδο. Αξίζει να σημειωθεί ότι στα ελληνικά άρθρα, τα παραθέματα της ΔΟΕ δε φτάνουν παρά μόνο το 1%: μια μεγάλη διαφορά δηλαδή με την παρουσία της ΔΟΕ στα ολλανδικά άρθρα.

4.2.3 Μάιος 2003: τα Ελγίνεια μάρμαρα

Ο πίνακας 9 παρουσιάζει το σύνολο των παραθεμάτων που βρίσκονται στα ολλανδικά και τα ελληνικά άρθρα τον Μάιο του 2003, με θέμα τα Ελγίνεια μάρμαρα. Κατά εκείνη την περίοδο, ο αγώνας για την επιστροφή των μαρμάρων συνεχιζόταν ενόψει της Ολυμπιάδας του 2004, η οποία θα διεξαχθεί στο ελληνικό έδαφος.

Πίνακας 9. Ο αριθμός των λέξεων μέσα σε παραθέματα στα ολλανδικά και στα ελληνικά άρθρα, ανά πηγή, τον Μάιο του 2003 (Ελγίνεια μάρμαρα, N=16.104).

	ολλανδικά (N=4.068)	*%*	**ελληνικά (N=12.036)**	*%*
Πολιτικές πηγές	39	*1,0*	529	*4,4*
ελληνικές	-		*386*	*3,2*
ολλανδικές	*39*	*1,0*	-	
Ευρωπαϊκή Ένωση	-		*93*	*0,8*
διεθνείς	-		*50*	*0,4*
Αθήνα (πόλη, διοίκηση)	17	*0,4*	-	
Δικαιοσύνη (ελληνική)	13	*0,3*	-	
Εκπαίδευση (ελληνική)	-		122	*1,0*
Επιχειρηματικός κόσμος (διεθνής)	6	*0,1*	-	
Πολιτιστικός τομέας	89	*2,2*	1.394	*11,6*
ελληνικός	-		*969*	*8,1*
διεθνής	*89*	*2,2*	*367*	*3,0*
λόμπι (διεθνές)	-		*58*	*0,5*
Ειδικοί	6	*0,1*	7	*0,1*
Έλληνες	-		*7*	*0,1*
διεθνείς	*6*	*0,1*	-	
Vox pop[26]	-		11	*0,1*
ελληνικά	-		*7*	*0,1*
διεθνή	-		*4*	*0,03*
ΜΜΕ	157	*3,9*	129	*1,1*
ελληνικά	-		*6*	*0,05*
διεθνή	*157*	*3,9*	*123*	*1,0*
Ιστορικές πηγές	20	*0,5*	312	*2,6*
Έλληνες συγγραφείς	-		*125*	*1,0*
διεθνείς συγγραφείς	-		*20*	*0,2*
Λόρδος Βύρωνας	-		*167*	*1,4*
Λόρδος Έλγιν	*20*	*0,5*	-	
Υπόλοιπες πηγές	-		51	*0,4*
Αδιευκρίνιστες πηγές	-		34	*0,3*
Σύνολο	347	*8,5*	2.589	*21,5*

Ο πίνακας 9 δείχνει ότι σχετικά με το θέμα των Ελγινείων μαρμάρων, οι περισσότερες πηγές στα ολλανδικά άρθρα βρίσκονται στα διεθνή μίντια (3,9%). Στη δεύτερη θέση βρίσκονται οι πηγές από τον πολιτιστικό τομέα (2,2%), που είναι όλες διεθνείς. Αυτή την

[26] Vox pop: vox populi («η φωνή του λαού»), (σύντομες) συνεντεύξεις με πολίτες.

περίοδο παρουσιάζονται και μερικές ιστορικές πηγές, γεγονός που εξηγείται εύκολα από το θέμα των μαρμάρων. Όμως, στα ολλανδικά άρθρα η μοναδική ιστορική πηγή στην οποία παραπέμπεται είναι ο Λόρδος Έλγιν, ο οποίος πήρε τα μάρμαρα από τον Παρθενώνα. Δεν υπάρχει στα ελληνικά άρθρα, τα οποία όμως παρουσιάζουν έναν φιλέλληνα, το Λόρδο Βύρωνα. Στα ελληνικά άρθρα, οι ιστορικές πηγές βρίσκονται στην τρίτη θέση. Οι περισσότερες πηγές βρίσκονται στον πολιτιστικό τομέα (11,6%), γεγονός που εξηγείται και αυτό από το θέμα των γλυπτών του Παρθενώνα. Οι πολιτικοί είναι πάλι μια σημαντική πηγή (4,4%), από τους οποίους οι Έλληνες πολιτικοί αποτελούν την πλειονότητα (3,2%).

4.2.4 Μάιος 2003: άλλες ειδήσεις

Ο πίνακας 10 παρουσιάζει το σύνολο των παραθεμάτων που βρίσκονται στα ολλανδικά και τα ελληνικά άρθρα τον Μάιο του 2003, μαζί με τα άλλα θέματα που ήταν στις ειδήσεις.

Πίνακας 10. Ο αριθμός των λέξεων μέσα σε παραθέματα στα ολλανδικά και στα ελληνικά άρθρα, ανά πηγή, τον Μάιο του 2003 (άλλες ειδήσεις, N=9.332).

	ολλανδικά (N=3.863)	*%*	**ελληνικά (N=5.469)**	*%*
ΔΟΕ	172	*4,5*	-	
Ρογκ	*34*	*0,9*	-	
Όσβαλντ	*114*	*3,0*	-	
ΟΕΟΑ «Αθήνα 2004»	71	*1,8*	61	*1,1*
Αγγελοπούλου	*12*	*0,3*	*61*	*1,1*
Πολιτικές πηγές	109	*2,8*	474	*8,7*
Σημίτης	*13*	*0,3*	-	
ελληνικές (υπόλοιπες πηγές)	*91*	*2,4*	*474*	*8,7*
λόμπι (διεθνές)	*5*	*0,1*	-	
Αρχές	-		40	*0,7*
ελληνικές	-		*14*	*0,3*
διεθνείς	-		*26*	*0,5*
Αθήνα (πόλη, διοίκηση)	43	*1,1*	-	
Υπηρεσία Πληροφοριών (Ελλάδας)	-		6	*0,1*
Αστυνομία (ελληνική)	-		2	*0,04*
Μεταφορά (ελληνική)	-		60	*1,1*
Εκπαίδευση (ελληνική)	-		93	*1,7*
Επιχειρηματικός κόσμος (ελληνικός)	35	*0,9*	333	*6,1*
Αθλητικοί παράγοντες (Ολλανδοί)	119	*3,1*	-	
Ελληνικός λαός (γενικός)	28	*0,7*	-	
Vox pop (ελληνικά)	15	*0,4*	-	
ΜΜΕ (ελληνικά)	3	*0,1*	-	
Υπόλοιπες πηγές	-		5	*0,1*
Ανώνυμες πηγές	5	*0,1*	12	*0,2*
Σύνολο	600	*15,5*	1.086	*19,9*

Από τον πίνακα 10 φαίνεται ότι τα περισσότερα παραθέματα στα ολλανδικά άρθρα προέρχονται από τη ΔΟΕ (4,5%). Μέσα στη ΔΟΕ, ο Όσβαλντ είναι η κύρια πηγή (3%). Οι αθλητικοί παράγοντες βρίσκονται στη δεύτερη θέση (3,1%), και οι πολιτικές πηγές, από τις οποίες οι περισσότερες είναι ελληνικές πηγές, φτάνουν το 2,8%. Στα ελληνικά άρθρα,

οι κύριες πηγές είναι οι πολιτικές πηγές (8,7%), οι οποίες είναι όλες ελληνικές, και οι πηγές από τον ελληνικό επιχειρηματικό κόσμο (6,1%). Οι άλλες πηγές βρίσκονται σε μια πολύ κατώτερη θέση, όπως οι πηγές από την ελληνική εκπαίδευση (1,7%) και η οργανωτική επιτροπή «Αθήνα 2004» (1,1%). Η ΔΟΕ δεν παρουσιάζεται καθόλου ως πηγή, γεγονός που σχηματίζει μια μεγάλη αντίθεση με την παρουσία της στα ολλανδικά άρθρα κατά αυτή την περίοδο.

4.2.5 Μάρτιος/Απρίλιος 2004

Ο πίνακας 11 (βλέπε σελίδα 82) παρουσιάζει το σύνολο των παραθεμάτων που βρίσκονται στα ολλανδικά και τα ελληνικά άρθρα τον Μάρτιο/Απρίλιο του 2004, όταν κηρύσσεται μια πανελλαδική απεργία 24 ωρών, που προακαλεί ανησυχία για την πρόοδο των προετοιμασιών της Ολυμπιάδας.

Ο πίνακας 11 δείχνει ότι στα ολλανδικά άρθρα, σχεδόν τα μισά των παραθεμάτων προέρχονται από πηγές που σχετίζονται με τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Η οργανωτική επιτροπή «Αθήνα 2004» προσφέρει τα περισσότερα παραθέματα (5,2%), με κύρια πηγή τη Γιάννα Αγγελοπούλου (3,6%). Αυτό το ποσοστό όμως δε διαφέρει πολύ από αύτο που υπάρχει στη ΔΟΕ, το οποίο φτάνει το 5,1% και μέσα στο οποίο ο Ρογκ και ο Όσβαλντ αποτελούν τις πιο σημαντικές πηγές (3,8% συνολικά). Στην τρίτη θέση βρίσκονται οι πολιτικές πηγές (2,9%), από τις οποίες οι περισσότερες είναι ελληνικές (2,1% συνολικά). Στα ελληνικά άρθρα, ο ελληνικός επιχειρηματικός κόσμος είναι η κύρια πηγή (7,2%). Η οργανωτική επιτροπή «Αθήνα 2004» είναι η δεύτερη πηγή (6,5%). Ο πολιτιστικός κόσμος φτάνει το 5,5%, από τον οποίο στην πλειονότητα βρίσκονται οι διεθνείς πηγές (5,1%). Η ΔΟΕ βρίσκεται στην τέταρτη θέση με 3,4% των παραθεμάτων. Έτσι, στα ελληνικά άρθρα, τα παραθέματα που προέρχονται από πηγές που έχουν σχέση με τη διοργάνωση της Ολυμπιάδας φτάνουν σχεδόν το ένα τρίτο.

Πίνακας 11. Ο αριθμός των λέξεων μέσα σε παραθέματα στα ολλανδικά και στα ελληνικά άρθρα, ανά πηγή, τον Μάρτιο/Απρίλιο του 2004 (N=19.850).

	ολλανδικά (N=6.696)	%	ελληνικά (N=13.154)	%
ΔΟΕ	343	*5,1*	442	*3,4*
Ρογκ	*107*	*1,6*	*184*	*1,4*
Όσβαλντ	*145*	*2,2*	*92*	*0,7*
ΟΕΟΑ «Αθήνα 2004»	350	*5,2*	852	*6,5*
Αγγελοπούλου	*244*	*3,6*	*262*	*2,0*
εθελοντές	-		*382*	*2,9*
Ολυμπιακοί αξιωματούχοι	99	*1,5*	150	*1,1*
Έλληνες	-		*150*	*1,1*
Ολλανδοί	*78*	*1,2*	-	
διεθνείς	*21*	*0,3*	-	
Πολιτικές πηγές	193	*2,9*	362	*2,8*
Καραμανλής	*100*	*1,5*	*10*	*0,1*
ελληνικές (υπόλοιπες πηγές)	*39*	*0,6*	*352*	*2,7*
διεθνείς	*54*	*0,8*	-	
Αρχές (ελληνικές)	12	*0,2*	-	
Αθήνα (πόλη, διοίκηση)	137	*2,0*	164	*1,2*
Αστυνομία (ελληνική)	9	*0,1*	47	*0,4*
Εκπαίδευση (ελληνική)	-		55	*0,4*
Επιχειρηματικός κόσμος	34	*0,5*	942	*7,2*
ελληνικός	*34*	*0,5*	*934*	*7,1*
διεθνής	-		*8*	*0,1*
Πολιτιστικός τομέας	3	*0,04*	729	*5,5*
ελληνικός	-		*61*	*0,5*
διεθνής	*3*	*0,04*	*668*	*5,1*
Αθλητικοί παράγοντες	125	*1,9*	144	*1,1*
Έλληνες	*3*	*0,04*	*106*	*0,8*
Ολλανδοί	*122*	*1,8*	-	
διεθνείς	-		*38*	*0,3*
Ελληνικός λαός (γενικός)	27	*0,4*	-	
Vox pop (ελληνικά)	83	*1,2*	-	
ΜΜΕ	32	*0,5*	314	*2,4*
ελληνικά	*32*	*0,5*	*50*	*0,4*
διεθνή	-		*264*	*2,0*
Ιστορικές πηγές	30	*0,4*	-	
Έλληνες συγγραφείς	*5*	*0,1*	-	
Ολλανδοί συγγραφείς	*25*	*0,4*	-	
Υπόλοιπες πηγές	9	*0,1*	89	*0,7*
Ανώνυμες πηγές	4	*0,1*	105	*0,8*
Αδιευκρίνιστες πηγές	-		23	*0,2*
Σύνολο	1.490	*22,3*	4.418	*33,6*

4.2.6 Αύγουστος/Σεπτέμβριος 2004

Ο πίνακας 12 παρουσιάζει το σύνολο των παραθεμάτων που υπάρχουν στα ολλανδικά και τα ελληνικά άρθρα τον Αύγουστο/Σεπτέμβριο του 2004, όταν έλαβε χώρα η Ολυμπιάδα στην Αθήνα.

Πίνακας 12. Ο αριθμός των λέξεων μέσα σε παραθέματα στα ολλανδικά και στα ελληνικά άρθρα, ανά πηγή, τον Αύγουστο/Σεπτέμβριο του 2004 (N=20.639).

	ολλανδικά (N=11.417)		ελληνικά (N=9.222)	
ΔΟΕ	175	*1,5*	-	
Ρογκ	*175*	*1,5*	-	
ΟΕΟΑ «Αθήνα 2004»	354	*3,1*	302	*3,3*
Αγγελοπούλου	*88*	*0,8*	*133*	*1,4*
Ολυμπιακοί αξιωματούχοι (Ολλανδοί)	1	*0,01*	-	
Πολιτικές πηγές	246	*2,2*	393	*4,3*
Καραμανλής	*97*	*0,8*	-	
ελληνικές (υπόλοιπες πηγές)	*120*	*1,1*	*393*	*4,3*
διεθνείς	*8*	*0,1*	-	
λόμπι (ελληνικό)	*21*	*0,2*	-	
Αρχές (ελληνικές)	21	*0,2*	-	
Διοικήσεις (τοπικές)	15	*0,1*	488	*5,3*
Αθήνα (πόλη, διοίκηση)	*15*	*0,1*	*109*	*1,2*
Παρίσι (πόλη, διοίκηση)	-		*379*	*4,1*
Αστυνομία (ελληνική)	75	*0,7*	-	
Επιχειρηματικός κόσμος (ελληνικός)	31	*0,3*	204	*2,2*
Εταιρείες δημοσκοπήσεων	82	*0,7*	-	
ελληνικές	*14*	*0,1*	-	
ολλανδικές	*68*	*0,6*	-	
Πολιτιστικός τομέας (ελληνικός)	22	*0,2*	1.061	*11,5*
Αθλητικοί παράγοντες	320	*2,8*	-	
Ολλανδοί	*269*	*2,4*	-	
διεθνείς	*44*	*0,4*	-	
αδιευκρίνιστοι	*7*	*0,1*	-	
Ελληνικός λαός (γενικός)	50	*0,4*	-	
Vox pop	371	*3,2*	-	
ελληνικά	*317*	*2,8*	-	
διεθνή	*54*	*0,5*	-	
ΜΜΕ	67	*0,6*	239	*2,6*
ολλανδικά	*35*	*0,3*	-	
ελληνικά	*32*	*0,3*	-	
διεθνή	-		*239*	*2,6*
Υπόλοιπες πηγές	39	*0,3*	5	*0,1*
Ανώνυμες πηγές	27	*0,2*	54	*0,6*
Αδιευκρίνιστες πηγές	18	*0,2*	-	
Σύνολο	1.914	*16,8*	2.746	*29,8*

Ο πίνακας 12 δείχνει ότι στα ολλανδικά άρθρα, τα περισσότερα παραθέματα είναι τα vox pop (3,2%), από τα οποία τα περισσότερα είναι ελληνικά (2,8%). Η οργανωτική επιτροπή «Αθήνα 2004» είναι η δεύτερη πηγή (3,1%). Οι αθλητικοί παράγοντες (2,8%) είναι επίσης μια σημαντική πηγή, μαζί με τις πολιτικές πηγές (2,2%). Οι τελευταίες είναι κυρίως ελληνικές (1,9% συνολικά). Η ΔΟΕ δε φτάνει παρά μόνο το 1,5%. Στα ελληνικά άρθρα, η μεγάλη πλειονότητα των παραθεμάτων προέρχεται από τον ελληνικό πολιτιστικό τομέα (11,5%). Μετά, οι τοπικές διοικήσεις είναι επίσης μια σημαντική πηγή (5,3%). Οι πολιτικές πηγές είναι η τρίτη πηγή (4,3%), οι οποίες είναι όλες ελληνικές. Η οργανωτική επιτροπή «Αθήνα 2004» είναι η τέταρτη πηγή (3,3%), ενώ η ΔΟΕ δεν υπάρχει καθόλου ως πηγή κατά αυτή την περίοδο. Αξίζει να σημειωθεί ότι στα ελληνικά άρθρα, τα παραθέματα που

προέρχονται από τα διεθνή μέσα μαζικής ενημέρωσης φτάνουν το 2,6%. Αυτή η πηγή δε βρίσκεται στα ολλανδικά άρθρα.

4.2.7 Συνολικές ποσοτικές αναλύσεις: τα παραθέματα από όλες τις περιόδους (1997-2004)

Για να δημιουργηθεί μια ολοκληρωτική εικόνα, αυτή η παράγραφος θα περιγράψει τις συνολικές ποσοτικές αναλύσεις των παραθεμάτων από όλες τις περιόδους (1997-2004). Ο πίνακας 13 (βλέπε σελίδα 85) δείχνει το σύνολο των παραθεμάτων που βρίσκονται στα συγκεντρωθέντα ολλανδικά και ελληνικά άρθρα.

Πίνακας 13. Ο αριθμός των λέξεων μέσα σε παραθέματα στα ολλανδικά και στα ελληνικά άρθρα, ανά πηγή, από το 1997 μέχρι και το 2004 (N=89.926).

	ολλανδικά (N=29.776)		ελληνικά (N=60.150)	
ΔΟΕ	793	*2,7*	615	*1,0*
ΟΕΟΑ «Αθήνα 2004»	877	*2,9*	1.721	*2,9*
Αγγελοπούλου	*429*	*1,4*	*898*	*1,5*
Ολυμπιακοί αξιωματούχοι	175	*0,6*	610	*1,01*
Έλληνες	-		*353*	*0,6*
Ολλανδοί	*116*	*0,4*	-	
διεθνείς	*59*	*0,2*	*257*	*0,4*
Πολιτικές πηγές	793	*2,7*	3.458	*5,7*
Πρωθυπουργός Ελλάδας	*228*	*0,8*	*587*	*1,0*
Πρόεδρος της Δμοκρατίας	*18*	*0,1*	-	
ελληνικές (υπόλοιπες πηγές)	*320*	*1,1*	*2.637*	*4,4*
ολλανδικές	*39*	*0,1*	-	
Ευρωπαϊκή Ένωση	-		*93*	*0,2*
διεθνείς	*162*	*0,5*	*141*	*0,2*
λόμπι (ελληνικό)	*21*	*0,1*	-	
λόμπι (διεθνές)	*5*	*0,02*	-	
Αρχές (ελληνικές + διεθνείς)	33	*0,1*	40	*0,1*
Διοικήσεις (τοπικές)	212	*0,7*	706	*1,2*
Αθήνα (πόλη, διοίκηση)	*212*	*0,7*	*327*	*0,5*
Παρίσι (πόλη, διοίκηση)	-		*379*	*0,6*
Υπηρεσία Πληροφοριών (Ελλάδας)	-		6	*0,01*
Αστυνομία (ελληνική)	84	*0,3*	49	*0,1*
Δικαιοσύνη (ελληνική)	13	*0,04*	-	
Μεταφορά (ελληνική)	-		60	*0,1*
Εκπαίδευση (ελληνική)	-		270	*0,4*
Επιχειρηματικός κόσμος	149	*0,5*	1.735	*2,9*
ελληνικός	*143*	*0,5*	*1.727*	*2,9*
διεθνής	*6*	*0,02*	*8*	*0,01*
Εταιρείες δημοσκοπήσεων	82	*0,3*	25	*0,04*
Πολιτιστικός τομέας	114	*0,4*	3209	*5,3*
ελληνικός	*22*	*0,1*	*2116*	*3,5*
διεθνής	*92*	*0,3*	*1035*	*1,7*
λόμπι (διεθνές)	-		*58*	*0,1*
Αθλητικοί παράγοντες	564	*1,9*	174	*0,3*
Έλληνες	*3*	*0,01*	*123*	*0,2*
Ολλανδοί	*510*	*1,7*	-	
διεθνείς	*44*	*0,1*	*51*	*0,1*
αδιευκρίνιστοι	*7*	*0,02*	-	
Ειδικοί	6	*0,02*	7	*0,01*
Αθλητές	-		26	*0,04*
Ελληνικός λαός (γενικός)	131	*0,4*	50	*0,1*
Vox pop	469	*1,6*	11	*0,02*
ελληνικά	*415*	*1,4*	*7*	*0,01*
διεθνή	*54*	*0,2*	*4*	*0,01*
ΜΜΕ	259	*0,9*	900	*1,5*
ελληνικά	*67*	*0,2*	*70*	*0,1*
ολλανδικά	*35*	*0,1*	-	
διεθνή	*157*	*0,5*	*830*	*1,4*
Ιστορικές πηγές	50	*0,2*	312	*0,5*
Υπόλοιπες πηγές	90	*0,3*	176	*0,3*
Ανώνυμες πηγές	60	*0,2*	263	*0,4*
Αδιευκρίνιστες πηγές	25	*0,1*	57	*0,1*
Σύνολο	4.979	*16,7*	14.480	*24,1*

Από τον πίνακα 13 φαίνεται ότι συνολικά στα ολλανδικά άρθρα, τα περισσότερα παραθέματα προέρχονται από την οργανωτική επιτροπή «Αθήνα 2004» (2,9%). Η ΔΟΕ αποτελεί τη δεύτερη πηγή, με 2,7% των παραθεμάτων. Αυτό σημαίνει ότι στα ολλανδικά άρθρα η προσοχή όσον αφορά τις πηγές επικεντρώνεται στα οργανωτικά ζητήματα: συνολικά, η ΔΟΕ και η οργανωτική επιτροπή «Αθήνα 2004» φτάνουν το 5,6% των παραθεμάτων, το οποίο είναι λίγο πάνω από το ένα τρίτο των παραθεμάτων. Αναλύθηκε και η διαφορά ανάμεσα στο είδος των παραθεμάτων για τη ΔΟΕ και η ΟΕΟΑ «Αθήνα 2004» στις ολλανδικές και τις ελληνικές εφημερίδες. Τα ποσοστά δε διαφέρουν πολύ. Τα περισσότερα παραθέματα είναι ευθέα, ενώ τα πλάγια παραθέματα αποτελούν το δεύτερο είδος. Τα μερικά παραθέματα βρίσκονται στην τρίτη θέση. Αυτή η σειρά ισχύει για τις ολλανδικές καθώς και τις ελληνικές εφημερίδες.[27] Ένα άλλο σημαντικό είδος πηγών που εμφανίζεται στα ολλανδικά άρθρα είναι οι πολιτικές πηγές (επίσης 2,7%), από τις οποίες οι περισσότερες είναι ελληνικές (2% συνολικά). Μετά, οι (κυρίως Ολλανδοί) αθλητικοί παράγοντες και τα (κυρίως ελληνικά) vox pop είναι οι επόμενες πηγές στην ιεραρχική κατάταξη των πηγών (αντίστοιχα 1,9% και 1,6%).

Στα ελληνικά άρθρα, τα περισσότερα παραθέματα προέρχονται από τις πολιτικές πηγές (5,7%), από τις οποίες η πλειονότητα είναι οι ελληνικές πηγές (4,4%). Άλλες σημαντικές πηγές βρίσκονται στον πολιτιστικό τομέα (5,3%) και τον (ελληνικό) επιχειρηματικό κόσμο (2,9%). Η οργανωτική επιτροπή «Αθήνα 2004» φτάνει επίσης το 2,9%, ενώ 1% των παραθεμάτων προέρχεται από τη ΔΟΕ. Μαζί, φτάνουν δηλαδή το 3,9%: σχεδόν το ένα έβδομο των παραθεμάτων. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης αντιπροσωπεύονται στα ελληνικά άρθρα με 1,5% των παραθεμάτων. Τα περισσότερα από αυτά είναι ξένα.

[27] Συγκεκριμένα, για τη ΔΟΕ βρέθηκαν τα εξής ποσοστά:
ευθέα παραθέματα: 60% στα ολλανδικά άρθρα και 68% στα ελληνικά άρθρα,
πλάγια παραθέματα: 36% στα ολλανδικά άρθρα και 22% στα ελληνικά άρθρα,
μερικά παραθέματα: 5% στα ολλανδικά άρθρα και 10% στα ελληνικά άρθρα.
Για την ΟΕΟΑ «Αθήνα 2004» βρέθηκαν τα εξής ποσοστά:
ευθέα παραθέματα: 65% στα ολλανδικά άρθρα και 70% στα ελληνικά άρθρα,
πλάγια παραθέματα: 34% στα ολλανδικά άρθρα και 22% στα ελληνικά άρθρα,
μερικά παραθέματα: 1% στα ολλανδικά άρθρα και 8% στα ελληνικά άρθρα.

5. Συμπεράσματα και συζήτηση

5.1 Συμπεράσματα

Το κεντρικό θέμα αυτής της εργασίας ήταν οι διαφορές ανάμεσα στην ειδησεογραφία στις ολλανδικές εφημερίδες de Volkskrant, NRC Handelsblad και Trouw και την ειδησεογραφία στις ελληνικές εφημερίδες Το Βήμα, Τα Νέα και Ελευθεροτυπία όσον αφορά την προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 στην Αθήνα, από το 1997 μέχρι και το 2004. Η προσοχή μας εστιάστηκε στα θέματα των άρθρων, στο ύφος τους και στις πηγές και τα παραθέματα που εμφανίζονται σε αυτά. Τα θέματα και το ύφος αναλύθηκαν κυρίως με βάση τις ποιοτικές αναλύσεις των άρθρων και σύμφωνα με το πλαίσιο των ιστορικών γεγονότων από τον Σεπτέμβριο του 1997 μέχρι και τον Σεπτέμβριο του 2004. Οι πηγές και τα παραθέματα αναφέρθηκαν με βάση τις ποσοτικές αναλύσεις, επίσης σύμφωνα με το πλαίσιο των ιστορικών γεγονότων. Στο τελευταίο αυτό κεφάλαιο θα παρατεθούν τα συμπεράσματα των αναλύσεων και θα παρουσιαστεί η απάντηση στο βασικό ερώτημα.

5.1.1 Τα θέματα και το ύφος των άρθρων

Τον Σεπτέμβριο του 1997, σχεδόν όλα τα ολλανδικά και ελληνικά άρθρα αναφέρονται θετικά στην ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 από την Αθήνα. Στις ολλανδικές εφημερίδες, δηλαδή στην NRC Handelsblad και στην Trouw, υπάρχουν και κάποια κριτικά άρθρα σχετικά με τη χρηματοδότηση και το χρονοδιάγραμμα της προετοιμασίας. Από τις ελληνικές εφημερίδες, μόνο η Ελευθεροτυπία δημοσίευσε ένα κριτικό άρθρο και Τα Νέα περιέχουν ένα επίσης κριτικό άρθρο που προέρχεται από τον Αμερικανικό Τύπο.

Τον Ιανουάριο του 2000, βρέθηκε μόνο ένα ολλανδικό άρθρο, το οποίο δημοσιεύτηκε στη Volkskrant και το οποίο έχει ως θέμα τις ανησυχίες του Ζακ Ρογκ σχετικά με την προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων. Για το θέμα αυτό βρέθηκαν πέντε ελληνικά άρθρα. Παρόλο που οι ελληνικές εφημερίδες γράφουν με ανοιχτό τρόπο για τα προβλήματα σχετικά με την προετοιμασία της Ολυμπιάδας, σε δύο άρθρα, στα Νέα και στην Ελευθεροτυπία, φαίνεται ότι η επίσκεψη της ΔΟΕ στην Αθήνα θεωρείται μάλλον ένα δείγμα βοήθειας παρά μια άσκηση πίεσης και ελέγχου. Ένα άλλο σημαντικό θέμα στις ελληνικές εφημερίδες είναι τα εγκαίνια του μετρό της Αθήνας, που είναι ζωτικής σημασίας και για τη διεξαγωγή των Αγώνων.

Τον Φεβρουάριο του 2003, τα τέσσερα ολλανδικά άρθρα που βρέθηκαν έχουν όλα ως θέμα τις παρατηρήσεις της ΔΟΕ και το θέμα της ασφάλειας των Ολυμπιακών Αγώνων. Τα περισσότερα από αυτά τα άρθρα είναι πολύ σύντομα. Στις ελληνικές εφημερίδες υπάρχουν

εφτά άρθρα για το θέμα, σχετικά με την επίσκεψη της ΔΟΕ και τα κριτικά σχόλιά της. Μερικά ελληνικά άρθρα γράφουν με αισιόδοξο τρόπο, άλλα με απαισιόδοξο, για τη χρηματοδότηση της Ολυμπιάδας. Μια ιδιαίτερη θέση στα ελληνικά άρθρα έχει η Γιάννα Αγγελοπούλου, η οποία παρουσιάζεται ως το πρόσωπο που μπορεί να προσφέρει τη λύση για τα προβλήματα σχετικά με τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Σε πολλά άρθρα αναφέρεται με το μικρό της όνομα, γεγονός που δείχνει ότι χαίρει μεγάλης συμπάθειας. Άλλα θέματα που βρίσκονται στα ελληνικά άρθρα είναι, μεταξύ άλλων, η ασφάλεια των Ολυμπιακών Αγώνων, τα μέτρα για το αντιντόπινγκ, η διαδρομή της ολυμπιακής φλόγας και οικονομικές ειδήσεις που σχετίζονται με τη διοργάνωση της Ολυμπιάδας.

Τον Μάιο του 2003, τα τέσσερα ολλανδικά άρθρα που βρέθηκαν σχετικά με το θέμα των Ελγινείων μαρμάρων είναι γενικά ισορροπημένα. Δείχνουν κυρίως και τις δύο πλευρές, ενώ τα περισσότερα ελληνικά άρθρα παρουσιάζουν πηγές με μια καθαρή άποψη για το ζήτημα των Ελγινείων μαρμάρων. Εξάλλου, τα θέματα στις ελληνικές εφημερίδες σχετίζονται συχνά με το εξωτερικό, π.χ. ειδήσεις για άλλες χώρες που υποστηρίζουν την επιστροφή των μαρμάρων.

Για τον Μάιο του 2003 συγκεντρώθηκαν και άρθρα που αφορούν άλλες ειδήσεις. Τα περισσότερα ολλανδικά άρθρα έχουν ως θέμα τους αρνητικούς παράγοντες που παίζουν κάποιο ρόλο στην προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων. Μερικά άλλα άρθρα έχουν ως θέμα την πώληση των εισιτηρίων. Υπάρχουν και δύο ρεπορτάζ για τα προβλήματα στη διοργάνωση. Ρόλο παίζει και η Γιάννα Αγγελοπούλου, σε ένα ολλανδικό άρθρο το οποίο περιγράφει τις ικανότητές της και τη μεγάλη επιρροή της και όπου η Αγγελοπούλου αναφέρεται με το μικρό της όνομα. Σε μερικά άρθρα, το ύφος είναι αρνητικό και ειρωνικό, και οι Έλληνες περιγράφονται ακόμα και ως δολιοφθορείς. Στα ελληνικά άρθρα βρίσκονται διάφορα θέματα, τα οποία απουσιάζουν από τα ολλανδικά άρθρα, όπως π.χ. η ισλαμική τρομοκρατία που απειλεί τους Ολυμπιακούς Αγώνες στην Αθήνα, τα σχέδια για την απελευθέρωση του ωραρίου λειτουργίας των καταστημάτων κατά την περίοδο των Ολυμπιακών Αγώνων, η πώληση των εισιτηρίων και η επέκταση του τραμ στην Αθήνα.

Για τον Οκτώβριο του 2003, δε βρέθηκε κανένα ολλανδικό άρθρο. Έντεκα από τα 26 ελληνικά άρθρα έχουν ως θέμα την επίσκεψη του Όσβαλντ στην Αθήνα. Τα άρθρα αυτά δείχνουν ότι η πιο σοβαρή ανησυχία της ΔΟΕ είναι η ανάπτυξη της υποδομής, ιδιαίτερα του τραμ και του προαστιακού σιδηροδρόμου. Οι ελληνικές αρχές όμως είναι βέβαιες ότι τα έργα θα παραδοθούν στην ώρα τους. Οι ελληνικές εφημερίδες γράφουν με πολύ καθαρό τρόπο για τα προβλήματα και τις καθυστερήσεις στην προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων. Τα καθυστερημένα έργα κατονομάζονται και περιγράφονται. Ένα άλλο σημαντικό θέμα στα ελληνικά άρθρα είναι οι οικονομικές προοπτικές της Ελλάδας

σχετικά με τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Τα αναφερόμενα στο θέμα αυτό άρθρα παραθέτουν διάφορα σενάρια, τόσο θετικά όσο και αρνητικά.

Τον Μάρτιο/Απρίλιο του 2004, δύο ολλανδικά άρθρα και τρία ελληνικά άρθρα έχουν ως θέμα την πανελλαδική απεργία και τη στάση της ΔΟΕ απέναντι σε αυτό το θέμα. Η ερμηνεία των δηλώσεων του Ρογκ είναι πολύ διαφορετική: ενώ οι ολλανδικές εφημερίδες δίνουν έμφαση στα αρνητικά του σχόλια, οι ελληνικές εφημερίδες κάνουν το αντίθετο και δίνουν έμφαση στα θετικά του λόγια. Θετικά ολλανδικά άρθρα υπάρχουν για το θέμα της ασφάλειας. Οπωσδήποτε όμως, τα περισσότερα ολλανδικά άρθρα είναι καθαρά αρνητικά για την προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων. Τα άρθρα αυτά χαρακτηρίζονται συχνά από ειρωνικό ύφος και παραπειστική φρασεολογία. Ένα σημαντικό θέμα στις ελληνικές εφημερίδες είναι οι απαισιόδοξες οικονομικές προοπτικές της Ελλάδας σχετικά με τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Τα άλλα θέματα στις ελληνικές εφημερίδες είναι π.χ. η ολυμπιακή φλόγα και οι λαμπαδηδρόμοι.

Τον Αύγουστο/Σεπτέμβριο του 2004, σημαντικά θέματα στα άρθρα είναι οι υπερβάσεις του αρχικού προϋπολογισμού για τους Αγώνες, η αύξηση του δημόσιου χρέους λόγω αυτών των υπερβάσεων και η αύξηση του ελλείμματος προϋπολογισμού. Αυτά τα θέματα υπάρχουν σε πέντε ολλανδικά άρθρα και σε τρία ελληνικά. Ένα άλλο σημαντικό θέμα στις ολλανδικές εφημερίδες είναι η μεταμόρφωση την οποία υπέστη η πόλη της Αθήνας. Και τα πέντε άρθρα όμως πάνω σε αυτό το θέμα τελειώνουν με αρνητικά στοιχεία. Εμφανίζεται και το φαινόμενο της γελοιοποίησης του ελληνικού τρόπου προετοιμασίας της Ολυμπιάδας: σε πολλά άρθρα, ο ελληνικός τρόπος εργασίας απεικονίζεται ως άτεχνος και ερασιτεχνικός. Αυτό το συγκεκριμένο χαρακτηριστικό βρίσκεται κατά αυτή την περίοδο για πρώτη φορά και σε μια ελληνική εφημερίδα, στα Νέα. Γενικά, στα Νέα υπάρχουν πολλά κριτικά άρθρα σχετικά με τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Πέντε από τα έξι άρθρα που δημοσιεύτηκαν στην εφημερίδα κατά αυτή την περίοδο αποπνέουν μια κριτική στάση. Ένα άλλο θέμα που συναντούμε στα ολλανδικά άρθρα, είναι η πώληση των εισιτηρίων. Βρέθηκαν και δύο ελληνικά άρθρα για αυτό το θέμα, ο τρόπος που παρουσιάζεται όμως το θέμα στις εφημερίδες των δύο χωρών είναι εντελώς διαφορετικός: ενώ τα τρία ολλανδικά άρθρα έχουν ως θέμα τον ισχυρισμό ότι το ενδιαφέρον για τα εισιτήρια είναι απογοητευτικό, τα ελληνικά άρθρα παρουσιάζουν μια πολύ θετική εικόνα. Υπάρχουν και άρθρα που είναι γενικώς θετικά: τέσσερα στις ολλανδικές εφημερίδες και τρία στις ελληνικές.

Στις αναλύσεις των θεμάτων και του ύφους των άρθρων βρέθηκαν πολλά άρθρα ολλανδικών εφημερίδων με αρνητικό και ειρωνικό ύφος. Από τις αναλύσεις των τίτλων, της αρχής και του τέλους των άρθρων φάνηκε ότι η NRC Handelsblad παρουσιάζει γενικά

την πιο αρνητική/ειρωνική στάση: στον τίτλο, στην αρχή και στο τέλος παρέχει το πιο μεγάλο ποσοστό αρνητικών/ειρωνικών σχολίων σε σύγκριση με τις άλλες δύο εφημερίδες. Η Volkskrant βρίσκεται γενικά στη δεύτερη θέση, στο τέλος όμως η Trouw παρουσιάζει ένα πιο μεγάλο ποσοστό αρνητικών/ειρωνικών σχολίων απ' ό,τι η Volkskrant. Η NRC Handelsblad και η Trouw παρουσιάζουν τα περισσότερα αρνητικά/ειρωνικά τους σχόλια είτε στον τίτλο είτε στην αρχή, ενώ η Volkskrant εμφανίζει ίσο αριθμό αρνητικών/ειρωνικών σχολίων στον τίτλο και στην αρχή.

5.1.2 Η οπτική γωνία: οι πηγές και τα παραθέματα

Από τις αναλύσεις των παραθεμάτων των διάφορων πηγών μπορούμε να συμπεράνουμε τα εξής: στις ολλανδικές εφημερίδες, η ΔΟΕ υπήρξε η πρώτη πηγή κατά δύο περιόδους, τον Φεβρουάριο του 2003 και τον Μάιο του 2003 (στις άλλες ειδήσεις). Τον Μάρτιο/ Απρίλιο του 2004, η ΔΟΕ ήταν η δεύτερη πηγή. Η ΟΕΟΑ «Αθήνα 2004» ήταν η πρώτη πηγή επίσης κατά δύο περιόδους, τον Σεπτέμβριο του 1997 και τον Μάρτιο/Απρίλιο του 2004. Ήταν η δεύτερη πηγή τον Αύγουστο/Σεπτέμβριο του 2004, όταν τα (κυρίως ελληνικά) vox pop ήταν η πρώτη πηγή. Στις ελληνικές εφημερίδες, οι (κυρίως Έλληνες) πολιτικοί αποτελούσαν την πρώτη πηγή τον Σεπτέμβριο του 1997, τον Φεβρουάριο του 2003 και τον Μάιο του 2003. Ο (κυρίως ελληνικός) πολιτιστικός κόσμος ήταν η πρώτη πηγή κατά τον Μάιο του 2003 (στις ειδήσεις σχετικά με τα Ελγίνεια μάρμαρα) και τον Αύγουστο/Σεπτέμβριο του 2004, ενώ τον Μάρτιο/ Απρίλιο του 2004, ο ελληνικός επιχειρηματικός κόσμος αποτελούσε την πρώτη πηγή.

Συνολικά, στις ολλανδικές εφημερίδες, η προσοχή, όσον αφορά τις πηγές, επικεντρώνεται στα οργανωτικά ζητήματα: η ΔΟΕ και η οργανωτική επιτροπή «Αθήνα 2004» μαζί αποτελούν το 5,6% των παραθεμάτων, το οποίο είναι λίγο πάνω από το ένα τρίτο του συνόλου των παραθεμάτων. Ένα άλλο σημαντικό είδος πηγών που εμφανίζεται στα ολλανδικά άρθρα είναι οι (κυρίως ελληνικές) πολιτικές πηγές (2,7%). Μετά, οι (κυρίως Ολλανδοί) αθλητικοί παράγοντες και τα (κυρίως ελληνικά) vox pop είναι οι επόμενες πηγές στην ιεραρχική κατάταξη των πηγών.

Στις ελληνικές εφημερίδες, συνολικά, τα περισσότερα παραθέματα προέρχονται από τις (κυρίως ελληνικές) πολιτικές πηγές (5,7%). Άλλες σημαντικές πηγές βρίσκονται στον πολιτιστικό τομέα (5,3%) και τον (ελληνικό) επιχειρηματικό κόσμο (2,9%). Η οργανωτική επιτροπή «Αθήνα 2004» και η ΔΟΕ αποτελούν μαζί το 3,9% των παραθεμάτων: σχεδόν το ένα έβδομο των παραθεμάτων.

5.1.3 Η ολοκληρωμένη εικόνα

Με βάση τις αναλύσεις των θεμάτων και του ύφους των άρθρων, καθώς και τις αναλύσεις των πηγών και των παραθεμάτων, μπορούμε τώρα να απαντήσουμε στο βασικό ερώτημα αυτής της εργασίας: υπάρχει μια ποικιλία θεμάτων στις ολλανδικές και στις ελληνικές εφημερίδες κατά τις περιόδους που συμπεριλήφθηκαν στην έρευνα. Σε ολλανδικά και ελληνικά άρθρα με το ίδιο θέμα, η διαφορά βρίσκεται στην παρουσίαση των ειδήσεων, δηλαδή στην έμφαση που δίνεται, στην ερμηνεία και στα συμπεράσματα που εξάγονται από τα γεγονότα. Εξάλλου, φαίνεται ότι τα άρθρα στις ολλανδικές εφημερίδες εμφανίζουν συχνά ένα αρνητικό ή ειρωνικό ύφος, γεγονός που δεν υπάρχει παρά μόνο σπάνια στις ελληνικές εφημερίδες. Γενικά, η NRC Handelsblad παρουσιάζει την πιο αρνητική/ειρωνική στάση στους τίτλους, στην αρχή και στο τέλος των άρθρων. Όσον αφορά την οπτική γωνία των άρθρων με βάση τις πηγές, στις ολλανδικές εφημερίδες, η προσοχή εστιάζεται στα οργανωτικά ζητήματα: η ΟΕΟΑ «Αθήνα 2004» και η ΔΟΕ είναι οι πρώτες πηγές. Στις ελληνικές εφημερίδες οι (κυρίως ελληνικές) πολιτικές πηγές αποτελούν την πλειονότητα των πηγών. Η οπτική γωνία από την οποία παρουσιάζονται τα γεγονότα σχετικά με τους Ολυμπιακούς Αγώνες στις ολλανδικές εφημερίδες διαφέρει δηλαδή πολύ από την οπτική γωνία που υπάρχει στις ελληνικές εφημερίδες. Μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η οπτική γωνία καθώς και το ύφος που συναντούμε στα άρθρα των ολλανδικών εφημερίδων διαφέρουν από την οπτική γωνία και το ύφος των ελληνικών άρθρων. Με άλλα λόγια, σημαντικοί παράγοντες της ειδησεογραφίας σχετικά με τους Ολυμπιακούς Αγώνες διαφέρουν στις δύο χώρες.

5.2 Συζήτηση

Με αυτή τη μελέτη προσπαθήσαμε να προσφέρουμε μια συμβολή στην έρευνα για την ειδησεογραφία σχετικά με ελληνικά θέματα σε ολλανδικές και σε ελληνικές εφημερίδες, με εστίαση στο θέμα της προετοιμασίας των Ολυμπιακών Αγώνων. Θα μπορούσε να επεκταθεί η έρευνα πάνω σε άλλα θέματα, στις ολλανδικές και στις ελληνικές ειδήσεις, που αφορούν την Ελλάδα. Εκτός από τις εφημερίδες, θα μπορούσαν να αναλυθούν και οι ειδήσεις στην τηλεόραση και ακόμα και στους διαδικτυακούς τόπους.

Οι αναλύσεις στην παρούσα έρευνα είναι εν μέρει ποσοτικές, θα μπορούσαν όμως να επεκταθούν σε μια μελλοντική έρευνα και πάνω στα θέματα που αναφέρονται στις ολλανδικές και στις ελληνικές ειδήσεις. Με βάση τις στατιστικές αναλύσεις που παρατίθενται εδώ, η μελλοντική έρευνα θα έχει τη «ραχοκοκαλιά» που χρειάζεται.

Όσον αφορά τον ορισμό της οπτικής γωνίας, σε αυτή την έρευνα η οπτική γωνία έχει αναλυθεί κυρίως με βάση τα παραθέματα των διαφόρων πηγών. Υπάρχουν όμως και άλλα μέσα με τα οποία μπορεί να αναλυθεί η οπτική γωνία ενός κειμένου, όπως η συχνότητα των λέξεων που εκφράζουν ένα βαθμό ή μια θετική ή αρνητική κριτική και οι οποίες βρίσκονται έξω από τα παραθέματα, δηλαδή στο μέρος του κειμένου που βαραίνει τον συγγραφέα/δημοσιογράφο. Για μια τέτοια προσέγγιση, οι Sanders & Redeker (1993, 1996) προσφέρουν ένα αξιοποιήσιμο υπόδειγμα, βάση του οποίου γίνεται η διαίρεση ενός κειμένου στο λεγόμενο *base space* και στο *embedded space*. Αυτή η προσέγγιση όμως απαιτεί μια εκτενή ποιοτική ανάλυση των κειμένων. Στην περίπτωση ενός μεγάλου αριθμού κειμένων, μια τέτοια ανάλυση απαιτεί πολύ χρόνο. Εξαιτίας αυτού του γεγονότος, αυτός ο τρόπος ανάλυσης ήταν ανέφικτος για τα 230 άρθρα που συγκεντρώθηκαν για την παρούσα εργασία. Στη μελλοντική έρευνα όμως, ίσως μπορεί να παίξει ουσιαστικό ρόλο.

Ένα θέμα που θίξαμε επίσης σε αυτή την έρευνα, είναι η σοβαρή οικονομική κρίση που υπάρχει σήμερα στην Ελλάδα (2008-2010). Μερικά άρθρα που συγκεντρώθηκαν για την έρευνά μας, δείχνουν ότι η διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων έπαιξε σημαντικό ρόλο στην αύξηση του ελλείμματος προϋπολογισμού της Ελλάδας.[28] Θα ήταν, πιστεύουμε, ενδιαφέρον να εξεταστεί σε ποιο βαθμό οι Ολυμπιακοί Αγώνες συνέβαλαν στη σημερινή χαλεπή οικονομική κατάσταση της χώρας, ερώτημα που δυστυχώς ξεφεύγει από τα όρια της παρούσας μελέτης.

[28] Βλέπε παράγραφο 4.1.8.

Βιβλιογραφία

Altschull, J. (1984). *Agents of power*. New York: Longman.

Atwater, T., & Green, N.F. (1988). News sources in network coverage of international terrorism. *Journalism Quarterly, 65* (4) (σελ. 967-971).

Beniger, J.R., & Gusek, J.A. (1955). The cognitive revolution in public opinion and communication research. Σε T.L. Glasser και C.T. Salmon (Eds), *Public opinion and the communication of consent* (σελ. 217-248). New York: The Guildford Press.

Berlo, D. (1960). *The process of communication: An introduction to theory and practice*. San Francisco: Rinehart Press.

Γενικά στοιχεία, Τα Νέα. Συμβουλή στις 13 Νοεμβρίου 2009, από http://www.dol.gr/ekd_nea.htm

Γενικά στοιχεία, Τα Νέα Σαββατοκύριακο. Συμβουλή στις 13 Νοεμβρίου 2009, από http://www.dol.gr/ekd_neasav.htm

Γενικά στοιχεία, Το Βήμα. Συμβουλή στις 13 Νοεμβρίου 2009, από http://www.dol.gr/ekd_bima.htm

Γενικά στοιχεία, Το Βήμα της Κυριακής. Συμβουλή στις 13 Νοεμβρίου 2009, από http://www.dol.gr/ekd_kyrbima.htm

Deuze, M. (2002). National news cultures: A comparison of Dutch, German, British, Australian, and U.S. journalists. *Journalism and Mass Communication Quarterly, 79* (1) (σελ. 134-149).

Dijk, A. (2004). Η κάλυψη του πολέμου στο Κοσσυφοπέδιο από τον ελληνικό και ολλανδικό Τύπο (Μάρτιος-Ιούνιος 1999). Universiteit van Amsterdam: πτυχιακή εργασία.

Εξαμηνιαία οικονομική έκθεση της μητρικής εταιρείας και του ομίλου της περιόδου 1η Ιανουαρίου 2009 έως 30ης Ιουνίου 2009, Χ.Κ. Τεγόπουλος Εκδόσεις Α.Ε. Συμβουλή στις 13 Νοεμβρίου 2009, από http://www.enet.gr/?i=news.el.oikonomikastoixeia_plirofories

Fouhy, E., & Schaffer, J. (1995). Civic journalism - Growing and evolving. Σε Keeping in touch: How the media can connect with the public, *Niemann Reports, 49* (σελ. 16-19).

Galtung, J., & Ruge, M.H. (1965). The structure of foreign news. *Journal of Peace Research, 2* (1) (σελ. 64-91).

Gans, H.J. (1979). *Deciding what's news: A study of CBS Evening News, NBC Nightly News, Newsweek and Time.* New York: Pantheon Books.

Gerbner, G., Gross, L., Morgan, M., & Signorielli, N. (1980). The 'mainstreaming' of America: Violence profile no. 11. *Journal of Communication, 30* (3) (σελ. 10-29).

Gitlin, T. (1980). *The whole world is watching*. Berkeley: University of California Press.

Hallin, D. (1986). *The uncensored war: The media and Vietnam*. Berkeley: University of California Press.

Ιστορία της Εταιρείας, Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη (ΔΟΛ). Συμβουλή στις 13 Νοεμβρίου 2009, από http://www.dol.gr/h1922.htm

Johnstone, J.W.C., Slawski, E.J., & Bowman, W.W. (1972). The professional values of American newsmen. *Public Opinion Quarterly, 36* (σελ. 522-540).

Klapper, J.T. (1960). *The effects of mass communication*. New York: Free Press.

Korte geschiedenis, de Volkskrant. Συμβουλή στις 9 Νοεμβρίου 2009, από http://www.volkskrant.nl/service/article294988.ece

Kussendrager, N., & Lugt, D. van der, (2005). *Basisboek Journalistiek. Achtergronden, genres, vaardigheden.* Groningen, κτλ.: Wolters-Noordhoff.

Lang, K., & Lang, G.E. (1983). *The battle for public opinion: the president, the press, and the polls during Watergate*. New York: Columbia University Press.

Martin, S.R. (1988). Proximity of event as factor in selection of news sources. *Journalism Quarterly, 65* (4) (σελ. 986-989, 1043).

McCombs, M.E., & Shaw, D.L. (1972). The agenda-setting function of mass media. *Public Opinion Quarterly, 36* (2) (σελ. 176-187).

Media guide. Τουλάχιστον 2,2 εκατομμύρια αναγνώστες το μήνα. Συμβουλή στις 4 Σεπτεμβρίου 2010, από http://www.enet.gr/?i=issue.el.mediaguide

Mott, F.L. (1952). *The news in America*. Cambridge: Harvard University Press.

Noelle-Neumann, E. (1973). Return to the concept of powerful mass media. Σε H. Eguchi και K. Sata (Eds), *Studies of broadcasting: An international annual of broadcasting science* (σελ. 67-112). Tokyo: Nippon Hoso Kyokai.

Noelle-Neumann, E. (1980). Mass media and social change in developed societies. Σε G.C. Wilhoit και H. de Bock (Eds), *Mass communication review yearbook, vol. 1* (σελ. 657-678). Beverly Hills: Sage.

Rennen, T. (2000). *Journalistiek als kwestie van bronnen. Ontwikkeling en toepassing van een bron-georiënteerde benadering van journalistiek.* Delft: Eburon.

Rümke, I. *Korte geschiedenis van NRC Handelsblad*. Συμβουλή στις 9 Νοεμβρίου 2009, από http://www.nrc.nl/krant/article1889982.ece/Korte_geschiedenis_van_%3Cbr%3ENRC_Handelsblad

Sanders, J., & Redeker, G. (1993). Linguistic perspective in short news stories. Poetics, 22 (pp. 69-87).

Sanders, J., & Redeker, G. (1996). Perspective and the representation of speech and thought in narrative discourse. In G. Fauconnier & E. Sweetser (Eds.), Spaces, worlds and grammar (pp. 290-317). Chicago / London: The University of Chicago Press.

Σβορώνος, Ν.Γ. (1999). Επισκόπηση της νεοελληνικής ιστορίας. Αθήνα: Εκδόσεις Θεμέλιο.

Schramm, W. (1971). The nature of communication between humans. Σε W. Schramm και D. Roberts (Eds), *The process and effects of mass communication* (σελ. 3-53). Urbana: University of Illinois Press.

Seo, S.K. (1988). *Source-press relationship: Major characteristics of sources which*

influence selection of sources in news coverage. Paper presented to the Newspaper Division, Association for Education in Journalism and Mass Communication, Portland.

Severin, W.J., & Tankard, J.W. (2001). *Communication theories. Origins, methods, and uses in the mass media.* New York, κτλ.: Longman.

Shoemaker, P.J., & Reese, S.D. (1996). *Mediating the message. Theories of influences on mass media content.* New York: Longman.

Sigal, L.V. (1973). *Reporters and officials*. Lexington: D.C. Heath.

The organisation, the IOC. Συμβουλή στις 16 Νοεμβρίου 2009, από http://www.olympic.org/en/content/The-IOC/The-IOC-Institution1/

Trouw, historie. Συμβουλή στις 13 Νοεμβρίου 2009, από http://www.trouw.nl/service/article1847641.ece/Trouw_historie.html

Trouw, nu. Συμβουλή στις 15 Νοεμβρίου 2009, από http://www.trouw.nl/service/article1847639.ece/Trouw_nu.html

Tuchman, G. (1973). Making news by doing work: Routinizing the unexpected. *The American Journal of Sociology, 79* (1) (σελ. 110-131).

Voakes, P.S. (1999). Civic duties: Newspaper journalists' views on public journalism. *Journalism and Mass Communication Quarterly, 76* (4) (σελ. 756-774).

Weaver, D.H. (1977). Political issues and voter need for orientation. Σε D.L. Shaw και M.E. McCombs (Eds), *The emergence of American political issues: The agenda-setting function of the press* (σελ. 107-119). St. Paul: West.

Weaver, D.H., & Wilhoit, G.C. (1991). *The American journalist: A portrait of U.S. news people and their work*. Bloomington: Indiana University Press.

Παράρτημα 1. Υλικό έρευνας: άρθρα χωρίς συνεντεύξεις

Η συνολική έκταση των άρθρων, χωρίς συνεντεύξεις, στις ολλανδικές εφημερίδες:

Εφημερίδα	Έκταση
Volkskrant	8.675
NRC Handelsblad	12.336
Trouw	8.824
Σύνολο	**29.835**

Η συνολική έκταση των άρθρων, χωρίς συνεντεύξεις, στις ελληνικές εφημερίδες:

Εφημερίδα	Έκταση
Βήμα	28.310
Νέα	20.298
Ελευθεροτυπία	35.322
Σύνολο	**83.930**

Ο τίτλος, η ημερομηνία και η έκταση των άρθρων, χωρίς συνεντεύξεις, στις ολλανδικές και ελληνικές εφημερίδες, ανά περίοδο:

Σεπτέμβριος 1997

Εφημερίδα	Τίτλος	Ημερομηνία	Έκταση
Volkskrant	Athene krijgt in 2004 Olympische Spelen terug	06/09/1997	142
Volkskrant	Athene verslaat Mandela in Olympisch duel	06/09/1997	400
Volkskrant	Eindelijk Athene	08/09/1997	441
Σύνολο			**983**
NRC	Comité wijst Spelen aan Athene toe	06/09/1997	548
NRC	Olympische euforie op Griekse beurs	09/09/1997	159
NRC	Griekenland speelt gevaarlijk spel, vindt Turkije	15/10/1997	307
Σύνολο			**1.014**
Trouw	Athene haalt Olympische Spelen weer thuis	06/09/1997	982
Trouw	Nationaal Archeologisch Museum in Athene opnieuw ingericht	12/12/1997	80
Σύνολο			**1.062**
Βήμα	Ο ποταμός των δολαρίων. Η Αθήνα 2004 αφετηρία για την Ανάπτυξη. Πώς θα αλλάξει η όψη όλης της χώρας. Τα έξοδα, τα έσοδα και τα προσδοκώμενα κέρδη των Αγώνων	07/09/1997	58
Βήμα	Η νέα Αθήνα του 2004. Το ημερολόγιο των ολυμπιακών έργων. Ποιες είναι οι περιοχές της Αττικής που αναβαθμίζονται με τη διοργάνωση	07/09/1997	1.353
Βήμα	Μετά τη νίκη. Η διαφορά θα φανεί από το 2000. Το νέο πρόσωπο της χώρας και τι θα αλλάξει στην καθημερινότητά μας	07/09/1997	480
Βήμα	Η «φόνισσα», ο «εξολοθρευτής» και οι «big business». Ποιοι ήξεραν από την Πέμπτη ότι η Αθήνα θα νικήσει	07/09/1997	1.728
Βήμα	Τα άλλα χρυσά μετάλλια. Ποιοι κλάδοι της οικονομίας και ποια επαγγέλματα θα πάρουν το σημαντικότερο κομμάτι από μια πίτα πολλών δισεκατομμυρίων	07/09/1997	793
Σύνολο			**4.412**
Νέα	«Δεν θα θιγεί η περιφέρεια». Κατηγορηματική διαβεβαίωση Σημίτη ότι η Ολυμπιάδα δεν θα επηρεάσει τα έργα στην υπόλοιπη	08/09/1997	800

	Ελλάδα		
Νέα	1,6 δισ. δολάρια στην Αθήνα. Χρυσή ευκαιρία για την Ελλάδα οι Ολυμπιακοί Αγώνες, επισημαίνει η «Γουολ Στριτ Τζέρναλ»	09/09/1997	364
Νέα	Το στίγμα της ημέρας. Οι επιλογές Καραμανλή άνοιξαν τους ασκούς του Αιόλου στη Ν.Δ.	11/09/1997	391
Σύνολο			**1.555**
Ελ.	Η Αθήνα ανέλαβε την διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004	05/09/1997	1.061
Ελ.	Αθηνάζε! Ο θρίαμβος: Σαρώσαμε τη Ρώμη, κόντρα στις προβλέψεις. Το στοίχημα: Ν' αποκαταστήσουμε τη χαμένη τιμή των Αγώνων. Το χρέος μας: Ενωμένοι ν' αποδειχθούμε "πολλώ κάρρονες". Σημίτης: Νίκησε η σύγχρονη Ελλάδα	06/09/1997	953
Ελ.	Επτά άθλοι σε 7 χρόνια. Αθήνα 2004.Τι πρέπει να γίνει στην Ελλάδα μέχρι την Ολυμπιάδα. Γ. Αγγελοπούλου στην «Κ.Ε.»: «Αν δεν πίστευα κι εγώ στη νίκη, θα ήμασταν χαμένοι. Ξεκινάμε από αύριο κιόλας»	07/09/1997	1.204
Σύνολο			**3.218**

Ιανουάριος 2000

Εφημερίδα	Τίτλος	Ημερομηνία	Έκταση
Volkskrant	Athene heeft geen haast met olympische werken	28/01/2000	59
Σύνολο			**59**
Βήμα	Οι δελφινομαχίες στον Δήμο Αθηναίων. Τα φαβορί, τα αουτσάιντερ και τα συντροφικά μαχαιρώματα. Εν όψει της επικείμενης αποχώρησης του Δ. Αβραμόπουλου άρχισε ο αγώνας των «υποψηφίων» για την «κατάληψη» της δημαρχίας	23/01/2000	1.081
Βήμα	Ενστάσεις & Προτάσεις	23/01/2000	99
Βήμα	Γιατί δεν θα γίνει υπουργείο του 2004. Τι είπε ο κ. Σημίτης για τις καθυστερήσεις στα έργα των Ολυμπιακών Αγώνων	30/01/2000	324
Βήμα	«Τρέχουν» για το 2004 και για το ΚΠΣ. Σύσκεψη της Επιτροπής Μεγάλων Έργων για τις εκκρεμότητες. Η κυβέρνηση θέλει να κλείσει τα ανοιχτά μέτωπα των δύσκολων εργολαβιών και να επιταχύνει τις αποφάσεις για τα επόμενα βήματα	13/02/2000	1.002
Σύνολο			**2.506**
Νέα	Κατευθύνσεις: Για τους διευθυντές αθλημάτων. Παρέμβαση ΔΟΕ	20/01/2000	654
Νέα	Ρογκ: ανησυχεί για “καθυστερήσεις” και όρισε “αυστηρές προσθεσμίες”. Έσφιξε τα λουριά	28/01/2000	575
Νέα	ΔΟΕ: Ερωτήσεις μέσω δορυφόρου στους υπουργούς τον Φεβρουάριο. Θέλει εγγυήσεις από την κυβέρνηση	28/01/2000	427
Σύνολο			**1.656**
Ελ.	Το 2002 ο σταθμός στο Φιξ	03/01/2000	610
Ελ.	Καρτέρι για τους 860.000 πελάτες του Μετρό	25/01/2000	1.268
Ελ.	Μετρό: Εγκαίνια μιας άλλης εποχής	28/01/2000	801
Ελ.	Υπαινιγμοί από το κλιμάκιο	28/01/2000	594
Ελ.	Κρατηθείτε... Υπογειωνόμαστε	29/01/2000	539
Ελ.	Οι πρώτοι στο πρώτο του ταξίδι	30/01/2000	705
Ελ.	Μετρό: 2 εκατ. Αθηναίοι έκαναν "test drive"	31/01/2000	736
Σύνολο			**5.253**

Φεβρουάριος 2003

Εφημερίδα	Τίτλος	Ημερομηνία	Έκταση
NRC	IOC tevreden over voortgang Athene	15/01/2003	81
NRC	IOC-voorzitter weer bezorgd over Spelen in Athene	22/02/2003	71
NRC	Prijskaartje beveiliging Spelen is Grieken te hoog	24/02/2003	449
Σύνολο			**601**
Trouw	Grieken verwerpen kritiek van IOC	25/02/2003	72
Σύνολο			**72**
Βήμα	Siemens: Καρποί από την αναδιοργάνωση. Η ελληνική εταιρεία παρουσίασε αξιοσημείωτη αύξηση στα κέρδη και στις πωλήσεις	02/02/2003	464
Βήμα	Τη δε σήμερα τη εβδόμη	02/02/2003	133
Βήμα	Φρενάρει η ανάπτυξη, λέει ο ΟΟΣΑ. Υποχώρηση επενδύσεων σε ακίνητα, διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος, εμμονή του υψηλού πληθωρισμού. Τα πρώτα στοιχεία της επόμενης έκθεσης για την πορεία της ελληνικής οικονομίας το 2003 και το 2004	23/03/2003	1.058
Σύνολο			**1.655**
Νέα	Ολυμπιακή εκεχειρία Σημίτη - Γιάννας. Βρήκαν λύση για την «τρύπα» του «2004»	06/02/2003	500
Νέα	Άγρια κόντρα Ρογκ και κυβέρνησης	22/02/2003	406
Νέα	Πυροσβεστική παρέμβαση για το «αργό συρτάκι» του Ρογκ. Αθήνα 2004	24/02/2003	585
Νέα	Στο κόκκινο οι σχέσεις Βενιζέλου - Γιάννας. Δημόσιος διαπληκτισμός του υπουργού Πολιτισμού με την πρόεδρο της Οργανωτικής Επιτροπής	25/02/2003	1.227
Σύνολο			**2.718**
Ελ.	Αλλαγές με αιχμές	19/02/2003	494
Ελ.	Αθήνα: 4 κυρίες θα τη νοικοκυρέψουν. Ολυμπιακοί Αγώνες: Βάσω, Γιάννα, Ντόρα, Φώφη με φιλοφρονήσεις και ... καρφάκια	19/02/2003	559
Ελ.	Μεταξύ κυριών...	19/02/2003	123
Ελ.	Με οδηγό τη Βαρκελώνη στο 2004. Η Γιάννα Αγγελοπούλου συναντήθηκε χθες με το βασιλικό ζεύγος της Ισπανίας	20/02/2003	392
Ελ.	Σεμνός	21/02/2003	99
Ελ.	Εκπλήσσεται η Βάσω από το «καμπανάκι» του Ρογκ. Ασφάλεια, έργα Ελληνικού, Καραϊσκάκη οι αιτίες της ανησυχίας της ΔΟΕ	24/02/2003	544
Ελ.	Φλόγα πέντε ηπείρων. 2004: Ο γύρος του κόσμου σε 65 ημέρες με 10.000 λαμπαδηδρόμους	25/02/2003	471
Ελ.	Οι 8+1 πληγές που εντοπίζει το πόρισμα της ΔΟΕ	25/02/2003	172
Ελ.	Αγώνας πάλης. 2004: Ολυμπιακό ντέρμπι Βενιζέλου - Γιάννας	25/02/2003	64
Ελ.	«Θα κάνουμε τους πιο αυθεντικούς Αγώνες»	26/02/2003	325
Ελ.	ΣΥΝ για τις σπατάλες	26/02/2003	142
Ελ.	Κίνδυνος μπλακ άουτ. Επέμβαση εισαγγελέα ζητάει η ΔΕΗ εν όψει εργασιών για το 2004	26/02/2003	351
Ελ.	Πόλεμος κοινοπραξιών για την ασφάλεια 2004. Η κάθε μία λέει ότι αυτή έκανε τη μικρότερη προσφορά	26/02/2003	232
Ελ.	2004 «απαγορεύεται». Η Αθήνα θα γεμίσει ζώνες απαγόρευσης κυκλοφορίας	27/02/2003	526
Ελ.	Ο αθλητισμός ενώνει τους πολιτικούς	27/02/2003	192
Ελ.	Μια χαρά υπόστεγο. Η FIBA περίμενε έργα για το κλειστό γήπεδο στο Ελληνικό, αλλά...	27/02/2003	331
Ελ.	2004 Αγωνίες... Σε δημοσκόπηση της εταιρείας «Tradelink» για την Ολυμπιάδα	28/02/2003	327
Ελ.	Αργεί η ανακαίνιση στο Μουσείο Ολυμπίας	28/02/2003	252
Ελ.	Ελλάδα: Φαβορί για την Ολυμπιάδα Κωφών	28/02/2003	210
Ελ.	Εισιτήρια on-line. 2004	28/02/2003	100
Ελ.	Ερωτήματα για την ασφάλεια του 2004. Ενώ η σύμβαση οριστικοποιείται το πρώτο δεκαήμερο του Μαρτίου	01/03/2003	568

Ελ.	Ζητάει στοιχεία για την ανάθεση της ασφάλειας 2004	01/03/2004	237
Σύνολο			**6.711**

Μάιος 2003: Ελγίνεια μάρμαρα

Εφημερίδα	Τίτλος	Ημερομηνία	Έκταση
Volkskrant	Rechter verbiedt bouw museum op Acropolis	22/05/2003	198
Volkskrant	Van de wereld, voor de wereld. British Museum bestaat 250 jaar	05/06/2003	1.994
Σύνολο			**2.192**
NRC	Gestolen kunst gedijt goed. De bezwaren tegen het Unidroit-verdrag	16/05/2003	1.762
NRC	Geen museum aan voet Akropolis	22/05/2003	114
Σύνολο			**1.876**
Βήμα	Οψεις πολιτικής ορθότητας. Η πολιτική ορθότητα συχνά επιβάλλει συγκεκριμένη ανάληψη δράσης εκ μέρους της πολιτείας	11/05/2003	705
Βήμα	«Κληρονόμοι» εναντίον «ιδιοκτητών». Η στάση απέναντι στο ζήτημα των Γλυπτών του Παρθενώνα, η ιστορία, η επικαιρότητα	01/06/2003	810
Βήμα	Οι περιπέτειες του Μουσείου Ακροπόλεως. Ενας αρχαιολογικός χώρος καταστρέφεται, παρά το γεγονός ότι η απόφαση του ΣτΕ θα εκδοθεί τον Οκτώβριο	08/06/2003	1.448
Βήμα	Οι αρχαιολόγοι «γκρεμίζουν» την Ακρόπολη. Ήταν σύμβολο της τελειότητας αλλά τα μνημεία της δεν ήταν τέλεια. Οι ανθρώπινες παρεμβάσεις είχαν προξενήσει βαθιές πληγές. Τώρα ο Παρθενώνας, τα Προπύλαια και ο ναός της Αθηνάς Νίκης δεν υπάρχουν. Έχουν αποσυναρμολογηθεί, αλλά για καλό. Για να αποκατασταθούν οι φθορές και τα λάθη του παρελθόντος	22/06/2003	1.329
Σύνολο			**4.292**
Νέα	Η καναδική Βουλή υιοθέτησε ψήφισμα υπέρ της επιστροφής των Μαρμάρων	11/04/2003	159
Νέα	Στη Νέα Υόρκη. Ο Παρθενώνας έκλεψε την παράσταση	22/05/2003	872
Νέα	Μπλέξανε τα... χέρια τους!	27/05/2003	485
Νέα	Σύμμαχος για τα Γλυπτά	29/05/2003	111
Νέα	Βουλευτές από 25 χώρες ψήφισαν υπέρ της επιστροφής των Μαρμάρων	03/06/2003	148
Νέα	Τα γλυπτά του Παρθενώνα νοσταλγούν. Ζητάμε με πάθος και επιμονή να επιστραφούν στον φυσικό και πολιτιστικό τους χώρο	11/06/2003	622
Σύνολο			**2.397**
Ελ.	Με οργή κατά Ελγιν	02/04/2003	389
Ελ.	Ο Παρθενώνας τα περιμένει...	07/04/2003	588
Ελ.	Στη μνήμη του λόρδου Βύρωνα	17/04/2003	211
Ελ.	Μια ακόμη μεγάλη απώλεια	13/05/2003	248
Ελ.	Αυστραλοί προς Βρετανούς: «Επιστρέψτε τα Γλυπτά»	15/05/2003	131
Ελ.	Μουσείο Ακρόπολης, το πολύπαθο. Νέα ανασταλτική απόφαση του ΣτΕ, αλλά τα έργα συνεχίζονται	20/05/2003	401
Ελ.	Το γινάτι του υπουργείου Πολιτισμού. Ποιοι ευθύνονται για τη μετατροπή του νέου Μουσείου της Ακρόπολης σε γεφύρι της Άρτας; "Δεν απειλείται το νέο Μουσείο Ακροπόλεως" («Τα Νέα», 21/5/2003)	24/05/2003	1.483
Ελ.	Σουηδική επιτροπή για τα Μάρμαρα	29/05/2003	158
Ελ.	Ιδού η πομπή των Παναθηναίων. Ενα CD-ROM και μια πολύπτυχη έκδοση του Μουσείου Μπενάκη με τη φωτογραφική αποτύπωση κάθε λίθου της ζωφόρου του Παρθενώνα	05/06/2003	629
Ελ.	«Άλλο ο Παρθενώνας, άλλο τα Ελγίνεια»	18/06/2003	396
Ελ.	Πράσινο φως για το Μουσείο. Ομόφωνη έγκριση της μελέτης εφαρμογής του κτιρίου από το ΚΑΣ	26/06/2003	713

Σύνολο	**5.347**

Μάιος 2003: άλλες ειδήσεις

Εφημερίδα	Τίτλος	Ημερομηνία	Έκταση
Volkskrant	Haast geboden met het kopen van de olympische tickets	10/06/2003	252
Volkskrant	Recordaantal kaartjes voor Spelen gereserveerd	25/06/2003	51
Volkskrant	Ministerieel protest tegen extra bordelen in Athene	24/07/2003	55
Σύνολο			**358**
NRC	IOC-chef speelt met Grieken	16/04/2003	694
NRC	Olympia Stadion later gereed	12/05/2003	96
NRC	Kaartjes in Athene mogen goedkoper	23/05/2003	71
NRC	Een moderne Griekse godin. Gianna Angelopoulos-Daskalaki	10/06/2003	575
NRC	Honden in Athene niet op vakantie	27/06/2003	221
NRC	Athene poetst zich op voor Spelen	28/06/2003	816
Σύνολο			**2.473**
Trouw	Bouwen in het tempo van de sirtaki	07/06/2003	1.032
Σύνολο			**1.032**
Βήμα	Η δορυφορική TV δεν μπήκε στα σπίτια. Παρά τη σαφή βελτίωση της τεχνικής υποδομής των σταθμών εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Τι διαπιστώνει έρευνα του υπουργείου Τύπου για την αποδοχή της ψηφιακής τηλεόρασης από τα ελληνικά «τηλεοπτικά νοικοκυριά»	25/05/2003	1.160
Βήμα	Τρομοκράτες «εν υπνώσει» απειλούν τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004. Τι κρύβει ο νέος δρόμος που έχει «χαραχθεί» προς την Ελλάδα μέσω Αλγερίας	25/05/2003	635
Βήμα	Συναγερμός στην ΕΛ.ΑΣ. Η λίστα των υπόπτων, το σύστημα «C4U» και οι αναλυτές των προειδοποιήσεων. Οι αρχές ασφαλείας παρακολουθούν 100 άραβες υπόπτους οι οποίοι θα μπορούσαν να επιχειρήσουν επίθεση	25/05/2003	1.180
Σύνολο			**2.975**
Νέα	Σχεδιάζουν ευρω-ωράρια. Αύξηση ωρών λειτουργίας καταστημάτων εν όψει και των Ολυμπιακών Αγώνων	16/05/2003	829
Νέα	Απελευθέρωση ωραρίου στους Ολυμπιακούς Αγώνες	27/05/2003	199
Νέα	2004: Προσπάθεια ευαισθοποίησης με αφετηρία τη Θεσσαλονίκη. Όλοι ενωμένοι για τους Ολυμπιακούς Αγώνες	29/05/2003	266
Νέα	Γραφείο ολυμπιακής προετοιμασίας. Η «Αθήνα 2004» στη Θεσσαλονίκη	30/05/2003	177
Σύνολο			**1.471**
Ελ.	2010 Τραμ σε όλη την Αθήνα. Φιλόδοξο σχέδιο του ΥΠΕΧΩΔΕ	22/05/2003	655
Ελ.	Εγκρίθηκαν οι ρυθμίσεις για τα εισιτήρια του 2004	24/05/2003	368
Σύνολο			**1.023**

Οκτώβριος 2003

Εφημερίδα	Τίτλος	Ημερομηνία	Έκταση
Βήμα	Πώς (δεν) «πουλάμε» την Ελλάδα του 2004. Τα δημοσιεύματα, η εμπλοκή της CIA και οι κινήσεις στο επικοινωνιακό μέτωπο. Γιατί οι οργανωτές των Ολυμπιακών Αγώνων δεν καταφέρνουν να πείσουν τους ξένους για την επιχειρησιακή μας ετοιμότητα	05/10/2003	806
Βήμα	Οι Ολυμπιακοί Αγώνες και η Σοφοκλέους. Πώς επηρεάστηκαν τα χρηματιστήρια της Αυστραλίας, της Ισπανίας και της Νότιας Κορέας πριν και μετά τη διεξαγωγή τους	12/10/2003	677

Βήμα	Οι συνομιλίες Σημίτη - Μπλερ για τα Γλυπτά. Πώς κάηκε ένα προεκλογικό χαρτί του ΠαΣοΚ και πώς εκμεταλλεύεται το θέμα η ΝΔ. Πότε ξεκίνησε η διαπραγμάτευση για την επιστροφή των ελληνικών θησαυρών και πώς φθάσαμε στη στιχομυθία που τάραξε τα νερά	19/10/2003	1.084
Βήμα	Οι Ολυμπιακοί θα σώσουν την Αθήνα. Έκθεση του ΟΟΣΑ για τις προοπτικές της οικονομίας μετά τους Αγώνες του 2004	26/10/2003	1.345
Βήμα	Αυτοί που ήρθαν και αυτοί που άλλαξαν δρόμο	26/10/2003	660
Σύνολο			**4.572**
Νέα	Στο «κόκκινο» ο προαστιακός. Συναγερμός για τις καθυστερήσεις εν όψει 2004	13/10/2003	314
Νέα	Μάχη με τον χρόνο για τα Ολυμπιακά έργα. Αγωνία για τη Στέγη - Μεγάλο πρόβλημα η έλλειψη πρασίνου στους χώρους γύρω από τις εγκαταστάσεις	20/10/2003	1.558
Νέα	Τέσσερα αγκάθια στην προετοιμασία	21/10/2003	270
Νέα	Στο μικροσκόπιο της ΔΟΕ από σήμερα τα έργα. Στην ώρα τους προαστιακός και τραμ	22/10/2003	203
Νέα	Κύκλοι της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής δεν έχουν κρύψει κατά καιρούς την επιθυμία ακόμα και να «συντομευθεί» η διεξαγωγή των εκλογών. Ανησυχεί για τις... εκλογές ο Όσβαλντ	25/10/2003	269
Σύνολο			**2.614**
Ελ.	Ανησυχίες μέσα και έξω για προαστιακό - τραμ	21/10/2003	571
Ελ.	Είδε τα ολυμπιακά έργα από ψηλά και εντυπωσιάστηκε	22/10/2003	193
Ελ.	Τα Ελληνόπουλα της Μέσης Ανατολής στηρίζουν την Ολυμπιάδα	22/10/2003	471
Ελ.	Το καλό και το κακό σενάριο	22/10/2003	449
Ελ.	«Το τραμ στην ώρα του». Ανησυχεί η ΔΟΕ - Δεσμεύονται οι υπεύθυνοι	22/10/2003	246
Ελ.	Εναλλακτικά σενάρια για το κυκλοφοριακό	23/10/2003	692
Ελ.	Κατανόηση Οσβαλντ για τα σκουπίδια. Διαβεβαιώσεις της κυβέρνησης στη ΔΟΕ και λίστα για την καταπολέμηση του ντόπινγκ	24/10/2003	617
Ελ.	Επιφυλάξεις ΔΟΕ... Ο πρωθυπουργός διαβεβαίωσε τον ανήσυχο κύριο Οσβαλντ ότι οι εκλογές δεν πρόκειται να επηρεάσουν τα ολυμπιακά έργα	25/10/2003	463
Ελ.	2004: Επί ξυρού ακμής η ηλεκτροδότηση	25/10/2003	655
Ελ.	Μια τρίτη αθηναϊκή πλατεία. Θα δημιουργηθεί στο Γκάζι. Ποια έργα βρίσκονται σε εξέλιξη. Μετέωρο το Μοναστηράκι	29/10/2003	795
Ελ.	«Ενωμένοι να πάμε στο 2004»	30/10/2003	113
Ελ.	20.000 διαθέσιμες κατοικίες	30/10/2003	140
Ελ.	Επιβράδυνση από 2005, ελλείμματα, πληθωρισμός. Η Κομισιόν προβλέπει και προειδοποιεί την Ελλάδα για τα μετά την Ολυμπιάδα	30/10/2003	770
Ελ.	Υπουργική ρελάνς στην κοινοτική ανησυχία. Θορυβημένη η κυβέρνηση από την έκθεση της Κομισιόν για την ελληνική οικονομία. Ο Ν. Χριστοδουλάκης επιμένει για έλλειμμα, «παρά τις ολυμπιακές επιβαρύνσεις». Έπεσαν και άλλοτε έξω	30/10/2003	684
Ελ.	Διαμάχη για ένα άγαλμα. Δεν αφήνουν οι Μεσσήνιοι να πάει στην Ολυμπία	31/10/2003	320
Σύνολο			**7.179**

Μάρτιος/Απρίλιος 2004

Εφημερίδα	Τίτλος	Ημερομηνία	Έκταση
Volkskrant	's Werelds mooiste bouwput. Athene wil toeristenstad worden	20/03/2004	1.662
Volkskrant	Aanslagen in drukke wijk Athene. Regering sust zorg om veiligheid Spelen	06/05/2004	315

Σύνολο			**1.977**
NRC	Secretaris 'Athene' dient zijn ontslag in	11/03/2004	315
NRC	Rogge maant de Grieken tot spoed	15/03/2004	353
NRC	Geen wegwerker te zien op marathonroute. Ondanks tempoversnelling voorbereidingen Spelen grote zorgen over voortgang	17/03/2004	1.055
NRC	Geen dak over olympisch bad in Athene	21/03/2004	317
NRC	Olympisch zwembad zonder dak	22/03/2004	226
NRC	IOC waarschuwt	01/04/2004	29
NRC	'Stakingen brengen de Spelen in gevaar'	01/04/2004	372
NRC	IOC wil Spelen in Athene verzekeren tegen annulering	20/04/2004	85
NRC	Budget Spelen met ruim een miljard euro overschreden	28/04/2004	187
NRC	En zo komt alles nog goed in Athene	13/05/2004	912
Σύνολο			**3.851**
Trouw	Nieuwe Griekse regering van Karamanlis krijgt het zwaar	09/03/2004	683
Trouw	IOC vertrouwt op Griekse autoriteiten	06/05/2004	185
Σύνολο			**868**
Βήμα	«Φουσκώνει» και άλλο ο προϋπολογισμός του 2004. Τι ζήτησε ο Ζακ Ρογκ στη σύσκεψη στο Μέγαρο Μαξίμου	14/03/2004	453
Βήμα	Οι τρεις κυρίες του 2004. Η προετοιμασία των Ολυμπιακών Αγώνων, η διοίκηση της διοργάνωσης και οι σχέσεις της δημάρχου Αθηναίων, της αναπληρώτριας υπουργού Πολιτισμού και της προέδρου της «Αθήνα 2004»	28/03/2004	882
Βήμα	Άδεια τα ξενοδοχεία της Αθήνας. Τα γεγονότα στο Ισραήλ και στη Μαδρίτη έχουν «παγώσει» τη διεθνή τουριστική βιομηχανία	28/03/2004	994
Βήμα	Μέγας περίπλους στην Ελλάδα. Το πρακτορείο Magnum με αφορμή τους Ολυμπιακούς Αγώνες συνθέτει το σύγχρονο πορτρέτο της χώρας μας μέσα από τον φακό 12 καταξιωμένων φωτογράφων	11/04/2004	1.039
Βήμα	Αισχροκέρδεια... ολυμπιακών επιδόσεων. Ταξί, εστιατόρια και υπηρεσίες τίθενται υπό έλεγχο. Οι τιμές των ξενοδοχείων τρομάζουν τους ξένους που θα ήθελαν να επισκεφθούν τη χώρα στους Ολυμπιακούς Αγώνες	11/04/2004	1.525
Βήμα	Έξαρση εγκληματικότητας προβλέπουν αστυνομικοί. Τα «ευχάριστα» και «δυσάρεστα» σενάρια, η «μεταολυμπιακή ασφάλεια» και οι ενστάσεις εγκληματολόγων και συνδικαλιστών. Στελέχη της ΕΛ.ΑΣ. εκτιμούν ότι 10% ως 20% των αλλοδαπών εργαζομένων στα ολυμπιακά έργα θα προβεί μετά την ολοκλήρωσή τους σε αξιόποινες πράξεις	11/04/2004	903
Σύνολο			**5.796**
Νέα	Η φλόγα ένωσε τους Έλληνες. Λαμπαδηδρόμοι κάθε ηλικίας μιλούν στα «ΝΕΑ» για τους Ολυμπιακούς Αγώνες	29/03/2004	852
Νέα	Εισαγγελική έρευνα για έργα	15/04/2004	281
Νέα	Η Φλόγα ζέστανε τις καρδιές. 30.000 άνθρωποι έδωσαν το «παρών» στην τελετή παρά το τσουχτερό κρύο	01/04/2004	797
Νέα	Τουρισμός: το Ολυμπιακό όνειρο δεν βγαίνει αληθινό	09/04/2004	790
Σύνολο			**2.720**
Ελ.	Ρογκ: Είμαι αισιόδοξος, όλα προχωρούν γρήγορα	26/03/2004	435
Ελ.	«Παρακαλώ ησυχία...». Η άλλη όψη της εξαιρετικής τελετής στην Αρχαία Ολυμπία	26/03/2004	632
Ελ.	«Χάρισε ειρήνη σε όλους τους λαούς». Η ολυμπιακή φλόγα άναψε στην Αρχαία Ολυμπία με «την ελπίδα ότι θα αγγίξει τις καρδιές όλων των ανθρώπων όπου γης»	26/03/2004	876
Ελ.	Κότινος υπεροψίας. Αμερικανική επίθεση στη ΔΟΕ γιατί έδωσε την Ολυμπιάδα στην Αθήνα!	26/03/2004	515
Ελ.	ΔΕΗ: Υποσταθμοί σε Αργυρούπολη, Κορυδαλλό	27/03/2004	274
Ελ.	Στάζουν χολή για τους Αγώνες οι Αυστραλοί	29/03/2004	190

Ελ.	Εφικτό και αδιαπραγμάτευτο το 8%. Πολυζωγόπουλος: Η οικονομία αντέχει - ας δει τα υπερκέρδη ο κ. Γκαργκάνας. Πλήρης ακινησία στα μέσα μεταφοράς	30/03/2004	571
Ελ.	Ακίνητη η χώρα - κίνηση προς το 8%. Οι συγκοινωνίες παγώνουν βιομηχανίες, οικοδομή, υπηρεσίες και δοκιμάζουν την αδιαλλαξία της εργοδοσίας για 3,2%	31/03/2004	598
Ελ.	«Είμαι πολύ αισιόδοξος». Όσβαλντ: Δεν έχουμε αμφιβολία ότι η Ελλάδα θα είναι απόλυτα έτοιμη	01/04/2004	190
Ελ.	«Θα είναι τέλειο γήπεδο». Ενθουσιασμένοι Όσβαλντ και Χαγιάτου, μετά την επίσκεψή τους στο Στάδιο Καραϊσκάκη	02/04/2004	357
Σύνολο			**4.638**

Αύγουστος/Σεπτέμβριος 2004

Εφημερίδα	Τίτλος	Ημερομηνία	Έκταση
Volkskrant	En ineens is Athene toch op orde	09/08/2004	377
Volkskrant	Het mirakel van Athene. Achter het Larissa-station, waar Athene nog net zo grauw is als vroeger, staan geblondeerde vrouwen te wachten op klanten	13/08/2004	1.481
Volkskrant	Grieken verkiezen televisie boven stadion. Tegenvallende belangstelling brengt organisatiecomite in verlegenheid	17/08/2004	593
Volkskrant	Olympische bewaker per abuis gedood door collega	24/08/2004	55
Volkskrant	Griekse staatsschuld stijgt fors door olympiade	25/08/2004	44
Volkskrant	Griekenland is al tien miljard euro kwijt aan Spelen	26/08/2004	156
Volkskrant	IOC-baas breekt met oude traditie	30/08/2004	400
Σύνολο			**3.106**
NRC	Alle duimen gaan in triomf de lucht in. Welkom op gewijde grond - Athene is 'klaar voor buitengewone en veilige Olympische Spelen'	09/08/2004	1.246
NRC	Voorzitter IOC: Athene zorgde voor droom-Spelen	30/08/2004	308
NRC	Grieken blikken met trots terug. Tevredenheid over organisatie van Spelen na scepsis vooraf	30/08/2004	876
NRC	Grieks tekort schiet omhoog	02/09/2004	91
Σύνολο			**2.521**
Trouw	'Olympische voorbereiding eist 40 levens'	24/07/2004	176
Trouw	Athene oefent voor Spelen	26/07/2004	77
Trouw	Een 'p' te veel	31/07/2004	128
Trouw	Nog volop kaarten voor Spelen	04/08/2004	250
Trouw	Rogge arriveert in Athene	05/08/2004	153
Trouw	Accommodaties allemaal klaar	09/08/2004	85
Trouw	Vier gevaren bedreigen Spelen	10/08/2004	175
Trouw	Op ieder dak een scherpschutter	11/08/2004	748
Trouw	De Grieken willen weer geschiedenis schrijven	11/08/2004	461
Trouw	De verf is nog niet droog, maar 'wonder' is geschied. Grieken zwijgen over keerzijde	12/08/2004	524
Trouw	Griekse Spelen met water, wiskunde en beeldhouwkunst	14/08/2004	277
Trouw	Afrekenen met vooroordelen	17/08/2004	116
Trouw	Artsen klagen over vervoer gewonde sporters	17/08/2004	209
Trouw	Lege tribunes in 'verlaten' Athene	17/08/2004	264
Trouw	Criminaliteit gedaald	18/08/2004	167
Trouw	NOS-team improviseert net als de Grieken	19/08/2004	632
Trouw	'Bom' in Athene blijkt zak met vlees en spuiten	20/08/2004	94
Trouw	Andijvie met een bal gehakt	24/08/2004	279
Trouw	Spelen jagen Griekse staatsschuld op	25/08/2004	255
Trouw	Kosten Spelen verdubbeld	26/08/2004	81

Trouw	Op audientie	28/08/2004	639
Σύνολο			**5.790**
Βήμα	Οι «δουλειές» της επόμενης ημέρας. Οι «ουρές» των ολυμπιακών έργων και οι νέες εργολαβίες. Με αργούς ρυθμούς τα συγχρηματοδοτούμενα	22/08/2004	1.083
Βήμα	Πουλάνε το «made in Greece». Τη στήριξη των διπλωματών υπόσχεται το υπουργείο Εξωτερικών. Η προίκα των αγώνων. Οι εξαγωγικές βιομηχανίες προσπαθούν να αξιοποιήσουν τη φήμη που δημιούργησαν οι Αγώνες	29/08/2004	1.019
Σύνολο			**2.102**
Νέα	Τα «δώρα» των Ολυμπιακών Αγώνων	24/07/2004	423
Νέα	Οι «μαύρες τρύπες» των Ολυμπιακών υποσχέσεων. Τα λόγια υπερίσχυσαν των πράξεων σε έργα για τον πολιτισμό, το περιβάλλον, τις μεταφορές, την ενέργεια και την υγεία. Μουσείο Ακροπόλεως, ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων, γήπεδα και τεχνητά νησιά έμειναν στα... χαρτιά	24/07/2004	1.746
Νέα	Τέσσερις εκκρεμότητες στην ασφάλεια. Συνεχίζεται η διαπραγμάτευση μεταξύ του υπουργείου Δημόσιας Τάξης και των ξένων πρεσβειών για διάφορες γκρίζες ζώνες. Αγκάθι η ενεργοποίηση του συστήματος C4I και οι ξένοι ένοπλοι φρουροί	24/07/2004	601
Νέα	Ακούν εθελοντισμό και... φεύγουν. Μόνο το 3% των δημοσίων υπαλλήλων δήλωσαν εθελοντές στους Αγώνες παρά τα κίνητρα	27/07/2004	292
Νέα	Ολυμπιακά... έργα και ημέρες	27/07/2004	199
Νέα	Όλοι οι δρόμοι οδηγούν σε Ολυμπιακή γιορτή. Ατμόσφαιρα γιορτής και αίσθηση φιλοξενίας. Στους δύο αυτούς άξονες θα κινηθεί το πρόγραμμα του «Αθήνα 2004», που ανέλαβε να σχεδιάσει ο Θάνος Μικρούτσικος. Ενώ μουσικές, κυρίως, συμπράξεις προβλέπονται στο καλλιτεχνικό πρόγραμμα για τις τέσσερις Ολυμπιακές Πόλεις	02/08/2004	1.344
Νέα	Μπερτράν Ντελανοέ: «Σοσιαλιστές και Δεξιά μαζί για τους Ολυμπιακούς». «Σοσιαλιστές και Δεξιά μπορούν να συνυπάρξουν και να αγωνισθούν μαζί για μεγάλες ιδέες όπως είναι οι Ολυμπιακοί Αγώνες», ήταν το ρεφρέν του διάσημου δημάρχου του Παρισιού Μπερτράν Ντελανοέ, στη συνέντευξη που οργάνωσε χθες το μεσημέρι σε μικρό κύκλο δημοσιογράφων η γαλλική πρεσβεία	30/08/2004	562
Σύνολο			**5.167**
Ελ.	«Θα σας εκπλήξουμε όλους». Η Γ. Αγγελοπούλου βέβαιη για την επιτυχία. Παπαϊωάννου: Περιγράφουμε το ελληνικό θαύμα	12/08/2004	907
Ελ.	«Ο στόχος επετεύχθη». Η «Αθήνα 2004» ανακοίνωσε ότι διέθεσε 3,4 εκατ. εισιτήρια	25/08/2004	312
Ελ.	«Μετά τους Αγώνες οι λογαριασμοί για το κόστος του 2004»	26/08/2004	278
Ελ.	Τάιμς: Οι Ολυμπιακοί αφήνουν έλλειμμα	26/08/2004	107
Ελ.	Την περιμέναμε στη στροφή, αλλά η Ελλάδα κέρδισε το στοίχημα	31/08/2004	349
Σύνολο			**1.953**

Παράρτημα 2. Υλικό έρευνας: συνεντεύξεις

Η συνολική έκταση των άρθρων που αποτελούνται από συνεντεύξεις, στις ολλανδικές εφημερίδες:

Εφημερίδα	Έκταση
Volkskrant	1.491
NRC Handelsblad	1.064
Trouw	765
Σύνολο	**3.320**

Η συνολική έκταση των άρθρων που αποτελούνται από συνεντεύξεις, στις ελληνικές εφημερίδες:

Εφημερίδα	Έκταση
Βήμα	7.897
Νέα	5.553
Ελευθεροτυπία	2.119
Σύνολο	**15.569**

Ο τίτλος, η ημερομηνία και η έκταση των άρθρων που αποτελούνται από συνεντεύξεις, στις ολλανδικές και ελληνικές εφημερίδες, ανά περίοδο:

Σεπτέμβριος 1997

Εφημερίδα	Τίτλος	Ημερομηνία	Έκταση
Νέα	Τα έργα αρχίζουν το '98. Ανδρέας Φούρας στην «Ομάδα»: Οφείκουμε να τιμήσουμε όσους εργάστηκαν. Πρόταση από τη Ρώμη για συνδιοργάνωση. Να προστατεύσουμε τους Ολυμπιακούς από τη σκανδαλολογία. Περισσότερη σαφήνεια	10/09/1997	1.508
Νέα	Η κατάλληλη απάντηση στην κατάλληλη στιγμή. Χουάν Αντόνιο Σαμαράνκ στην «Ομάδα»: Περιμένουμε από την Αθήνα την αναβάθμιση του ολυμπιακού ιδεώδους. Μέτρησε η στρατηγική της σιωπής. Είχαμε ένα ιστορικό χρέος στην Ελλάδα	11/09/1997	1.287
Σύνολο			**2.795**

Φεβρουάριος 2003

Εφημερίδα	Τίτλος	Ημερομηνία	Έκταση
Βήμα	Κι εμείς θέλουμε τις ξένες επενδύσεις. Οδ. Κυριακόπουλος: Πρόεδρος του Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών και patron του Athens Business Club	09/02/2003	1.363
Βήμα	Ευάγγελος Βενιζέλος: "Χρειαζόμαστε πολιτική απόφαση ότι θα κερδίσουμε τις εκλογές". Ο υπουργός Πολιτισμού μιλάει για την κατάσταση στην κυβέρνηση και στο κόμμα και αναζητεί τρόπους για την εκλογική νίκη του ΠαΣοΚ	23/02/2003	2.323
Βήμα	Μιλτιάδης Έβερτ: "Οι πρόωρες εκλογές δεν συμφέρουν τη ΝΔ". Ο πρώην πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας μιλάει για τα εκλογικά σενάρια, την πολιτική κατάσταση και τη διαδοχή στο ΠαΣοΚ	23/02/2003	1.428

Βήμα	Μύθος τα περί πολυδάπανης διοργάνωσης των Αγώνων. Τα περισσότερα έξοδα διοχετεύονται σε έργα υποδομής που έπρεπε να είχαν γίνει προ πολλού. Νάσος Αλευράς: Υφυπουργός Πολιτισμού, αρμόδιος για την Ολυμπιάδα	02/03/2003	1.230
Σύνολο			**6.344**

Μάιος 2003: Ελγίνεια μάρμαρα

Εφημερίδα	Τίτλος	Ημερομηνία	Έκταση
Ελ.	«Το μουσείο αυτό το έφτιαξε ο κόσμος». Αγγελος Δεληβοριάς	24/05/2003	2.119
Σύνολο			**2.119**

Μάιος 2003: άλλες ειδήσεις

Εφημερίδα	Τίτλος	Ημερομηνία	Έκταση
Volkskrant	Recordjacht in olympische bouwput. 'We kunnen ons na de vertragingen natuurlijk geen grote uitglijders meer permitteren'	14/06/2003	1.491
Σύνολο			**1.491**
NRC	'Er zijn in Athene meer mirakels gebeurd'. IOC-coördinator Oswald treft veel bouwputten	07/06/2003	1.064
Σύνολο			**1.064**

Οκτώβριος 2003

Εφημερίδα	Τίτλος	Ημερομηνία	Έκταση
Βήμα	Π. Χριστόπουλος, Διευθύνων σύμβουλος της Δραξ ΑΧΕΠΕΥ. "Αναμένουμε άνοδο μετοχών στη Σοφοκλέους"	26/10/2003	542
Σύνολο			**542**

Μάρτιος/Απρίλιος 2004

Εφημερίδα	Τίτλος	Ημερομηνία	Έκταση
Νέα	Γιώργος Σουφλιάς: Πρέπει να γίνει διάλογος για τις ταυτότητες	29/03/2004	1695
Σύνολο			**1695**

Αύγουστος/Σεπτέμβριος 2004

Εφημερίδα	Τίτλος	Ημερομηνία	Έκταση
Trouw	'De Spelen zorgen altijd voor mirakels'	28/08/2004	765
Σύνολο			**765**
Βήμα	«Η Ελλάδα έχει μια νέα πρωτεύουσα». Οι μεγάλες διαφορές από το 2004 και οι πραγματικές διαστάσεις του προβλήματος «τρομοκρατία». Γιούρι Λουζκόφ: Ο δήμαρχος της Μόσχας, διοργανώτριας των Ολυμπιακών του 1980, μιλάει για τις εμπειρίες, το κόστος και τα κέρδη για την πόλη του	15/08/2004	1011
Σύνολο			**1011**
Νέα	Ζωντανή πόλη, «νεκρό» δημόσιο. Πέτρα Βίλχελμ/Γερμανία/ARD	02/08/2004	1063
Σύνολο			**1063**